

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ปริญญาโท
ของ
ฐานกรณ์ แก้วมาเมือง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา(กลุ่มการสอนสังคมศึกษา)

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา(กลุ่มการสอนสังคมศึกษา)

พฤษภาคม 2554

ฐาปกรณ์ แก้วมาเมือง.(2554).การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และการปฏิบัติตาม
หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ
ร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.ปริญญาโท กศ.ม.(การมัธยมศึกษา).

กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนศิริ , อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา.

การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและ
การปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้
แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์
ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 80 คน โดยได้จากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random
Sampling) กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการ
จัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ ใช้แบบการวิจัยแบบ Randomized Group Pretest – Post
test Design เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา มีค่า
ความเชื่อมั่น .73 และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มีค่าความเชื่อมั่น .81
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t – test ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบ
ซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบ
ซิปปามีการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
5. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการปฏิบัติตามหลักธรรม
สังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
6. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรม
สังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY ON SOCIAL STUDIES ACHIEVEMENT AND PERFORMANCE BASED
ON SUNGKHAHA WATTHU 4 OF MATTHAYOMSUKSA 5 THE INSTRUCTIONAL
METHODS BASED ON COOPERATIVE AND CIPPA MODEL

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

May 2011

Thapakorn Keawmamuang. (2011). *A Study On Social Studies Achievement and Performance Based On Sungkhaha Watthu 4 Of matthayomsuksa 5 The in Structional Methods Based On Cooperative And Cippa Model* . Master thesis, M.Ed. (Secondary Education). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Assoc.Prof. Dr. Chutima Watanakhiri, Dr. Rachan Boonthima.

The purpose of research was to compare on social studies learning achievement and Performance Based On Sungkhaha Watthu 4 in Structional Methods Based On Cooperative and Cippa Model of Matthayomsuksa 5 Students.

The samples used in this research were 80 Matthayomsuksa 5 students at Srivikorn School , in the second semester of the 2010 academic year. Through the cluster random sampling technique, They were divided into 2 group; The experimental 1 was Cooperative ; whereas the experimental 2 was Cippa Model

The Randomized Group Pretest - Posttest Design was used in the study. Were social studies achievement test with reliability of 0.73 and questionnaires on performance based on sungkhaha watthu 4 with reliability of 0.81, and the T – test (Difference Score) was statistically used for data analysis.

The results of this study indicated that:

1. The students' no significantly different in social studies achievement Cooperative and Cippa Model.
2. The students' social studies achievement after using Cooperative was significantly higher than that of pre-test at the .01 level.
3. The students' social studies achievement after using Cippa Model was significantly higher than that of pre-test at the .01 level.
4. The students' no significantly different in Performance Based On Sungkhaha Watthu 4 in Structional Methods Based On Cooperative and Cippa Model.
5. The students' in Performance Based On Sungkhaha Watthu 4 after using Cooperative was significantly higher than that of pre-test at the .01 level.
6. The students' in Performance Based On Sungkhaha Watthu 4 after using Cippa Model was significantly higher than that of pre-test at the .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ของ
ธำพรศกรณั กั้วมาเมือง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา(กลุ่มการสอนสังคมศึกษา)
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนาศิริ)

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อัสชสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สนอง ทองปาน)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนาศิริ)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชุตินา วัฒนาศิริ ประธานกรรมการควบคุมปริญญา อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา กรรมการควบคุมปริญญาฯ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่า ในการให้คำปรึกษาแนะนำ ซึ่งแนะแนวทางในการทำวิจัย ให้ความรู้ตลอดจนแนวทางแก้ไขและปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงความกรุณาดังกล่าวและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อังชสวัสดี และอาจารย์ ดร.สนอง ทองปานที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ และได้ให้คำแนะนำที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ที่สำคัญยิ่งผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณครูอาจารย์สาขาวิชาการมัธยมศึกษาทุก ท่านที่ได้อบรมสั่งสอนให้วิชาความรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.ธิดา เขยชุม อาจารย์วรรณิ พานามา นายธีระพงษ์ คุ่มราศี นายวิมล มีระสิงห์ และนายนพรัตน์ นาชาสิงห์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบและให้ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้และเก็บข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน คณะครู อาจารย์ ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ให้ ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี รวมทั้งผู้บริหารโรงเรียนศรีวิกรม์ ที่ให้ความ อนุเคราะห์ผู้วิจัยในการมาศึกษาต่อ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

คุณค่าทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแก่ บุพการีของผู้วิจัย และบูรพาจารย์ทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังในการวางรากฐานการศึกษาให้กับผู้วิจัย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ฐาปนกรณ แก้วมาเมือง

สารบัญ

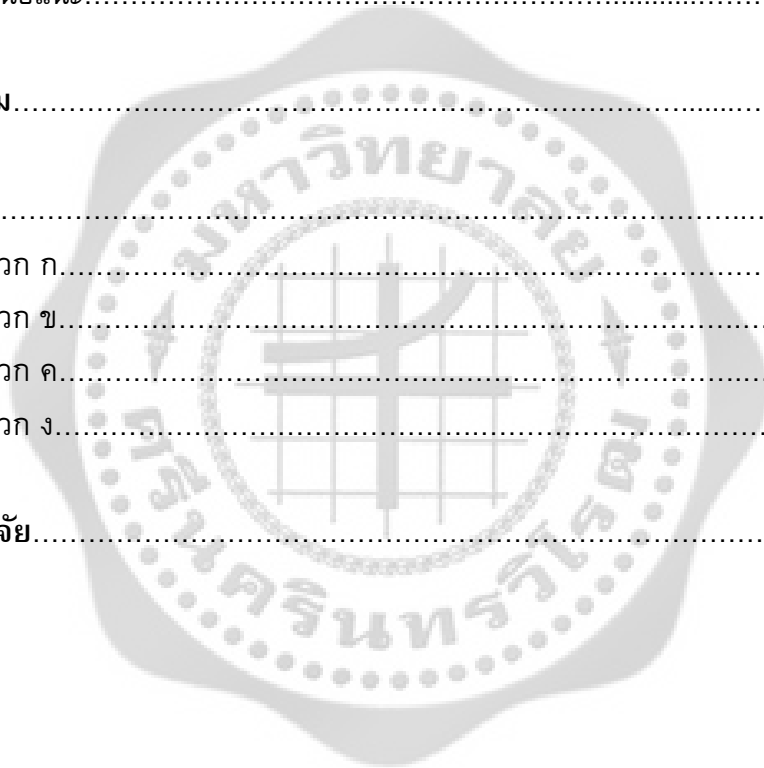
บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม.....	11
ความหมายของสังคมศึกษา.....	11
ความสำคัญ และคุณค่าของสังคมศึกษา.....	12
วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	14
เป้าหมาย/ความคาดหวังในด้านคุณภาพผู้เรียน.....	15
การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา.....	16
การวัดและประเมินผลการเรียน.....	23
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	25
ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	25
ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	26
รูปแบบการจัดการเรียนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	31
องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	37
ขั้นตอนและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	38
ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	44
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	45
ความเป็นมาและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	45
หลักการจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	47
รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	52
วิธีการจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	53
บทบาทของครูในจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	55
บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	56
ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	57
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา.....	58
ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	58
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	59
การวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา.....	60
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสังคมศึกษา 4.....	62
ความหมายของหลักสูตรสังคมศึกษา 4.....	62
องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรสังคมศึกษา 4.....	64
ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของหลักสูตรสังคมศึกษา 4.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรสังคมศึกษา 4.....	65
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	68
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	68
การดำเนินการทดลอง.....	76
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	86
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	86
สมมุติฐานในการวิจัย.....	86

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	87
วิธีดำเนินการวิจัย.....	88
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	88
สรุปผล.....	88
อภิปรายผล.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	
บรรณานุกรม.....	95
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก.....	104
ภาคผนวก ข.....	119
ภาคผนวก ค.....	125
ภาคผนวก ง.....	154
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	157

บัญชีตาราง

ตาราง

	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	76
2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา...	82
3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาก่อนเรียน และหลัง เรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	83
4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาก่อนเรียน และหลัง เรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	84
5 เปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา	84
6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	85
7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา.....	85
8 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสังคมศึกษา.....	120
9 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่ม ทดลองที่ 2.....	121
10 แสดงคะแนนการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่วัดก่อนเรียน และ หลังเรียนของ กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2.....	123

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.	8
2 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา	48
3 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนแบบชิปปา.....	51
4 แผนภูมิแสดงกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา	52
5 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม.....	73

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาในปัจจุบันเป้าหมายที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของชาติคือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพและพัฒนาไปในทางที่ดีและสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมไทยที่ต้องการให้เด็กไทยยุคใหม่มีคุณลักษณะใฝ่เรียนใฝ่รู้และข้อสำคัญคือต้องรู้จักคิด รู้จักเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมไทยและปัจจุบันจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในหมวดที่ 4 มาตรา 22, 24 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาธรรมชาติ และเต็มศักยภาพซึ่งได้กำหนดแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ กระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และประยุกต์ความรู้ไปป้องกันและแก้ปัญหาได้ ฉะนั้นการที่ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ผู้เรียนต้องสร้างความรู้ที่มีความหมายแก่ตนเองได้จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและสามารถคิดวิเคราะห์สิ่งต่างๆได้ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545 : 1-8, พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542) สอดคล้องกับเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นนักคิดและเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และแสดงความคิดเห็นในประเด็นปัญหาที่หลากหลายมุมมองที่เกิดขึ้นในสังคม ส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากคิด อยากทดลองและปฏิบัติด้วยแนวทางของตนเองเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการคิดอย่างละเอียดรอบคอบตลอดจนให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและปฏิบัติอย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียนเองเป็นคนหันต่อเหตุการณ์ หันโลก สามารถวิเคราะห์ข่าวสารและสถานการณ์ได้ถูกต้อง อันเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (กรมิวิชากรกระทรวงศึกษาธิการ. 2545 , 10-12 , วันเพ็ญ วรธนโกมล. 2544 : 3-6, สำนักนิเทศการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 6)

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในด้านต่างๆทำให้การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัด ความรู้ที่มาจากแหล่งต่างๆทั่วทุกมุมโลก การก้าวพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีอุตสาหกรรมในเชิงพาณิชย์มากขึ้นและมีการค้าขายอย่างเสรี ทำให้คนในสังคมมีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น นำไปสู่การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน เพื่อมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกมากกว่าที่จะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ในปัจจุบันสังคมเน้นการเปลี่ยนแปลงทางวัตถุอย่างต่อเนื่องจึงทำให้สังคมมีปัญหาด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทำให้เกิดภาวะการขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและทางวัตถุก่อให้เกิดปัญหาสังคมขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันกัน ในทุกวงการ ปัญหา

อาชญากรรม ปัญหาคารแพร่ขยายของโรคเอดส์ และการติดยาเสพติดอย่างรุนแรงในสังคม ตลอดจนปัญหาทางคุณธรรมจริยธรรม (พระศรีปริยัติโมลี. 2545 : 38-47)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวมิใช่เพียงแต่เกิดขึ้นกับผู้ใหญ่เท่านั้น แต่กระแสและสิ่งต่างๆ ในทุกวันนี้มักปลุกฝังความคิดเห็นให้กับเด็กอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นกระแสวัฒนธรรม บริโภคนิยม ที่เกี่ยวข้องกับความอยากได้ อยากมี อยากเป็น โดยคำนึงถึงผลที่จะตามมา ประกอบกับ คุณธรรมพื้นฐานที่เด็กควรได้รับก็ลดน้อยลงไปมาก (ภูมินทร์ ชลาชีวะ. 2544:81-88) และในสภาพสังคมไทยปัจจุบันกำลังตกอยู่ในช่วงวิกฤต คนไทยขาดความสามัคคี ชิงดีชิงเด่น คนไทยฆ่าคนไทยเอง ทำให้มีปัญหาดังกล่าวตามมามาก ปัญหาเหล่านี้ทำให้เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เพราะถ้าผู้ใหญ่ขาดความสามัคคี เด็กก็จะขาดความสามัคคี ขาดคุณธรรมไม่ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน แล้วจะส่งผลทำให้เด็กไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้ การมีความสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้บุคคลเสียสละคำนึงถึงการทำประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม อันประกอบไปด้วย ทาน คือ การให้ ปิยวาจา คือ การพูดจาปราศรัยด้วยภาษาที่อ่อนหวาน อตถจริยา คือ การประพฤติตัวในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และสมานัตตตา คือ การวางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย (พระราชวรมนี. 2523 :10-11) การปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 จึงเป็นพฤติกรรมจริยธรรมตามพระพุทธศาสนาบุคคลที่ตั้งใจจะช่วยเหลือ หรือบำบัดทุกข์บำรุงสุข แก่ผู้อื่น โดยกระทำการที่เป็นประโยชน์ด้วยการเสียสละทั้งกำลังกายกำลังใจ ทำให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี นำไปสู่ความสุขของคนในสังคม

จากสภาพที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนการสอนผู้สอนควรต้องปรับเปลี่ยนการสอนของตนโดยเปลี่ยนจากการที่สอนเฉพาะความรู้ความจำมาเป็นการสอนให้ผู้เรียนรู้จักการปฏิบัติตนตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่เรียนรู้จากการที่ตนเองเป็นผู้ผลิตไม่ใช่เรียนรู้จากความรู้ของผู้อื่น(ศิริกาญจน์ โกสุมภ์,ดารณี คำวินิจฉัย.2544:5) การสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์ โดยการเรียนรู้เกิดขึ้นจากโครงสร้างภายในตัวบุคคลผสมผสานกับประสบการณ์ใหม่ และจากกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างมีความหมายต่อตัวผู้เรียน ผู้เรียนได้คิดงานเองและปฏิบัติตามความคิดของเขาเองทำให้เกิดความมุ่งมั่นทำเพื่อให้เห็นผลสำเร็จแห่งการคิดและการปฏิบัติ อีกทั้งกิจกรรมยังกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากทดลองทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการคิด สามารถสร้างความรู้ที่เป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการสามารถอธิบายความสัมพันธ์ และความเป็นเหตุเป็นผล แยกแยะสิ่งต่างๆ ได้การสร้างความรู้ใหม่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างราวจากตัวของผู้เรียนเอง ทำให้สังคมอยู่กันอย่างสงบสุขและพัฒนาไปในทางที่ดี (กรมวิชาการ.2545 : 2) สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาการเรียนการสอน และส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของผู้เรียนประกอบด้วย 2 วิธี ดังนี้

1.การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ และรวมทั้งพัฒนาทักษะทางสังคม โดยอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือของ

สมาชิกในกลุ่ม จากการศึกษางานวิจัยของ ฌัญญาญ เอื้อสุวรรณ(2546) ปาริชาติ จิตรจำ (2540) ปรรารถนา เกษน้อย (2540) และพรรัตน์ ศิลกุล (2543) พบว่ารูปแบบและเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือซึ่งเป็นที่นิยมและเหมาะสมสำหรับวิชาสังคมศึกษามี 3 เทคนิคด้วยกันได้แก่เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบปริศนาความคิด (Jigsaw) เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบที.จี.ที (Team Game Tournament-TGT) และเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ เอส.ที.เอ.ดี (Student Team and Achievement Division-STAD) เนื่องจากเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบปริศนาความคิด ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้รายละเอียดเนื้อหาจำนวนมากในเวลาอันจำกัดเนื่องจากช่วยกันเรียน โดยมีการแบ่งเนื้อหาย่อยให้แต่ละคนรับผิดชอบไปศึกษาค้นคว้าและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จึงเหมาะกับการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีเนื้อหาสาระมากแต่มีเวลาเรียนที่จำกัด สำหรับเทคนิคการเรียนการสอนแบบ ที.จี.ที และเทคนิคการเรียนการสอนแบบเอส.ที.เอ.ดี เป็นเทคนิคที่ส่งเสริมความแม่นยำในเนื้อหาสาระ และความกระตือรือร้นในการเรียน เนื่องจากเป็นเทคนิคที่นำเอาหลักการร่วมมือและการแข่งขันมากระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนและทำงานเพื่อผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม ดังนั้นเทคนิคการเรียนการสอนแบบ ที.จี.ที และเทคนิคการเรียนการสอนแบบ เอส.ที.เอ.ดี จึงเป็นเทคนิคที่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนในวิชาสังคมศึกษา ให้มีชีวิตชีวาไม่น่าเบื่อหน่าย เป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนวิชาสังคมศึกษาในรูปแบบการสอนแบบปกติ ที่ผู้สอนมุ่งเน้นการบรรยาย

2.การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แบบ ชิปปา เป็นการจัดการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้แบบประสาน 5 แนวคิดหลัก คือ 1) การสร้างความรู้ 2) กระบวนการกลุ่มและการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3) ความพร้อมในการเรียนรู้ 4) การเรียนรู้กระบวนการ 5) การถ่ายโอนการเรียนรู้ (ทศนา แชมมณี.2543 :16) เป็นวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ตามที่สังคมต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ และให้ความสำคัญกับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ได้รับประสบการณ์ตรงได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดการทำงานร่วมกันมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และผู้เรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันหรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

4. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักกรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

5. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักกรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

6. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักกรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และผู้สนใจในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ดังนี้

1. เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

2. เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้

3. เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดการปฏิบัติกิจกรรมได้มากขึ้น และผลที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง ผู้วิจัยนำผลที่ได้ไปประยุกต์ใช้และเป็นแนวทางในการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 5 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 210 คน จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียน ศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 40 คน ได้มาจากรีวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มแล้วจับสลาก เลือกจาก 5 ห้องเรียนมา 2 ห้องเรียน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับมาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 40 คน

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา จำนวน 40 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนด้วยตนเอง ใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 18 คาบ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย สารเศรษฐศาสตร์ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องดังนี้ ระบบเศรษฐกิจ, การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต, เศรษฐกิจระหว่างประเทศ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ คือ วิธีการจัดการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่
  - การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
  - ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา
  - การปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

นิยามศัพท์

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) หมายถึง การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มที่มีการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็ก คณะความสามารถ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลักการที่มีลักษณะสำคัญดังนี้ คือ การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากันโดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อน สมาชิกในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม โดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3 เทคนิคได้แก่ เทคนิคการเรียนการสอนแบบปริศนาความคิด (Jigsaw) เทคนิคการเรียนการสอนแบบที.จี.ที. (TGT) และเทคนิคการเรียนการสอนแบบเอส.ที.เอ.ดี. (STAD)

ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ ไม่ว่าจะใช้เทคนิคใดก็ตาม จะมีลำดับขั้นตอนในการเรียนที่คล้ายกัน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นสรุป และขั้นวัดและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบ และทบทวนความรู้เดิม สร้างความสนใจและความพร้อมของนักเรียนในการเรียน โดยใช้การสนทนาซักถาม

2. ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ขั้นเตรียม ประกอบด้วย ผู้สอนแนะนำบทเรียน และจัดกลุ่มผู้เรียน แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4 คน ผู้สอนควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

2.2 ขั้นทำงานกลุ่ม ผู้เรียนที่เรียนรู้กันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่ม ได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ในขั้นนี้ผู้สอนกำหนดให้ผู้เรียนใช้เทคนิคต่างๆ ในการทำกิจกรรม

2.3 ขั้นการสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีผู้เรียนอาจต้องซ่อมเสริมสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่อง

3. ขั้นสรุป ขั้นนี้เป็นการสรุปเนื้อหาที่เรียนมาทั้งหมด ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันสรุปบทเรียนถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ

4. ขั้นสรุปและประเมินผลการทำงานกลุ่ม เป็นการทดสอบความรู้ของผู้เรียน

2. การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยการฝึกคิด ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบต่อการทำงาน (ทิสนา เขมมณี 2542 : 14 -15) ซึ่งมีแนวคิดแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก ดังนี้

C (Construct) หมายถึง การให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการแสวงหาข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และสรุปข้อความรู้

I (Interaction) หมายถึง การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเรียนรู้จากกันแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน

P (Participation) หมายถึง การให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

P(Process and Product) หมายถึงการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงานข้อความรู้ที่สรุปได้

A (Application) หมายถึง การให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบซิปปา

ขั้นตอนในการเรียนแบบซิปปา จะมีลำดับขั้นตอนในการเรียน แบ่งเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ทบทวนความรู้เดิม ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แนะนำบทเรียน และสร้างกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้ผู้เรียนคิดทบทวนและนำความรู้เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่ได้เรียน เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2. ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 ขั้นสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ผู้สอนให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหา ทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา หาข้อมูล ประสพการณ์ สร้างความหมาย ข้อมูลโดยใช้กระบวนการคิดหรือกระบวนการอื่นๆ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย จัดระเบียบโครงสร้างความรู้ สรุปสาระสำคัญที่ได้รับความรู้ด้วยตนเอง

2.2 ชั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ช่วยกันเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Participation) โดยที่สมาชิกในกลุ่มเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น นำเสนอคำตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา และประเมินการแก้ปัญหา ร่วมกันในกลุ่ม

2.3 ชั้นการเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product) ผู้สอนให้ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การแสวงหาความรู้ กระบวนการจัดการในกลุ่มการศึกษาด้วยตนเอง การแก้ปัญหาและตัดสินใจ ซึ่งเป็นการสรุปขั้นตอนในการแก้ปัญหาและความรู้ที่ได้จากการเรียน

2.4 ชั้นการประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application) ผู้เรียนเสนอวิธีการนำความรู้ไปใช้สถานการณ์อื่นๆ โดยการทำแบบฝึกหัด หรือการนำเสนอผลงาน

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลงาน วิเคราะห์ข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product) และกระบวนการเรียนรู้ (Process)

4. ชั้นสรุปและประเมินผล ครูและนักเรียนสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา หมายถึง ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา แบ่งเป็น 6 ด้านคือ

3.1 ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำเนื้อหาความรู้ และระลึกได้เมื่อต้องการนำมาใช้ สิ่งที่ได้ ได้แก่ ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ และความรู้เกี่ยวกับหลักการ

3.2 ความเข้าใจ หมายถึง การเข้าใจความหมายของเนื้อหาสาระ ไม่ได้จำเพียงอย่างเดียว สามารถแสดงพฤติกรรมความเข้าใจในรูปของการแปลความหมาย ดีความ หรือสรุปความสำคัญได้

3.3 การนำไปใช้ หมายถึง การนำเอาเนื้อหาสาระ หลักการ ความคิดรวบยอด และทฤษฎีต่างๆ ไปใช้ในรูปแบบใหม่ สถานการณ์ใหม่

3.4 การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่จะนำองค์ประกอบ หรือส่วนย่อยๆ เข้ามารวมกัน เพื่อให้เป็นภาพที่สมบูรณ์เกิดความกระจ่างในสิ่งเหล่านั้น

3.5 การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อย เพื่อค้นหาลักษณะ โครงสร้าง หรือความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยนั้น ซึ่งนักเรียนสามารถวิเคราะห์ได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนมาแล้ว

3.6 การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยที่ผู้ตัดสินกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาเอง หรือเกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนดขึ้น

4. **สังคหวัตถุ 4** หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และประสานให้เกิดความสามัคคี มี 4 ประการ คือ

1.1 **ทาน** (การให้) หมายถึง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ กันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และให้คำแนะนำ

1.2 **ปิยวาจา** (วาจาเป็นที่รัก) หมายถึง กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง พูดให้กำลังใจ พูดให้เกิดความเข้าใจอันดีเกิดความสมานสามัคคี

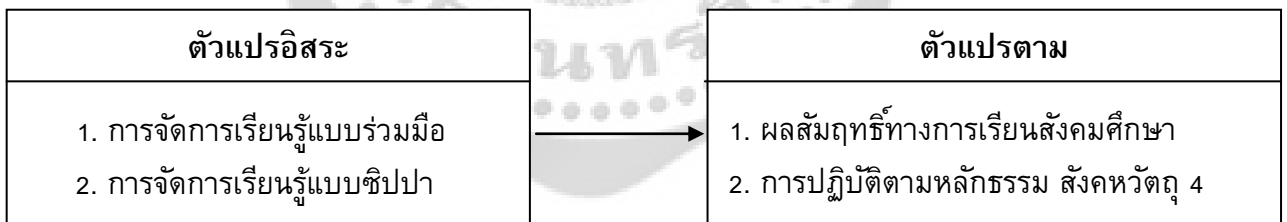
1.3 **อัตถจริยา** (การประพฤติประโยชน์) หมายถึง การช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนช่วยช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

1.4 **สมานัตตตา** (ความมีตนเสมอ) หมายถึง ทำตัวให้เข้ากับผู้อื่น วางตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

5. **การปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4** หมายถึง การแสดงออกทางความคิดและการกระทำของบุคคลที่ใช้คุณธรรม 4 ประการ คือ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนแบบซิปปา ซึ่งมีกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกัน

2. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4 แตกต่างกัน

5. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

6. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า นำเสนอตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
  - 1.1 ความหมายของสังคมศึกษา
  - 1.2 ความสำคัญ และคุณค่าของสังคมศึกษา
  - 1.3 วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
  - 1.4 เป้าหมาย/ความคาดหวังในด้านคุณภาพผู้เรียน
  - 1.5 การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา
  - 1.6 การวัดและประเมินผลการเรียน
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 2.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 2.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 2.5 ขั้นตอนและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
  - 2.6 ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของการเรียนแบบร่วมมือ
  - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.1 ความเป็นมาและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.2 หลักการจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.3 รูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.4 วิธีการจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.5 บทบาทของครูในการจัดการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.6 บทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.7 ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
  - 3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา
  - 4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 4.3 การวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา
5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรม สังคหวัตถุ 4
  - 5.1 ความหมายของหลักสูตรมสังคหวัตถุ 4
  - 5.2 องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรมสังคหวัตถุ 4
  - 5.3 ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของหลักสูตรมสังคหวัตถุ 4
  - 5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรมสังคหวัตถุ 4

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของหลักสูตรกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.1 ความหมายของสังคมศึกษา

ในการศึกษาเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อสังคมศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกัน ดังนี้

สุนทร สุนันท์ชัย(2514:14) อธิบายว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เฟื่องถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับคนอื่น และความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสิ่งแวดล้อมซึ่งการสอน และการสร้างความสัมพันธ์นี้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ครูและนักเรียนจะต้องปฏิบัติ กระทำ ผูกพัน เผชิญ และแก้ปัญหาาร่วมกัน

พนัส หันนาคินทร์(2518:7) ได้ให้ความหมายสังคมศึกษาว่า หมายถึง วิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์

ภิญโญ บัวทอง (2518:100) อธิบายว่า เนื่องจากสังคมศึกษา เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคม การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมให้บรรลุวัตถุประสงค์ครูต้องสอนทั้งเนื้อหาวิชา แนวคิด เจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับนักเรียน

สุนนทิพย์ บุญสมบัติ (2525 : 6)สรุปว่า วิชาสังคมศึกษาจะมีความหมายครบถ้วนได้นั้น จะต้องหมายรวมถึง 3 สิ่ง คือ เนื้อหาสาระของวิชา ความต้องการของสังคม และความต้องการของผู้เรียน

ประนอม เดชชัย (2536:7-8) ได้กล่าวไว้ว่า สังคมศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน ที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาที่มีลักษณะบูรณาการ คือ มีเนื้อหาผสมผสานกันโดยคัดเลือกเนื้อหาจากสาขาต่างๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์จริยศาสตร์ และปรัชญา ฯลฯ แล้วจัดรวมเข้าเป็นหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียน

จอห์น ยู ไมเคิลลิส (John U. Michellis. 1980 : 3 - 4) ซึ่งเป็นนักการศึกษาทางสังคมศึกษาที่สำคัญคนหนึ่งกล่าวถึงวิชาสังคมศึกษาว่า “เป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับสังคม

มนุษย์เศรษฐกิจ กิจกรรมการเมืองทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตตลอดจนถึงแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์การแก้ปัญหาและการวางแผนทางสำหรับอนาคตของผู้เรียนด้วย”เอ็ดการ์ บี เวสเลย์ (นายดา บิลันธนานนท์ ม.ป.ป.;อ้างจาก Edgar B. Wesley) ได้เป็นผู้กำหนดความหมายของสังคมศึกษาขึ้นเมื่อประมาณ 40 กว่าปีมานี้ และยังคงเป็นที่ยอมรับกันมากที่สุด ในปัจจุบัน คือ “สังคมศึกษา หมายถึง วิชาสังคมศาสตร์ที่ได้รับการดัดแปลงหรือทำให้ง่ายเข้าเพื่อสะดวกแก่การสอนสำหรับนักเรียนในระดับประถมและมัธยมศึกษา”

ดังนั้นสรุปได้ว่า สังคมศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาสังคมศึกษาในโรงเรียนที่ประกอบด้วยเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นบูรณาการ (Integrate) คือ มีเนื้อหาผสมผสานกันโดยคัดเลือกเนื้อหาจากสาขาวิชาต่างๆ เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ จริยศาสตร์ และปรัชญา ฯลฯ แล้วจัดเข้ารวมเป็นหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียน หรืออาจกล่าวได้ว่า วิชาสังคมศาสตร์เป็น รากฐานของวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนเพราะ สังคมศึกษา (Social Studies) มีลักษณะวิชาเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือบูรณาการ โดยคัดเลือกเนื้อหาส่วนที่เหมาะสมจากวิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง มีขอบข่ายครอบคลุมทุกแขนงวิชาในสาขาสังคมศาสตร์ ตลอดไปจนถึงวิชาที่เกี่ยวข้องกับสังคม แต่ไม่ใช่สังคมศาสตร์ เช่นศาสนา ศิลป ดนตรี วรรณกรรมด้วยเพื่อนำมาบูรณาการเข้า โดยมีมโนทัศน์และหลักการที่สำคัญเป็นหลักหรือแกนกลาง สำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทุกด้าน และฝึกฝนทักษะและพัฒนาเจตคติอันเหมาะสม เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีมีประสิทธิภาพ สามารถอยู่รวมกันได้อย่างสันติและสร้างสรรค์ อาจกล่าวได้ว่า วัตถุประสงค์เน้นที่การนำเอาความรู้ทางสังคมศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและสังคม เนื้อหาที่นำมาต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ และวัยของผู้เรียนสังคมศึกษาจึงมีเนื้อหาในลักษณะที่ไม่ยากเกินความเข้าใจของผู้เรียน

1.2 ความสำคัญ และคุณค่าของสังคมศึกษา

เจริญ จามรธัญญาวาท (2534: 10-12) กล่าวถึงความสำคัญของสังคมศึกษา ไว้ดังนี้

1. สังคมศึกษาก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม คือ ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ทั้งใกล้ตัวและไกลตัวออกไป ทั้งปัญหาของตนเองและส่วนรวมศึกษาถึงกลไก และรูปแบบองค์กรต่าง ๆ ของสังคม เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ได้เรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่มชน และปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์กำลังเผชิญอยู่

2. สังคมศึกษาก่อให้เกิดกระบวนการ และทักษะทางสังคม ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการอยู่ร่วมกัน ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการศึกษาหาความรู้ ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความคิด มีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาาร่วมกัน

3. สังคมศึกษาช่วยปลูกฝังเจตคติ ค่านิยม และความซาบซึ้งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของกฎหมาย จารีตประเพณี ขัดเกลายาวชนให้มีค่านิยมที่ดี มีความซาบซึ้งในศิลปวัฒนธรรมประเพณี

ของชาติ ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมตระหนักถึงภาระหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ และแก้ไขปัญหาของสังคมด้วยความเต็มใจ

4. สังคมศึกษาส่งเสริมมาตรฐานทางสังคม ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมกฎหมาย ข้อบังคับ ซึ่งจะช่วยให้สังคมนั้นมีความสุข ลดปัญหาการขัดแย้ง

5. สังคมศึกษาช่วยให้เกิดการแก้ปัญหาาร่วมกันโดยปลูกฝังวิถีทางแห่งประชาธิปไตยฝึกให้ผู้เรียนแก้ไขอย่างมีหลักการ และเหตุผล มีการตัดสินใจร่วมกัน รู้จักเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถวินิจฉัยข้อเท็จจริงโดยอาศัยเหตุผลและหลักฐานต่าง ๆ รู้จักนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม

6. สังคมศึกษา ปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ มีความห่วงหา และรู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม เข้าใจและซาบซึ้งผลงานอันดีเด่นของคนไทยและบำรุงรักษาไว้ซึ่งประเพณีอันดีงามของชาติ

7. สังคมศึกษาปลูกฝังเกิดความรับผิดชอบต่อเข้าใจบทบาท และหน้าที่ของตนเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ และสถาบันต่างๆ ของสังคม

8. สังคมศึกษาปลูกฝังเกิดความรับผิดชอบต่อเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ และสถาบันต่าง ๆ ของสังคม

9. สังคมศึกษาปลูกฝังให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย หากผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างครบถ้วนก็เชื่อแน่ว่าจะเป็นพลเมืองดีในอนาคตได้

วันเพ็ญ วรณโกมล (2544:16-17) ได้กล่าวถึงคุณค่าของงวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผู้เรียนได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ให้มีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนได้ศึกษาปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาของตนเองและส่วนรวม เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้เรียนรู้พฤติกรรมของกลุ่มชนรวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์เผชิญอยู่

2. ก่อให้เกิดกระบวนการและทักษะทางสังคม ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม เช่น ทักษะการปัญหา ทักษะการอยู่ร่วมกัน ทักษะการศึกษาหาความรู้ ทักษะกระบวนการ ทักษะการทำงานกลุ่ม

3. ปลูกฝังเจตคติค่านิยม และความซาบซึ้ง คือ พัฒนาด้านจิตพิสัย ช่วยให้เห็นคุณค่าของกฎหมาย จารีตประเพณี ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคม

4. มีมาตรฐานทางสังคม เป็นวิชาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม หากผู้เรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติตนตามอย่างเคร่งครัดย่อมทำให้สังคมนั้นมีความสุขมีมาตรฐานดีขึ้นในที่สุด

5. การแก้ปัญหาาร่วมกัน มุ่งที่จะปลูกฝังวิถีทางแห่งประชาธิปไตย คือ ฝึกให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหายอย่างมีหลักการ และเหตุผล รู้จักเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าส่วนตน

6. ปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ

7. ปลูกฝังให้เกิดความรับผิดชอบต่อ

8. ปลูกฝังให้มีความรัก และความผูกพันกับท้องถิ่นของตน

9. ปลุกฝังให้เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ความสำคัญและคุณค่าของสังคมศึกษาดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปลงได้สังคมศึกษาช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม ทักษะการแก้ปัญหาสามารถตัดสินใจปัญหาและแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี มีเหตุผล ทักษะการอยู่ร่วมกัน ทักษะการทำงานกลุ่ม ทักษะการศึกษาหาความรู้ ปลุกฝังความรับผิดชอบ เพื่อให้เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย และทำให้สังคมมีมาตรฐานที่ดีสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.3 วิสัยทัศน์ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นศาสตร์บูรณาการที่มุ่งให้เยาวชนเป็นผู้มีการศึกษา พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำ เป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบโดย

1. นำความรู้จากอดีตมาสร้างความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศเพื่อการตัดสินใจในการเป็นพลเมืองดี

2. นำความรู้เกี่ยวกับโลกของเราสร้างความเข้าใจในกระบวนการก่อเกิดสภาพแวดล้อมของมนุษย์เพื่อการตัดสินใจในการดำรงชีวิตในสังคม

3. นำความรู้เรื่องการเมืองการปกครองมาตัดสินใจเกี่ยวกับการปกครองชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติของตน

4. นำความรู้เรื่องการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ มาตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดเพื่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการอยู่ในสังคม

5. นำความรู้เกี่ยวกับคุณค่าของจริยธรรม ศาสนา มาตัดสินใจในการประพฤติปฏิบัติตน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

6. นำวิธีการทางสังคมศาสตร์มาค้นหาคำตอบเกี่ยวกับประเด็นปัญหาในสังคมและกำหนดแนวทางประพฤติปฏิบัติที่สร้างสรรค์ต่อส่วนรวมเยาวชนจำเป็นต้องศึกษาสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจสังคมโลกที่ซับซ้อน สามารถปกครองดูแลตนเองรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโลกได้

ดังนั้น ตลอดระยะเวลาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้ใช้ความรู้อย่างมีความหมาย เพื่อการตัดสินใจ การสำรวจตรวจสอบการสืบค้น การสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และนำทางตนเองและผู้อื่น เชื่อมโยงความรู้ที่เรียนรู้สู่โลกแห่งความเป็นจริงในชีวิตได้

1. กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้บูรณาการสรรพความรู้ กระบวนการและปัจจัยต่างๆ เพื่อการเรียนรู้ตามเป้าหมายของท้องถิ่นและประเทศชาติ การเรียนการสอนต้องใช้ข้อมูล ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และระดับโลก เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

2. ผู้เรียนได้อภิปรายประเด็นปัญหาพร้อมสมัย ร่วมกับเพื่อนและผู้ใหญ่ สามารถแสดงจุดยืนในค่านิยม จริยธรรมของตนอย่างเปิดเผยและจริงใจ ขณะเดียวกันก็รับฟังเหตุผลของผู้อื่นที่แตกต่างจากตนอย่างตั้งใจ

3. การเรียนการสอนเป็นบรรยากาศของการส่งเสริมการคิดขั้นสูงในประเด็นหัวข้อที่ลึกซึ้งท้าทาย ผู้สอนปฏิบัติต่อผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมายให้ผู้เรียนได้รับการประเมินที่เน้นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ทุกมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีการจัดเตรียมโครงการที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป็นจริงของสังคมที่ให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริงในการดำเนินชีวิต(กรมวิชาการ 2544: 7-8)

1.4 เป้าหมาย/ความคาดหวังในด้านคุณภาพผู้เรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีเป้าหมาย/ความคาดหวังที่สำคัญคือ ให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดี ในวิถีชีวิตประชาธิปไตยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การที่จะบรรลุตามเป้าหมายดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1.4.1 ความรู้ ความรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีการผสมผสานการศึกษาศาสตร์ต่างๆ เช่น มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ปรัชญาและศาสนา เข้าด้วยกัน ไม่เพียงเท่านั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ยังรวมถึงการศึกษาคุณลักษณะการเป็นคนดีของสังคม การเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการศึกษา ความเป็นไปของโลก พหุวัฒนธรรม กฎหมายศึกษา อาชีพศึกษา และประเด็นปัญหาพร้อมสมัยต่างๆ นอกจากนี้ยังจะต้องบูรณาการสาระความรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ภาษาไทยภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกด้วย

1.4.2 ทักษะและกระบวนการ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประกอบด้วยทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้รอบรู้ มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4.2.1 ทักษะทางวิชาการ ได้แก่ ทักษะในการฟัง พูด อ่าน เขียน และการคิดซึ่งนักเรียนต้องนำมาใช้ในการแสวงหาความรู้ จัดการกับความรู้ การนำความรู้ไปใช้ในการสร้างองค์ความรู้ใหม่

1.4.2.2 ทักษะทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือและการมีส่วนร่วมในสังคม การดูแลรักษา การเอาใจใส่ให้บริการ การมีส่วนร่วมในสังคม ทักษะและกระบวนการกลุ่ม พัฒนาความเป็นผู้นำผู้ตามในการทำงานกลุ่ม เห็นคุณค่า เคารพตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความคล้ายคลึงและความแตกต่างของตนและของผู้อื่น เคารพในทรัพย์สินและสิทธิของผู้อื่น เคารพในกฎกติกาของกฎหมายและเคารพในความเป็นมนุษย์ชาติ และสรรพสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลาย

1.4.3 คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จะช่วยพัฒนาทักษะเกี่ยวกับเจตคติ จริยธรรม และค่านิยม โดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้และทักษะต่างๆ อย่างหลากหลาย ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับความเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมประชาธิปไตย เช่น การรู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย กตัญญู รักเกียรติภูมิของตนเคารพเหตุผล มีความยุติธรรม ห่วงใยในสวัสดิภาพของผู้อื่นยอมรับความแตกต่าง ขจัดข้อขัดแย้งด้วยสันติวิธี ยึดมั่นในความยุติธรรม ความเสมอภาคและเสรีภาพ มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี เห็นคุณค่าของการทำงาน การทำงานเป็นกลุ่ม การเคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นไทยเห็นคุณค่า อนุรักษ์ พัฒนาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และศรัทธาในหลักธรรมของศาสนา (กรมวิชาการ 2544: 9-11)

1.5 การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการปี พ.ศ. 2539-2550 ถ้าพิจารณาถึงการดำเนินงานกระทรวงศึกษาธิการ จะพบว่า กระทรวงศึกษาธิการได้ทำการปฏิรูปการศึกษา โดยการปรับปรุงการดำเนินงานเกี่ยวกับ การเลือกสรร เปลี่ยนแปลงและเพิ่มเติมแนวทางการดำเนินงานที่มีอยู่เดิม ด้วยความคาดหวังว่า จะสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคที่มีอยู่เดิมให้เบาบางลง หรือหมดไปและสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายแห่งความเป็นเลิศทางการศึกษาในปี พ.ศ. 2550(วาทินี ภูเสถร์. 2542: 10)

จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา ก็เพื่อสร้างบุคคล องค์กรและสังคมแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ต้องการให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีคุณลักษณะพื้นฐานดังนี้ คือ เป็นผู้มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีความสามารถในการคิด ใฝ่รู้ และสามารถแสวงหาความรู้ เป็นผู้มีความสามารถในทางวิชาการ และวิชาชีพ มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ไม่เห็นแก่ตัวเสียสละอดทน ร่วมมือกับผู้อื่นได้ ความเป็นประชาธิปไตย รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยและความเหมาะสมของการศึกษาแต่ละระดับ(พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ. 2540: 118-126)

การปฏิรูปของกระทรวงศึกษาธิการมีแนวทางการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ

1. การปฏิรูปสถานศึกษา
2. การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน
4. การปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา

ในการศึกษาคำนี้ จะขอเสนอรายละเอียดเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้อง นั่นก็คือการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน

1.5.1. การปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน

1. จัดกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการปฏิรูปการศึกษา

2. จัดประสบการณ์การเตรียมความพร้อม จัดทำหลักสูตร ทุกระดับและทุกประเภท ภายใต้หลักการสำคัญ ดังนี้

2.1 สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

2.2 จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีการฝึกการคิดอย่างเป็นระบบและเน้นการปฏิบัติมากกว่าการท่องจำ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการสร้างความรู้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้โลกในอนาคต

2.3 ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

2.4 ให้ผู้เรียนนำความรู้และประสบการณ์ ที่ได้รับมาจากครอบครัวและชุมชนมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

2.5 กำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถพัฒนาและเพิ่มเติมมาตรฐานขั้นพื้นฐานดังกล่าว ได้ตามความต้องการ และความเหมาะสมให้องค์กรวิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานของการจัดการศึกษาวิชาชีพ

2.6 ให้ประชาชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และการกำหนดแบบเรียนให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความต้องการของแต่ละท้องถิ่น

3. เร่งปรับปรุงหลักสูตรวิชาชีพครูในสถาบันการผลิตครู ให้มีเนื้อหาวิชาชีพครูมากขึ้นเพื่อมุ่งเน้นคุณภาพของผู้ที่จะออกไปประกอบวิชาชีพครู

4. จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา โดยเน้นเป็นพิเศษในด้านพื้นฐานทางภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เพื่อรองรับการพัฒนาความรู้ และทักษะในระดับที่สูงขึ้น

5. ปฏิรูปการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

6. เร่งปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนารูปแบบ เทคโนโลยี นวัตกรรมการสอน ห้องสมุด และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ระหว่างการศึกษาในระบบและนอกระบบสถานศึกษา ให้สามารถจัดบริการที่สนองตอบความต้องการของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง

7. ปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย ทั้งรูปแบบและเนื้อหา ยืดหยุ่นเวลาเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน

8. เร่งรัดการจัดการเรียนการสอนประชาธิปไตยให้บังเกิดผล ส่งเสริมให้ผู้สอนปฏิบัติตนอยู่ในวิถีทางประชาธิปไตย

9. ปฏิรูปการวัดผลให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดโดยเน้นพฤติกรรม การแสดงออกจริงของผู้เรียน และใช้ผลการประเมินในการพัฒนา ในการคัดเลือกผู้เรียนให้ใช้ผลการเรียนสะสมลดความสำคัญของการสอบ เพิ่มโควตาในการเข้าเรียนต่อ

10. พัฒนาและสนับสนุนสถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา ทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ให้เป็นเครือข่ายรองรับการกระจายอำนาจทางวิชาการ

1.5.2 ความหมายของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

วไลพร คุโณทัย (2530: 19) ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่ากิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง สภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ และการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่จัดขึ้น จากความร่วมมือระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ น่าสนใจ และผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

วาทณี ภูเสถร์ (2542: 93) ให้ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนไว้ว่า หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จควรใช้หลาย ๆ แบบ ให้ครอบคลุมพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น ผู้สอนต้องพยายามเลือกใช้เทคนิควิธีการสอนแบบต่างๆ เพื่อสนองจุดประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ล่วงหน้า

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2544: 20) ให้ความหมายว่า การจัดกิจกรรมโดยวิธีต่างๆ อย่างหลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง เกิดการพัฒนาตนและสังคมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติต่อไป

จากความหมายดังกล่าว สามารถได้ว่า ความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนดไว้โดยการเรียนที่ครูผู้สอนเป็นผู้จัดให้

1.5.3 การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนนับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอนเพราะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดประสบการณ์ในทางที่ดีขึ้นอย่างไรก็ตาม การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ค่อนข้างมีความสลับซับซ้อน และต้องมียุทธศาสตร์ประกอบหลายอย่าง จึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลายรูปแบบ จึงจะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์รอบด้านและเกิดการเรียนรู้ในที่สุด(กาญจนา บุญสง. 2542: 33)

1.5.4 ความสำคัญของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอน เพราะกิจกรรมทั้งของผู้เรียนและผู้สอนที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

วารี ธีระจิตร (2530: 162-163) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่มีต่อการเรียนรู้ไว้หลายประการ ดังนี้

1. กิจกรรมจะช่วยสร้างความสนใจของนักเรียน
2. กิจกรรมจะเปิดโอกาสให้นักเรียนประสบความสำเร็จ
3. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย
4. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังความรับผิดชอบ
5. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังและส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
6. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหว
7. กิจกรรมจะช่วยให้นักเรียนได้รู้สึกสนุกสนาน
8. กิจกรรมจะช่วยให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล
9. กิจกรรมจะช่วยขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขวาง
10. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมความงอกงามและพัฒนาการของเด็ก
11. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมทักษะ
12. กิจกรรมจะช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดี
13. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กรู้จักทำงานเป็นหมู่
14. กิจกรรมจะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียน
15. กิจกรรมจะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความซาบซึ้ง ความงามในเรื่องต่างๆ

ดังนั้น ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ให้สอดคล้องกับวัย สติปัญญา ความสามารถของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนนั้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ จนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

1.5.5 จุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

การจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อมกัน
2. เพื่อสนองความสามารถ ความถนัด ความสนใจของผู้เรียนทุกคน ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน
3. เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนเรียนด้วยความเพลิดเพลิน ไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการเรียน
4. เพื่อสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และเกิดทักษะกระบวนการ
5. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก และมีส่วนร่วมในการเรียน

ดังนั้น ผู้สอนจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกครั้ง เพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ (กาญจนา บุญส่ง 2542: 35)

1.5.6 รูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่

1. กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าผู้เรียน โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้นำในการปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ กิจกรรมที่ผู้สอนใช้เช่น การบรรยาย การสาธิต การเล่าเรื่อง การถามตอบ อย่างไรก็ตามแม้ว่าผู้สอนจะเป็นแกนกลางของการจัดกิจกรรม แต่ผู้เรียนก็ยังมีโอกาสร่วมกิจกรรมบ้างภายใต้การนำของผู้สอน (กาญจนานุกุลสง 2542: 41)

2. กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง คือ เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองส่วนผู้สอนจะเป็นผู้ประสานงาน ให้คำแนะนำช่วยแก้ปัญหาเมื่อผู้เรียนต้องการ กระตุ้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและเป็นผู้สรุปประเด็นสำคัญ การเรียนการสอนดำเนินไปโดยการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน เช่น การอภิปราย การทำกิจกรรมกลุ่ม การทดลอง การประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

- กิจกรรมที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มให้ปฏิบัติงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกให้รู้จักหน้าที่ บทบาทของตนเองในการทำงานกลุ่มฝึกการวางแผนงานการจัดระบบงานกลุ่ม และฝึกการมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น กิจกรรมที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จัดแบ่งไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมกลุ่มใหญ่ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนในชั้นทั้งหมดมีส่วนร่วม โดยมีผู้สอนเป็นผู้แนะนำ มอบหมายงาน จำนวนผู้เรียนในกลุ่มใหญ่อาจมีประมาณ 15-20 คน ถ้ามีสมาชิกในกลุ่มมากเกินไป โอกาสที่สมาชิกจะร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึงกันจะมีน้อยลง กิจกรรมที่อาจจัดได้เป็นกลุ่มใหญ่ เช่น การเล่นเกม การทนายปัญหา การร้องเพลง การอภิปราย การแสดงละคร เป็นต้น

2. กิจกรรมกลุ่มย่อย เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติโดยทั่วกันเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมได้รับฝึกหัด ฝึกทักษะได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ขนาดของกลุ่มอาจแบ่งเป็น 4-6 คน ตามปริมาณงานที่กำหนด จากประสบการณ์การสอนพบว่า กลุ่มขนาด 4 คน จะศึกษาค้นคว้าทำกิจกรรมได้ดี เพราะคนน้อย การประสานงานกันดีและกระจายงานความรับผิดชอบได้ดี ถ้ามีจำนวนคนมากกว่านี้ เช่น 8 คน การประสานงานในกลุ่มจะล่าช้า ความรู้สึกรับผิดชอบในงานกลุ่มลดน้อยลง งานจะไม่ได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร กิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มย่อย เช่น การอภิปรายแบบระดมสมอง การแก้ปัญหา การทดลอง การแสดงบทบาทสมมติ การค้นคว้าทำรายงานและเสนองานในชั้นเรียน เป็นต้นอย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์การสอน ลักษณะเนื้อหาวิชา เวลาที่กำหนด ทักษะที่ต้องการฝึก และปริมาณความยากง่ายของงานถ้ามีจุดประสงค์ให้ทุกคนได้

แสดงออก ได้ฝึกทักษะอย่างจริงจัง การแบ่งกลุ่มย่อยจะเหมาะสมผู้สอนจะสังเกตได้ทั่วถึงและชัดเจน แต่ถ้ามีจุดประสงค์ให้ข่าวสารข้อมูล แนวความคิดอย่างกว้าง ๆ และมีเวลาจำกัด การแบ่งกลุ่มใหญ่ก็นำมาใช้ได้

3. กิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล มุ่งให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจของแต่ละคน ผู้เรียนจะได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ ตัวอย่างกิจกรรม เช่น การพูด การอ่าน การแต่งคำประพันธ์ การทดลอง การประดิษฐ์ การเล่นิทาน การรายงาน เป็นต้น (กาญจนา บุญส่ง 2542: 41-42) กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย แก้ปัญหาเป็น มีความตระหนัก มีจิตสำนึก และสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานได้ เป็นผู้มีความสามารถแก้ปัญหาได้ดี เพื่อสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญดังกล่าว สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย ในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาที่เน้นโดยสรุปว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ใช้กระบวนการเรียนรู้หาความรู้มีการบูรณาการ ใช้แหล่งการเรียนรู้หลากหลาย เป็นการวัดประเมินตามสภาพจริง

บทบาทของครูในยุคปัจจุบัน ครูต้องสอนหรือฝึกให้ผู้เรียนในลักษณะต่อไปนี้

1. ฝึกคิด คือ สอนให้ผู้เรียนคิดเองเป็น
2. ฝึกให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้า ศึกษาให้ลึกซึ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและมีการวิจัยค้นคว้า
3. ฝึกให้ผู้เรียนบริการสังคม คือสิ่งที่เรียนจะมีคุณค่า เมื่อได้ใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์

ต่อสังคมครูเป็นภูมิปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาให้ผู้เรียนตั้งแต่ตัวเล็กๆ ซึ่งเป็นประชากรที่สำคัญของโลก ครูต้องเป็นตัวทวีคูณในการนำเด็กเข้าสู่ระบบของการเรียนรู้ บทบาทของครูจึงเปลี่ยนไปจากผู้ให้ความรู้ ผู้บอกความรู้ (Telling) มาเป็นผู้ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) คิดค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้เตรียมประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ 2544: 6) การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณภาพคือดี มีปัญญาคือเก่ง และเป็นผู้มีความสุขคือ สุขภาพกายและจิตดี โดยสรุปเป็นประชาชนที่ดี เก่ง สุข เป็นประชาชนที่มองกว้างคิดไกล ใฝ่รู้ เชิดชูคุณธรรมนั้น ต้องเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.5.7. ความหมายของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child-centered Approach)

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ แนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องจัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความสามารถและความถนัด เน้นการบูรณาการความรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ใช้หลากหลายวิธีสอน หลากหลายแหล่งความรู้ สามารถพัฒนาปัญญาอย่างหลากหลาย คือพัฒนาพหุปัญญา รวมทั้งเน้นการใช้วิธีการวัดผลอย่างหลากหลายวิธี (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ 2544: 7)

1.5.8 ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนสามารถใช้วิธีการใด ๆ ก็ได้ที่เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน อาจใช้วิธีสอนใดวิธีหนึ่ง หรือหลายๆ วิธีในการสอนในครั้งหนึ่ง ๆ ดังเช่น วิธีการอภิปราย วิธีการค้นพบ วิธีการสืบสอบแบบแนะนำ วิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์ วิธีสอนแบบเน้นปัญหา วิธีสอนแบบแก้ปัญหา วิธีสอนแบบเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิธีสืบสอบแบบไม่มีการแนะนำ วิธีอริยสัจสี่ กรณีศึกษา ทักษะกระบวนการ 9 ชั้นวิธีใช้สถานการณ์จำลอง วิธีการเชื่อมโยงมโนทัศน์ วิธีสอนกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการเรียนแบบร่วมมือ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีตัวบ่งชี้ที่จะใช้เป็นแนวทางในการประเมินได้ว่า ได้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ โดยประเมินจากผู้สอน เมื่อเขียนแผนการสอน และเมื่อนำแผนการสอนไปใช้ในห้องเรียน และประเมินจากผู้เรียนจากพฤติกรรมการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ยังมีระดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด เกณฑ์ที่ใช้ประเมินคือ สังเกตว่านักเรียนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตามถ้านักเรียนมีส่วนร่วมสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริงจากสิ่งที่ผู้เรียนต้องการรู้ด้วยตนเองผู้เรียนจะมีบทบาทมากที่สุด แต่ผู้สอนจะมีบทบาทน้อยลง ในทางตรงกันข้ามถ้าผู้สอนมีบทบาทกำหนดหัวเรื่องกิจกรรมรวมทั้งสื่อเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เองในลักษณะนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจมีบทบาทเท่า ๆ กัน ซึ่งก็ยังจัดเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่นกัน แต่อยู่ในระดับปานกลางเพื่อให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนจึงอาจเริ่มต้นฝึกให้ผู้เรียนเริ่มมีบทบาทในการเรียนรู้จากระดับน้อยจนมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนมีบทบาทในการสอนน้อยลงตามลำดับไปด้วยตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาทั้งผู้สอนและผู้เรียน มีดังต่อไปนี้

1.5.9. บทบาทผู้สอน

1. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่เอง

2. ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) คือกระบวนการคิด (Thinking Process) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) และสร้างความรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน คือมีส่วนร่วมทั้งด้านปัญญา กาย อารมณ์และสังคม รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งสิ่งมีชีวิตและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งไม่มีชีวิตเช่น หนังสือ สถานที่ต่างๆ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข

5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ ชีตความสามารถศักยภาพของผู้เรียน และผลผลิตจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้จัดประสบการณ์รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง คือผู้สอนที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกนั้น มีบทบาทดังนี้ 1) เป็นผู้เสนอ 2) เป็นผู้สังเกต 3) เป็นผู้ถาม 4) เป็นผู้ให้การเสริมแรง 5) เป็นผู้แนะนำ 6) เป็นผู้สะท้อนความคิด 7) เป็นผู้จัดบรรยากาศ 8) เป็นผู้จัดระเบียบ 9) เป็นผู้แนะแนว 10) เป็นผู้ประเมิน 11) เป็นผู้ให้คำชื่นชม 12) เป็นผู้กำกับ

1.5.10 บทบาทผู้เรียน

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ (Knowledge Construction) รวมทั้งสร้างสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) คือ กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่มสร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ 2544: 7-9)

1.6 การวัดและประเมินผลการเรียน

มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกจากใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณสมบัติตามมาตรฐานแล้ว ยังใช้เป็นกรอบในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่านักเรียนมีพัฒนาการมีความสามารถและมีความสำเร็จทางการเรียนในระดับใด เพื่อนำผลมาใช้ในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในระดับชั้น ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติ รวมทั้งรับการประเมินจากภายนอกด้วย

เนื่องจากการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมุ่งพัฒนาให้นักเรียนให้มีความรู้ ทักษะกระบวนการคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แสวงหาความรู้มีการทำโครงการ โครงการงาน เป็นผู้ผลิตผลงาน รวมทั้งมีการทำงานกลุ่ม และการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ด้วย ดังนั้นการวัดประเมินผลการเรียนรู้อาจกล่าวจะเน้นการ

ประเมินผลจากสภาพจริง (Authentic Assessment) อันเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการค้นหาความสามารถที่แท้จริงของนักเรียน รวมทั้งสามารถประเมินคุณลักษณะพึงประสงค์ที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน อันเป็นแนวทางที่พัฒนานักเรียนได้เต็มศักยภาพเพื่อบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดการวัดและประเมินจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลายที่สอดคล้องเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ โดยการประเมินผล

จากสภาพจริงและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องควบคู่ ผสมผสานไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการประเมินจะครอบคลุมความรู้ทักษะ ความประพฤติ พฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมงานสะท้อน การสั่งสมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลจะต้องกระทำในหลายบริบท อันได้แก่ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมิน และแสดงความคิดเห็น

ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของนักเรียน ต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

1. การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิดความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบบรรยายความ แบบเติมคำสั้นๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

2. การสังเกตเป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงานการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในระหว่างการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ผู้สอนสามารถใช้การสังเกตได้ตลอดเวลาซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไป ไม่เฉพาะเจาะจงโดยผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วย แล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบประมาณค่า (Rating Scale) เป็นต้น

3. การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุย เพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจนในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงานโครงการ โครงการงาน การทำงานกลุ่ม กิจวัตรประจำวันผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวนักเรียนเอง เพื่อนร่วมงานรวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อาจทำอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดวัน เวลาและเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างแน่นอน และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยไม่เฉพาะเจาะจง ซึ่งจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีและได้ข้อมูลที่ชัดเจนสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง โดยผู้สอนตั้งข้อคำถามไว้ล่วงหน้า เพื่อได้พูดคุยได้ตรงประเด็น เช่น ทำไมจึงเลือกทำงานเรื่องนี้ มีวิธีการดำเนินงานอย่างไร ได้คุณค่าอะไรจากการทำงานนี้ มีความรู้สึกอย่างไรในการทำงานนี้ ผลงานมีจุดเด่นจุดด้อยอะไรบ้าง ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร เป็นต้น

4. การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงานเพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถของนักเรียนให้ปรากฏในงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติ จะต้องจัดทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น Scoring Rubric, Rating Scale และ Checklist เป็นต้น

5. Scoring Rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมินเพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพ หรือประมาณ หรือระดับความสามารถ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอนผู้ปกครองหรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่านักเรียนรู้อะไรทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

6. การประเมินแฟ้มสะสมงาน (Portfolio Assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการความรู้ รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงานการสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงานรวมทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงานจะประเมินการจัดการความคิดสร้างสรรค์หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงานอันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผลศักยภาพของนักเรียนในสาระการเรียนรู้

จากหลักการที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนั้น พอจะสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษานั้น จำเป็นที่จะต้องให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ครูผู้สอนสังคมศึกษาควรจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อหา ตรงตามจุดประสงค์ สภาพประสบการณ์จริง และส่งเสริมผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ได้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและปฏิบัติตนให้เป็นพลเมืองดีของสังคมประเทศชาติและเป็นพลโลกที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สาระเศรษฐศาสตร์ เป็นแกนหลักในการศึกษาวิจัย ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ, การบริหารจัดการทรัพยากร, การเงิน การธนาคาร และการคลัง, เศรษฐกิจระหว่างประเทศ, องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติซึ่งเป็นสาระที่ผู้เรียนควรเรียนควบคู่กับการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ(Cooperative Learning)

การจัดสภาพการเรียนการสอนปัจจุบันนี้ได้มีการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะของนักเรียนในหลายๆด้านซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือนับว่าเป็นแนวความคิดใหม่ทางการศึกษาที่เน้นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน และให้ผู้เรียนสนุกกับการทำงานด้วยกัน ซึ่งแนวคิดนี้ค่อนข้างจะสอดคล้องเหมาะสมกับวิชาสังคมศึกษาเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากธรรมชาติของวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม (นาตยา ปิรันธนานนท์. 2538: 4) การเรียนแบบร่วมมือนี้มีผู้ให้คำจำกัดความหลายท่าน ดังนี้

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2531: 4) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึงวิธีการสอนแบบหนึ่งที่กำหนดให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันมาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งมีนักเรียน 4 คน เป็นเด็กเรียนเก่ง 1 คน เรียนปานกลาง 2 คน และเรียนอ่อน 1 คน ผลการเรียนของเด็กจะพิจารณาเป็นตอน ตอนแรกจะพิจารณาคะแนนทั้งกลุ่ม ตอนที่สองจะพิจารณาคะแนนสอบเป็นรายบุคคล การสอบทั้ง 2 ครั้งต่างคนต่างสอบ แต่เวลาเรียนต้องร่วมมือกัน ดังนั้นเด็กเก่งจึงพยายามช่วยเหลือเด็กอ่อน เพราะจะทำให้คะแนนของกลุ่มดีขึ้น และทางโรงเรียนจะใช้รางวัลเป็นการเสริมแรงให้ด้วย หากคะแนนเฉลี่ยกลุ่มใดได้เกินเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนตั้งไว้

พรรณรัตน์ เก้าธรรมสาร (2533: 35) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ผู้เรียนเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถที่แตกต่างกันผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและรับผิดชอบการทำงานของตัวเองเท่าๆ กันรับผิดชอบการทำงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มด้วย

นาดยา ปิลันธนานนท์ (2540: 12) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นลักษณะของการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม จนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มจากความรับผิดชอบของแต่ละคน และการพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ชนาธิป พรกุล (2543: 134) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการที่ผู้สอนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันและช่วยเหลือกันในชั้นเรียน รูปแบบนี้ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนและส่งเสริมวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านจิตพิสัยเกี่ยวกับความร่วมมือและความเข้าใจนอกจากนี้ยังใช้สอนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยและทักษะพิสัยได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

วัฒนาพร ระงับทุกษ์ (2545: 174) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกันโดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งการเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่มจากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มวิธีหนึ่งที่มีการจัดนักเรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็กประมาณ 4-6 คน มีการลดความสามารถ แต่ละคนจะศึกษาเรื่องที่ได้รับมอบหมายให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ แล้วอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มฟัง หลังจากนั้นก็จะมีการทดสอบย่อย เป็นการเรียนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

จากเอกสารข้างต้นผู้วิจัยสามารถได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มที่มีการจัดนักเรียนเป็นกลุ่มขนาดเล็กประมาณ 4-6 คน ซึ่งลดความสามารถ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลักการที่มีลักษณะสำคัญดังนี้ คือ การเรียนรู้ต้องอาศัยหลักการพึ่งพากัน โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ร่วมกันต้องอาศัยทักษะทางสังคมโดยเฉพาะทักษะการทำงานกลุ่มและมีผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ร่วมกันทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการ

เรียนรู้ (Student Center) โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้และในความสำเร็จของกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สมาชิกในกลุ่มจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในด้านการให้ความช่วยเหลือร่วมมือกัน มีน้ำใจ เมตตากรุณา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักเกรงใจผู้อื่นมีการแบ่งปันเป็นกำลังใจให้กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อน สมาชิกในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งนำมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมและเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือหลายทฤษฎี ดังนี้

2.2.1 ทฤษฎีการเสริมแรงของสกินเนอร์ (Reinforcement Theory) การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่นักเรียนจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันสมาชิกจะได้รับมอบหมายหน้าที่ทุกคน และยึดหลักว่าความสำเร็จของตนเองคือความสำเร็จของกลุ่ม ดังนั้นในการทำงานจะต้องมีการให้กำลังใจกัน อาจเป็นคำชมเชย รางวัล เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนทำงานให้ดีที่สุด เพื่อผลสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งหลักการดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากวิธีการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) ซึ่งมีแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning) มีแนวคิดว่าการกระทำใด ๆ ที่ได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำใด ๆ ที่ไม่ได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะลดลงและหายไปในที่สุด (พรณี ชูทัยเจนจิต 2538: 289

มาลินี จุฑะระพ(2537:292-293) กล่าวถึงการเสริมแรงว่า การเสริมแรง (Reinforcement) หมายถึง การเพิ่มความถี่ของพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง โดยการให้การเสริมแรงทางบวก และการให้การเสริมแรงทางลบการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง การให้สิ่งเร้าที่จะกระตุ้นหรือทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น หรือการให้บุคคลพอใจ เช่น ชม คำชม สิ่งเร้านี้มักเรียกว่ารางวัล (Reward) การเสริมแรงทางบวก ได้แก่

1. การเสริมแรงที่เกิดจากภายนอกตัวบุคคล ได้แก่

1.1 ตัวเสริมแรงทางสังคม อาจจะเป็นเรื่องของวาจา คำชื่นชม หรือการแสดงท่าทาง เช่นการพยักหน้า

1.2 ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของที่กินได้ เช่น ขนม

1.3 ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรมนันทนาการ เช่นทำเลขเสร็จจะได้เล่นฟุตบอล

2. การเสริมแรงที่เกิดจากภายในตัวบุคคลเป็นความต้องการภายใน (Intrinsic Reinforcement) ซึ่งครอบคลุมถึงความรู้สึกนึกคิดต่างๆ เช่น ความภูมิใจ ความสุข ซึ่งตัวเสริมแรงภายในนี้จะอธิบายได้ว่า ทำไมบุคคลหลายคนจึงแสดงพฤติกรรมบางอย่าง ที่เมื่อแสดงแล้วไม่เห็นจะได้รับผลตอบแทนที่เห็นอย่างเด่นชัด ความรู้สึกภายในนี้จัดได้ว่าเป็นตัวเสริมแรงต่อการแสดงพฤติกรรมนั่นเองการเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) คือ การให้สิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจ หรือสิ่งที่ก่อให้เกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจแก่บุคคล เช่น การดู การตำหนิ สิ่งเหล่านี้จะจัดให้ก่อนที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนา เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาแล้วเหตุการณ์ดังกล่าวหรือแรง

เสริมทางลบจะถูกทำให้หมดไปในการเรียนแบบร่วมมือนั้น การให้ความสนใจ การยอมรับ การให้คำชมเชย จากกลุ่มเพื่อน จะเป็นตัวเสริมแรงที่มีประสิทธิภาพมาก โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่น มักจะมีธรรมชาติรวมกลุ่ม เชื่อและทำตามกลุ่มมากกว่าครู การฝึกให้กลุ่มเพื่อนกล่าวคำชมเชย การยอมรับ และการให้ความสนใจรูปแบบกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนเป็นทั้งผู้สอน ซึ่งจะได้แสดงความสามารถได้เต็มศักยภาพขณะเดียวกันก็เป็นผู้รับฟัง และการให้การยอมรับ ชมเชยผู้พูด จะมีผลต่อความรู้สึกของผู้กำลังทำหน้าที่ได้เป็นอย่างดี และขณะที่รับฟังการสอน ก็มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ในด้านการประเมินผล การให้รางวัล การมอบเกียรติบัตร สำหรับกลุ่มที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรกก็จะเป็นตัวกระตุ้นให้มีการแสดงพฤติกรรมได้ดังต่อไป (ปาริชาติ จิตรจำ 2540: 21)

2.2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) การเรียนแบบร่วมมือเป็นการเรียนที่เน้นให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเหมือนกับการอยู่ร่วมกันในสังคมหนึ่ง ซึ่งการทำงานแบบร่วมมือจะสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีต่อกันเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีการสังเกตสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ซึ่งในทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดยแบนดูรา (Bandura) กล่าวว่า คนเราเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว เราอยู่เสมอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการสังเกต (Observation Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (ประสาธ อิศรปรีชา. 2538: 28) ซึ่งตัวแบบสามารถถ่ายทอดทั้งความคิด และการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และตัวแบบจะทำหน้าที่ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม โดยตัวแบบอาจเป็นบุคคลจริง ๆ (Live Model) หรือตัวแบบสัญลักษณ์ (Symbolic) ก็ได้ (ทศนา แชมมณี. 2541: 234)

กระบวนการสังเกตตัวแบบมี 4 กระบวนการ ได้แก่ (สุรางค์ โค้วตระกูล. 2537: 168-172)

1. กระบวนการความใส่ใจ (Attention Process) ถือว่าเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมากเพราะหากผู้เรียนไม่มีความใส่ใจ การสังเกตและการเลียนแบบจะไม่เกิดขึ้น

2. กระบวนการจดจำ (Retention Process) การที่ผู้เรียนหรือผู้สังเกต สามารถที่จะเลียนแบบหรือแสดงพฤติกรรม เหมือนตัวแบบได้ เพราะผู้เรียนได้บันทึก สิ่งที่ตนสังเกตจากตัวแบบไว้ในความทรงจำ

3. กระบวนการแสดงเหมือนตัวแบบ (Reproduction Process) เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแปรสภาพ สิ่งที่จดจำไว้เป็นการกระทำ หรือแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ ปัจจัยสำคัญของกระบวนการนี้ คือความพร้อมทางร่างกายและทักษะที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้เรียน เพราะหากผู้เรียนไม่มีความพร้อม ก็จะไม่สามารถแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้

4. กระบวนการจูงใจ (Motivation Process) ผู้เรียนที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบที่ตนสังเกตได้ เนื่องจากคาดหวังว่าการเรียนเลียนแบบจะนำประโยชน์มาให้ เช่นการได้รับการเสริมแรง หรือรางวัล รวมทั้งการคิดว่า การแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบ จะทำให้ตนหลีกเลี่ยงปัญหาได้ ในห้องเรียน หากครูให้รางวัลแก่เพื่อนคนใดคนหนึ่ง นักเรียนทั้งห้องจะสังเกตและเป็นแรงจูงใจให้ผู้รับแสดงพฤติกรรม แต่หากนักเรียนคนใดคนหนึ่งถูกลงโทษ ก็จะไม่เป็นตัวแบบของพฤติกรรม ที่นักเรียนทั้งชั้นจะไม่ปฏิบัติตาม พรรณี ชูทัยเจนจิต (2538: 339) กล่าวว่า การเลียนแบบจะมีความหมายมากขึ้นโดยผ่านการเสริมแรง 3 ลักษณะ คือ

- การเสริมแรงทางตรง (Direct Reinforcement) โดยผู้เรียนเฝ้าการสังเกตการกระทำของตัวแบบ เลียนแบบพฤติกรรม และได้รับการเสริมแรงหรือถูกลงโทษจากตัวแบบหรือจากบุคคลอื่น
- ความคาดหวังที่จะได้แรงเสริม เมื่อเห็นผู้อื่นได้ (Vicarious Reinforcement) หมายถึงสภาพการณ์ที่ผู้เรียนคาดหวังที่จะได้รับรางวัล ถ้าประพฤติโดยวิธีการเดียวกับเพื่อนที่ได้รับรางวัล
- การเสริมแรงด้วยตนเอง (Self - reinforcement) เป็นสภาพการณ์ที่ผู้เรียนพยายามที่จะทำตนให้ได้มาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้ โดยไม่สนใจต่อปฏิกิริยาของผู้อื่น หรือได้รับการยกย่องจากครู เพียงแต่ปรารถนาที่จะพิสูจน์ว่า ตนเองสามารถที่จะทำได้

ดังนั้นในการเรียนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ การให้ความช่วยเหลือร่วมมือกัน ทั้งการมีน้ำใจ เมตตากรุณา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักเกรงใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา พฤติกรรมเหล่านี้จะมีการเลียนแบบเกิดขึ้นในห้องเรียน หรือด้านการสอนที่เรียกว่าเพื่อนช่วยเพื่อน ทุกคนจะเห็นภาพของการสอนของเพื่อนๆ หากตนเองรู้สึกประทับใจเพื่อนคนใดคนหนึ่ง ก็จะนำมาเลียนแบบ โดยสังเกตจากพฤติกรรมจากเพื่อน ซึ่งจะมีการจดจำใส่ใจและแสดงตามตัวแบบ นอกจากนี้การได้มีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่ม ยังทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอน เพื่อนร่วมชั้น วิชาที่เรียน ครูผู้สอน อันจะส่งผลดีต่อไปในอนาคต

2.2.3 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Theory of Need) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดประสบการณ์ให้นักเรียน ได้ใช้ความสามารถเฉพาะตัวและศักยภาพของตนเองร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้ โดยสมาชิกต่างตระหนักว่า แต่ละคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ได้ร่วมคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวของเขาเอง การทำงานร่วมกันกับผู้อื่น จะทำให้เข้าใจผู้อื่น เข้าใจตนเอง รู้จักตัวเอง ซึ่งโดยธรรมชาติของคนแล้ว ล้วนต้องการการยอมรับจากผู้อื่น จากคนในสังคม และต้องการแสวงหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (อารี พันธุ์มณี. 2534: 187) ซึ่งมาสโลว์ (Maslow) มองว่าเด็กมีธรรมชาติพร้อมที่จะศึกษาสำรวจสิ่งต่างๆ คนทุกคนมีแรงภายในที่จะไปถึงสภาพที่เรียกว่า การรู้จักตนเองตรงตามสภาพที่เป็นจริง หรือต้องการที่จะตระหนักในความสามารถของตนเอง ซึ่งหมายถึงการยอมรับตนเองทั้งในส่วนบกพร่อง และส่วนดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง(พรณี ชูทัยเจนจิต. 2538: 461) และประสาท อิศรปริตตา (2538: 310-312) กล่าวว่า ความต้องการ คือสภาวะที่เกิดจากความไม่สมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ ความต้องการของคนมักไม่ได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์ เมื่อได้รับการตอบสนองระดับหนึ่งก็จะเกิดความต้องการมากขึ้นไปอีกระดับหนึ่งแนวคิดนี้จะเห็นได้ชัดในทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ความต้องการของมนุษย์ตามทฤษฎีของมาสโลว์ แบ่งออกเป็นชั้น ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Need) เป็นความต้องการพื้นฐานของคน ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety and Security Need) คือความต้องการความปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่น ต้องการการคุ้มครองปกป้อง

3. ความต้องการความรักและการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Belongness and Love Need) เป็นความต้องการเพื่อนหรือมิตร ผู้ร่วมงาน คู่รัก หรือคู่ครอง

4. ความต้องการการยกย่องนับถือ (Esteem Need) เป็นความต้องการที่รู้สึกว่าคุณค่าทั้งในสายตาตนเองและสายตาผู้อื่น ได้รับการยกย่อง

5. ความต้องการรู้และเข้าใจ (Need to Know and Understand) เป็นความต้องการที่จะมีสัมฤทธิ์ผลทางปัญญา นั่นคือ ความปรารถนาที่จะรู้ และเข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยความสนใจอย่างแท้จริง ซึ่งมาสโลว์เห็นว่า ความต้องการตั้งแต่นี้เป็นต้นไปจะไม่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน

6. ความต้องการสุนทรีย์ (Aesthetic Need) ได้แก่ ความเป็นระเบียบ สัจธรรมและความสวยงาม

7. ความต้องการสร้างความสำเร็จตนเองและการพัฒนาตนตามศักยภาพแห่งตน (Self-actualization Need) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง และรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ต้องการที่จะคิดหรือกระทำให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของตนเอง อย่างสร้างสรรค์ และต้องการพัฒนาตามศักยภาพของตน

จากแนวคิดทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) แสดงว่ามนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการจะสนองความต้องการให้ตนเอง และความต้องการจะได้รับการตอบสนองก็ต่อเมื่อ ความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอก่อน ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน โดยการนำทฤษฎีมาใช้นั้นคือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีการพัฒนาและมีสมรรถภาพทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน คือ ความรู้ (Cognitive) ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective) และด้านทักษะ (Psychomotor) ซึ่งหมายความว่าควรเปิดโอกาสให้เด็กได้รู้จักคิด การใช้เหตุผล มีความชื่นชมหรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนโดยเฉพาะนักเรียนได้เป็นผู้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวเอง ครูเป็นเพียงผู้จัดเตรียมสื่อ หรือเป็นผู้ให้คำแนะนำ (พรณี ชูทัยเจนจิต. 2538: 439-445) ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนแบบร่วมมือ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันทำงานกลุ่ม โดยสมาชิกจะเป็นผู้ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งสมาชิกทุกคนจะมีโอกาสแสดงความสามารถที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ที่จะทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อกลุ่ม

2.2.4 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Theory) ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่เน้นการช่วยเหลือ ร่วมกันคิดแก้ปัญหา นั่นคือให้นักเรียนได้ลงมือกระทำ ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้ความเข้าใจ จากลักษณะดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เพราะการที่นักเรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว จะทำให้เกิดความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เป็นรูปธรรม และมีการพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ จนสามารถคิดในสิ่งที่ เป็นนามธรรมได้ (พรณี ชูทัยเจนจิต. 2538: 129) และสจวร์ต โค้วตระกูล (2537: 34-35) กล่าวว่า แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา มองว่า คนเราทุกคนเกิดมาพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยธรรมชาติพร้อมที่จะกระทำก่อน (Action) นอกจากนั้นยังเชื่อว่ามนุษย์มีพื้นฐานที่ติด

ตัวมาตั้งแต่กำเนิด 2 ชนิด คือการจัดและรวบรวม (Organization) และการปรับตัว (Adaptation) การจัดรวบรวม หมายถึง การจัดและรวบรวมกระบวนการต่างๆ ภายใน เข้าเป็นระบบอย่างต่อเนื่องและเป็นระเบียบ พร้อมกับมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา トラบใดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมการปรับตัว หมายถึง การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้อยู่ในสภาพสมดุล การปรับตัว ประกอบด้วย

1. การซึมซับ หรือดูดซึมประสบการณ์ (Assimilation) เมื่อมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมก็จะดูดซึมประสบการณ์ใหม่ รวมเข้าอยู่ในโครงสร้างของสติปัญญา

2. การปรับโครงสร้างทางเซาร์ปัญญา (Accommodation) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่แล้วให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม หรือประสบการณ์ใหม่องค์ประกอบที่มีส่วนเสริมสร้างการพัฒนาการทางปัญญา ประกอบด้วย

- วุฒิภาวะ (Maturation) การเจริญเติบโตด้านสรีระ มีผลต่อการพัฒนาเซาร์ปัญญาหรือจะต้องจัดประสบการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความพร้อมหรือวัยของเด็ก

- ประสบการณ์ (Experience) ทุกครั้งที่คนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จะเกิดประสบการณ์ที่มาจาก การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และการคิดหาเหตุผลซึ่งมีความสำคัญในด้านการแก้ปัญหา

- การถ่ายทอดความรู้ทางสังคม (Social Transmission) หมายถึง การที่พ่อแม่ ลูกและคนที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก จะถ่ายทอดความรู้สึกให้แก่เด็ก หรือสอนเด็กที่พร้อมจะรับถ่ายทอดด้วยกระบวนการซึมซับประสบการณ์ หรือการปรับโครงสร้างของเซาร์ปัญญา

- กระบวนการพัฒนาสมดุล (Equilibration) หรือการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Self-regulation) ซึ่งอยู่ในตัวบุคคล เพื่อจะปรับความสมดุลของการพัฒนาเซาร์ปัญญาขั้นต่ำไปอีกระดับหนึ่งซึ่งสูงกว่า โดยใช้กระบวนการซึมซับประสบการณ์ และปรับโครงสร้างทางสติปัญญา จากองค์ประกอบทั้ง 4 อย่างนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาการทางด้านความรู้ ความเข้าใจเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมไม่ทำให้เกิด ดังนั้น ความคิดเห็นของเพียเจต์ (Piaget) มิใช่เห็นว่าสติปัญญาของมนุษย์เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หรือเป็นสิ่งที่เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม โดยการที่จัดประสบการณ์ให้ แต่จะต้องอาศัยซึ่งกันและกัน (พรณี ชูทัยเจนจิต. 2538: 14)

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน เพียเจต์ (Piaget) มิได้มีเป้าหมายเพื่อสร้างคนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถทำสิ่งใหม่ มิใช่แต่เป็นผู้คอยลอกเลียนแบบผู้อื่น ต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักประดิษฐ์และค้นคว้าแสวงหาความรู้ ต้องการกระตุ้นให้มีความคิดวิพากษ์วิจารณ์ รู้จักพิสูจน์สิ่งต่างๆ ไม่ยอมเชื่ออะไรง่าย ๆ และต้องการนักเรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้นพยายามแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และอีกส่วนหนึ่งโดยครูเป็นผู้จัดให้ จากเป้าหมายของเพียเจต์ สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือ ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้พูดคุยอภิปราย ชักถามกัน ส่งเสริมให้มีการได้พัฒนาความคิด ได้ศึกษาค้นคว้าทำงานและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเองมากขึ้น

2.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นถ้าพิจารณาระหว่างการจัดสภาพห้องเรียนแบบเดิม และแบบร่วมมือจะมีความแตกต่างกันออกไปดังรูป (สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล. 2538: 19) ในการสอนแบบครูสอนทั้งชั้นเป็นการสอนที่มักจะพบมากในปัจจุบันที่ครูมักจะเป็นผู้ให้ความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ในการเรียนแบบร่วมมือก็นำมาใช้เป็นบางช่วงเวลา เพื่อที่จะทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับมโนทัศน์ (Concept) หลักการทฤษฎีหรือขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ซึ่งครูจะใช้เวลาไม่มากนักกับการสอนแบบนี้ (ชอบ ลีซอ. 2533: 62)

จากการจัดให้นักเรียนนั่งเข้าหากันในกลุ่มช่วยกันแก้ปัญหาอภิปราย หาคำตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือแม้แต่การที่เพื่อนได้มีโอกาสสอนเพื่อนด้วยกันนั้น จะทำให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีการทำงานร่วมกัน ช่วยกันเรียนและรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความรักและความเข้าใจต่อกันเห็นอกเห็นใจ และเกิดการยอมรับบุคคลอื่นมากขึ้น และยังเป็นการสร้างทักษะทางสังคมให้แก่นักเรียนเพิ่มขึ้นอีกด้วย การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Teaching) เป็นของคู่กัน เมื่อมีการนำวิธีการสอนแบบใหม่มาใช้ในห้องเรียนก็ต้องมีการเตรียมตัวครูเพื่อใช้วิธีสอนให้เหมาะสมด้วย และในการเรียนการสอนแบบเก่าของเรานั้นเน้นให้เด็กเรียนเพื่อตนเอง แต่แบบใหม่เน้นให้เด็กช่วยกันเรียน ซึ่งโดยหลักการจิตวิทยาแล้ว คน 2 คน ทำงานร่วมกันย่อมได้ผลงานที่ดีกว่า และมากกว่า การที่ต่างคนต่างทำและความสัมพันธ์ระหว่างคนทั้งสองจะดีขึ้นความเห็นแต่เฉพาะตนเองจะลดลง ซึ่งการเรียนแบบร่วมมือ จึงเป็นวิธีการเรียนที่มีความแตกต่างจากกลุ่มเดิมดังนี้ (พรรณรัตน์ เเงาธรรมสาร. 2533: 35-37)

2.3.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบในการเรียนร่วมกันสนใจการทำงานของตนเองเท่าๆ กับการทำงานของกลุ่ม ส่วนการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมสมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบการทำงานของคนอื่น

2.3.2 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายมีการให้คำแนะนำ ชมเชย เสนอแนะการทำงานกลุ่มของสมาชิก ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมสมาชิกกลุ่มแต่ละคนไม่ต้องรับผิดชอบการทำงานของตนเองเสมอไป บางครั้งก็ใส่ชื่อของตนเองโดยที่ไม่ได้ทำงาน

2.3.3 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สมาชิกกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน อาจจะเป็นเพศเชื้อชาติ หรือระดับความสามารถทางการเรียน สมาชิกประมาณ 3-5 คน แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม จำนวนสมาชิกกลุ่มไม่กำหนดไว้แน่นอน แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมหรืองานที่ต้องการให้กลุ่มปฏิบัติ

2.3.4 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการแลกเปลี่ยนบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มในขณะที่การเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม บทบาทต่างๆ ของสมาชิกเป็นต้นว่าผู้นำ หรือหัวหน้าจะได้รับการคัดเลือกจากสมาชิก

2.3.5 สมาชิกกลุ่มในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการทำงานกลุ่มช่วยกันรับผิดชอบการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม และแน่ใจว่าสมาชิกกลุ่มทำงานกลุ่มแต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกรับผิดชอบงานของตนเองเท่านั้น อาจแบ่งงานกันไปทำและนำผลงานมารวมกัน

2.3.6 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ การให้สมาชิกทุกคนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการทำงานกลุ่ม โดยยังคงรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อสมาชิกกลุ่ม แต่ในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม จุดมุ่งหมายอยู่ที่การทำงานได้สำเร็จ

2.3.7 นักเรียนจะได้รับการสอนทักษะทางสังคมที่จำเป็นต้องใช้ในขณะทำงานกลุ่มแต่ทักษะเหล่านี้จะถูกปล่อย สำหรับการเรียนที่เป็นกลุ่มแบบเดิม

2.3.8 ครูในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจะเป็นผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือสังเกตการทำงาน ของสมาชิกในกลุ่ม ขณะทำงานสมาชิกจะปรึกษาครูได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมหรือเป็นความคิดเห็นของกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่ครูในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิม สมาชิกกลุ่มสามารถขอคำแนะนำช่วยเหลือจากครูได้โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการยอมรับหรือเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม

2.3.9 ในการเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน ครูเป็นผู้กำหนดวิธีการในการทำงานกลุ่มเพื่อให้กลุ่มดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในการเรียนเป็นกลุ่มแบบเดิมนั้นครูไม่สนใจวิธีการในการดำเนินการภายในกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มจัดการกันเองอย่างไรก็ตาม ในการเรียนแบบร่วมมือนั้น

พรรณศรีศรี เเงาธรรมสาร (2533: 35) กล่าวว่าสมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน “อยู่ด้วยกันหรือตายด้วยกันช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน แบ่งข้อมูล อุปกรณ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มสมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ต่อกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันสมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีความรับผิดชอบในตัวเองต่อ งานที่ได้รับมอบหมาย จุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการที่แต่ละคนทำงานอย่างเต็มความสามารถสมาชิกกลุ่มมีทักษะการทำงานกลุ่ม (Group-work Skill) และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีครูสอนทักษะการทำงานกลุ่ม และการประเมินการทำงานกลุ่มของนักเรียนนอกจากนี้บทบาทของครูผู้สอนก็จะมี การเปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีการเรียน เช่น บทบาททางตรง คือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องของบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ การฝึกทักษะทางสังคมเพื่อให้นักเรียนมีประสิทธิ ภาพติดตามพฤติกรรมของนักเรียนในแต่ละกลุ่มว่าอยู่ในบทบาทที่ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ตลอดจนให้ความรู้เพิ่มเติมในส่วนที่นักเรียนไม่ได้อภิปราย ซึ่งเป็นเรื่อง หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการสอนแต่ละครั้งรวมทั้งเก็บผลงานของนักเรียนมาศึกษาปัญหาข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงแก้ไขในชั่วโมงต่อไปบทบาททางอ้อม คือ ครูคอยติดตาม สังเกตการทำงานของแต่ละกลุ่ม คอยให้คำแนะนำเมื่อเด็กมีปัญหา และพยายามให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันทำงาน หากมีปัญหา การไม่ยอมรับสมาชิกคนใดคนหนึ่งของกลุ่ม ครูต้องพยายามช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดการยอมรับให้ได้ ครูต้องคอยให้กำลังใจและให้คำชมเชยแก่นักเรียนเมื่อนักเรียนสามารถทำงานได้ประสบผลสำเร็จในการกำหนดบทบาทของครูในการเรียนแบบร่วมมือ

วิชย ดิสสระ (2535: 102) ได้กล่าวว่า ครูนั้นทำหน้าที่เพียงผู้กำกับการเรียนการสอน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนชี้แนะ ช่วยเหลือ ส่งเสริมหรือกระตุ้นนักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และสามารถแก้ปัญหา ดังจะเป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพในอนาคตต่อไปได้ ซึ่ง ซอบ ลีซอ (2533: 61-64) มีความเห็นสอดคล้องกันในด้านบทบาทของครูว่าครูนั้นไม่ใช่แหล่งความรู้หลักอีกต่อไป กระบวนการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสมาชิกคนอื่นในกลุ่มและกับอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เป็นการสอนที่เป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติภายในกลุ่มนั้น ซึ่งบทบาทของครูพอสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. ในการสอนเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นครูไม่ควรเสียเวลาในการอธิบายเนื้อหาวิชา หรือขั้นตอนของกิจกรรมอย่างละเอียด ควรปล่อยให้เป็นที่ของนักเรียนที่จะเรียนรู้ โดยการค้นพบในขณะทำกิจกรรมภายในกลุ่ม

2. ในขณะที่กิจกรรมกลุ่มกำลังดำเนินอยู่ครูควรติดตามสังเกตกระบวนการของกลุ่ม และคอยกระตุ้นและสนับสนุนการพัฒนาความคิด และความเข้าใจในระดับสูงรวมทั้งการเสนอแนะที่เหมาะสม

3. ครูควรจัดเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้ที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมกลุ่ม และสนับสนุนให้นักเรียนฝึกทักษะการรวบรวม จัดการ และวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหา

4. ครูควรช่วยให้นักเรียนเกิดความตระหนัก ยอมรับ และเห็นคุณค่าของการทำงาน ร่วมกันการรู้จักช่วยเหลือกัน และความสามัคคีในหมู่คณะ

5. ครูควรฝึกให้นักเรียนมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกัน เช่น ทักษะการสื่อความหมายด้วยการพูด การพูดให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนเอง การแสดงความคิดเห็น สนับสนุนหรือขัดแย้ง และการใช้คำถามที่เหมาะสม เป็นต้นบทบาทของครูที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนแบบร่วมมือได้ผลดีมากยิ่งขึ้น ส่วนหนึ่งก็มาจากการเตรียมสภาพของบรรยากาศในห้องเรียน ดังนี้ (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2531: 5) เด็กต้องเข้าใจว่าการทำงานของตนนั้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของทีมเช่นได้รับคำชมเชยหรือประกาศชมเชยร่วมกัน เป็นทีมทุกคนต้องเข้าใจดีว่าผลงานของตนเป็นส่วนหนึ่งของผลงานของทีมโดยวิธีนี้เด็กจะรู้สึกสบายใจที่จะขอความช่วยเหลือหรือถามเพื่อนในทีมนอกจากครูผู้สอนจะต้องมีบทบาทต่างๆ เพื่อให้การเรียนแบบร่วมมือมีประสิทธิภาพมากที่สุดแล้วสิ่งหนึ่งที่ครูผู้สอนพึงมีก็คือ เจตคติ อันได้แก่ (เทือน ทองแก้ว. 2537: 44)

- มองว่าการพึ่งพาอาศัยกันเป็นเรื่องจำเป็นในสังคมปัจจุบัน นักเรียนต้องได้รับการฝึกการอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน เพื่อเตรียมการอยู่ร่วมกันในสังคมอนาคต

- สนับสนุนให้มีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล สนับสนุนความสำเร็จร่วมกันการเข้าใจ การเสริมความสำเร็จของแต่ละคน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น นักเรียนที่ชอบทำงานคนเดียวได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับคนอื่น ในการตอบแทนการทำงานจะพิจารณารางวัลให้แต่ไม่พิจารณาให้เป็นรายบุคคล จะให้การตอบแทนความดีเป็นกลุ่ม

- ความรับผิดชอบของนักเรียนแต่ละคนจะช่วยให้การทำงานกลุ่มแข็งแกร่งขึ้นเพราะนักเรียนแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานของตนเมื่อร่วมงานทุกคนก็จะเป็นงานของกลุ่ม การทำงานของนักเรียนแต่ละคนจะมีการตรวจสอบและนำผลการทำงานเสนอในกลุ่มกลุ่มจะทำหน้าที่ช่วยเหลือ คือ ใครอ่อนด้านใด คนที่เก่งจะเข้าช่วยเหลือ แต่นักเรียนทุกคนต้องตระหนักว่าจะไม่มีใครช่วยเหลือใครได้มากนักในการทำงาน ทุกคนจะต้องช่วยเหลือตนเองเป็นสำคัญ

- ทักษะทางสังคม กิจกรรมการช่วยเหลือและร่วมมือกันทางสังคมจะสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะระหว่างบุคคลและการทำงานร่วมกลุ่ม เรียกรวมๆ ว่า ทักษะทางสังคม คือความสามารถที่จะทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ครูจึงต้องกระตุ้นให้นักเรียนใช้ทักษะทางสังคม ได้แก่ การสร้างสถานะผู้นำ การตัดสินใจ การสร้างความไว้วางใจ การติดต่อสื่อสาร การแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งในการทำงานร่วมกัน

- การทำกิจกรรมกลุ่มเป็นการปฏิบัติงานร่วมกัน ครูจึงต้องสร้างความมั่นใจว่าทุกคนในกลุ่มจะมีผลสัมฤทธิ์ได้ตามเป้าหมายและคงสภาพการทำงานร่วมกันนั้นต้องเข้าใจบทบาทของตนในการช่วยเหลือ ให้กลุ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือคงสภาพกลุ่มไว้ ครูจึงต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน แต่ก็เปิดโอกาสให้แต่ละคนทำงานของตนเองอย่างเต็มที่จนนักเรียนเกิดความมั่นใจว่า เขามีเป้าหมายชัดเจนและเข้าใจตรงกันในงานที่ทำนอกจากจะมีการกำหนดบทบาทของครูผู้สอนแล้ว บทบาทสำคัญในการเรียนแบบร่วมมือที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึง และฝึกฝนให้กับนักเรียนก็คือ บทบาทในการทำงานร่วมกัน จะเป็นการกำหนดบทบาทต่างๆ ให้แก่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ จนเกิดความเคยชิน จนติดเป็นนิสัยสามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต ซึ่งองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มนั้นประกอบด้วยผู้นำกลุ่ม สมาชิกกลุ่มและกระบวนการทำงานของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกกลุ่มที่ดีนั้น

ทิตนา แชมมณี (2537: 19-20) ได้กล่าวไว้ว่า ควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

1. มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะทำงาน
2. มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดี เช่น รู้ว่าตนควรจะทำอะไรเต็มใจทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
3. มีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตน เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายเพราะงานของทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวม
4. มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย คือ ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับ มติกลุ่ม เป็นต้น
5. ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สมาชิกกลุ่มที่ดีควรเป็นผู้รู้จักประสานประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมเข้าด้วยกัน มิใช่ทำเพื่อประโยชน์ตนเพียงฝ่ายเดียวในการรวมกันเป็นกลุ่มจะต้องมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้การ

ทิตนา แชมมณี (2537: 22-23) ได้กล่าวถึงบทบาทของสมาชิกกลุ่ม ควรมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ผู้สนับสนุน ผู้กระตุ้น (Supporting, Encouraging) เป็นผู้ที่พยายามกระตุ้นให้ใคร ๆ มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ยอมรับฟังความคิดเห็น เป็นผู้ให้คำชมเชยในเวลาอันเหมาะสม แสดงความชื่นชมในสิ่งที่ผู้เสนอให้ความอบอุ่นและยอมรับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

2. ผู้ควบคุมการสนทนา (Gate-keeping) เป็นผู้ที่พยายามจะควบคุมการสนทนาให้เป็นไปด้วยดี ไม่ให้ออกนอกทาง พยายามควบคุมกลุ่มให้ดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย

3. ผู้ประนีประนอม (Compromising) เป็นผู้ที่คอยตะล่อมไกล่เกลี่ย และหาทางแก้ปัญหา เมื่อสมาชิกกลุ่มเกิดความคิดเห็นขัดแย้งกัน

4. ผู้สังเกตการณ์ และให้คำติชม (Observing and Providing Feedback) เป็นผู้คอยสังเกตกระบวนการของกลุ่ม และบอกกลุ่มให้ทราบเพื่อประเมินประสิทธิภาพของการทำงานร่วมกัน

5. ผู้ผ่อนคลายความตึงเครียด (Tension Reducing) เป็นผู้ที่ช่วยให้กลุ่มเกิดบรรยากาศที่ดีด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น สร้างอารมณ์ขันในเวลาที่กำลังตึงเครียด และมีอารมณ์ขัดแย้งกันเป็น ผู้ช่วยรักษาสถาปัตยกรรมในการทำงานของกลุ่มบทบาทของสมาชิกกลุ่มนั้นมีมากมาย ในการที่ครูผู้สอนจะนำมาใช้นั้นอยู่ที่ดุลยพินิจเนื้อหา หรือลักษณะของงานต่าง ๆ ที่ให้ร่วมกันรับผิดชอบ ซึ่งบทบาทดังกล่าวจะถูกกำหนดตามความเหมาะสม ครูผู้สอนแต่ละคนก็อาจมีการกำหนดที่มีทั้งความคล้ายคลึงและแตกต่างกันไป

ซึ่งนาตยา ปิลันธนาพันธ์ (2540: 13-14) ได้กำหนดบทบาทของสมาชิกภายในกลุ่มไว้ดังนี้

1. ผู้อ่าน อ่านงานหรือเอกสาร ให้เพื่อนในกลุ่มฟังให้เข้าใจ และจดจำได้
2. ผู้จัดบันทึก จดคำตอบที่ได้จากกลุ่ม ลงในกระดาษคำตอบ ให้เพื่อนในกลุ่มตรวจและเซ็นชื่อกำกับก่อนส่งครู
3. ผู้จัดการสื่อวัสดุ เก็บวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในกลุ่ม ดูแล รักษาหยิบออกมาให้เพื่อนใช้ช่วยเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย
4. ผู้สนับสนุน ดูแลให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน กระตุ้นให้คนที่เงียบได้พูดบ้าง เช่น “นภดล คุณคิดอย่างไร” “กานดา เธอมีอะไรจะเพิ่มเติมไหม” “นงนุช ช่วยพวกเราหน่อย” เป็นต้น
5. ผู้ตรวจสอบ ตรวจสอบงานกลุ่ม โดยให้เพื่อน ๆ ช่วยอธิบาย สรุปจากที่ได้อภิปรายกัน เช่น “สมบัติทำไมพวกเราจึงเลือกข้อ 2 ละ” “ดวงเดือน ช่วยอธิบายหน่อยสิว่า คำตอบนี้มาได้อย่างไร” เป็นต้น
6. ผู้ชมเชย ช่วยให้ในกลุ่มมีความรู้สึกที่ดีกับการทำงานร่วมกันในกลุ่ม โดยให้เพื่อนเห็นว่าเขาได้ช่วยเพื่อน ๆ อย่างมาก เช่น “ความคิดนี้วิเศษเลย ชาญ” “ทองก้อน เธอช่วย พวกเรา ได้มากเลย” “เกียรติ ผมชอบวิธีการของคุณจัง” เป็นต้น
7. ผู้ขมวดประเด็น ช่วยให้เพื่อนหาคำตอบที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก โดยไม่รีบสรุปหรือเห็นพ้องเร็วเกินไป เห็นด้วยก็ต่อเมื่อเพื่อน ๆ ในกลุ่มได้ช่วยกันตรวจสอบอย่างดีแล้ว เช่น “มันน่าจะมีทางอื่นอีกบ้างไหม” เป็นต้น
8. ผู้คอยเตือนไม่ให้ส่งเสียงดัง ให้เพื่อนพูดกันเบา ๆ จะได้ไม่รบกวนผู้อื่น
9. ผู้คอยกระตุ้น เมื่อเห็นเพื่อนบางคนเฉื่อยกับงานที่ทำ

10. ผู้สรุป อำนวยความสะดวกให้เพื่อนในการตรวจสอบข้อสรุปผลงานต่าง ๆ
11. ผู้สังเกต ดูแล สังเกตให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มทำงานกันด้วยดี ประนีประนอม เมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้นในกลุ่ม
12. ผู้รักษาเวลา คอยเตือนให้เพื่อนทำงานให้เสร็จตามเวลาที่กำหนด คอยบอกเมื่อใกล้จะหมดเวลา

2.4 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่จะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ มี 5 ประการ ซึ่งถ้าขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง จะเป็นการทำงานเป็นกลุ่ม (Group Work) จะไม่เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ซึ่งวรรณทิพา รอดแรงคำ (2541: 141-144) กล่าวว่า องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ประกอบด้วย

2.4.1 การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม (Face-to-Face Interaction) เป็นการจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม ในลักษณะคละกันทั้งเพศ อายุ ความสามารถ ความสนใจหรืออื่นๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และความสำเร็จของกันและกันโดยการช่วยเหลือ สนับสนุน กระตุ้นยกย่อง ความมานะพยายามของกันและกัน และเป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนการสื่อความหมายด้วยคำพูด การปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีผลตามมา คือ

2.4.1.1 มีกิจกรรมทางปัญญา และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เกิดขึ้นโดยเรียนอธิบายว่าจะแก้ปัญหาวางไร หรืออธิบายว่าสิ่งที่เรียนในปัจจุบัน เชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนมาแล้วอย่างไร

2.4.1.2 ลักษณะและรูปแบบทางสังคม มีโอกาสเกิดขึ้นได้จากการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรับผิดชอบกับกลุ่มเพื่อน เหตุผลและข้อสรุปที่แสดงออก มีอิทธิพลต่อการเพิ่มรูปแบบทางสังคม เพิ่มการสนับสนุนของเพื่อนและเพิ่มรางวัล

2.4.1.3 มีการตอบสนองด้วยคำพูด ที่ไม่ใช่คำพูดของสมาชิกคนอื่นนอกกลุ่ม ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับให้กับสมาชิกในกลุ่ม

2.4.1.4 ปฏิสัมพันธ์จะช่วยให้งานสำเร็จ และเมื่องานเสร็จก็จะทำให้สมาชิกแต่ละคนได้ความรู้

2.4.2 ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Responsibility) ที่จะช่วยให้กลุ่มมีสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการทำงาน เกิดขึ้นเมื่อมีการประเมินการปฏิบัติงานของนักเรียน เพราะการประเมินจะย้อนกลับไปให้กับกลุ่มและให้กับนักเรียนเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนแต่ละคนแสดงความรับผิดชอบต่องาน โดยครูจะต้อง

2.4.2.1 ประเมินว่าสมาชิกของกลุ่มช่วยเหลืองานของกลุ่มมากน้อยแค่ไหน

2.4.2.2 ให้ข้อมูลย้อนกลับกับนักเรียนแต่ละคนและกับกลุ่ม

2.4.2.3 ไม่ให้สมาชิกกลุ่มทำงานซ้ำซ้อนกัน

2.4.2.4 ทำให้แน่ใจว่าสมาชิกทุกคนรับผิดชอบต่องาน โดยดูได้จากคะแนนสอบของนักเรียนแต่ละคน หรือสุ่มเลือกถามคนใดคนหนึ่งของกลุ่ม

2.4.3 ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือทักษะทางสังคม (Cooperative Social Skill) นักเรียนต้องใช้ทักษะความร่วมมือในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ทักษะการสื่อความหมายสามารถสื่อความได้อย่างแม่นยำ ไม่กำกวม การแบ่งปัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือกัน

2.4.4 ความสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนเกิดการรับรู้ว่า ตัวเองต้องทำงานร่วมกันกับสมาชิกคนอื่น ๆ ของกลุ่ม จนเกิดความรู้สึกว่าความสำเร็จของแต่ละคนขึ้นอยู่กับความสำเร็จของกลุ่ม

2.4.5 กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) เกิดขึ้นเมื่อสมาชิกในกลุ่มอภิปรายถึงประสิทธิภาพของความสำเร็จในการทำงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการกลุ่มจะสะท้อนให้เห็นถึงการทำงานของกลุ่ม

2.5 ขั้นตอนและเทคนิคของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไม่ว่าจะใช้เทคนิคใดก็ตาม จะมีลำดับขั้นตอนในการเรียนที่คล้ายกัน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นสรุป และขั้นวัดและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ซึ่ง

อรพรรณ พรสีมา (2540: 65-66) ได้อธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือได้ดังนี้
ขั้นเตรียม กิจกรรมในขั้นเตรียม ประกอบด้วย ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม แจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกัน การฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับกลุ่มขั้นกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนที่เรียนรู้กันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่ม จะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ในขั้นนี้ครูจะกำหนดให้นักเรียนใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมขั้นการสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีนักเรียนอาจต้องซ่อมเสริมสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ ครูควรอธิบายเพิ่มเติม ครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มและพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน อะไรคือสิ่งที่ยังต้องปรับปรุงเท่าที่กล่าวมานี้ เป็นขั้นตอนของการเรียนแบบร่วมมือทั่ว ๆ ไป และเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอนดังกล่าว และเกิดผลดีต่อนักเรียน ครูจะต้องวางแผนการเรียนอย่างเป็นระบบครบทุกขั้นตอนเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือมีหลากหลายวิธี เช่น เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบสัมฤทธิ์(Student Team Achievement Division หรือ STAD) เทคนิคการเรียนการสอนแบบปริศนา

ความคิด(Jigsaw) เทคนิคการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือแข่งขัน (Team-Game-Tournament หรือ TGT)ให้ครูได้เลือกใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งไม่ว่าวิธีใดก็ตาม จะมีโครงสร้างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ร่วมกัน

2.5.1 เทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบสัมฤทธิ์ (Student Team-Achievement Division หรือSTAD) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่โรเบิร์ต สลาบิน (Robert Slavin) และคณะ ได้พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุด และนิยมมากที่สุด ซึ่ง วรรณทิพา รอดแรงคำ (2541: 145-147) ได้อธิบาย ถึงองค์ประกอบที่สำคัญของ เทคนิค STAD ดังนี้

2.5.1.1 การนำเสนอสิ่งที่ต้องเรียน โดยครูเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่นักเรียนต้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นมโนทัศน์ ทักษะและ/หรือกระบวนการ ซึ่งครูผู้สอนต้องใช้เทคนิคที่เหมาะสมตามเนื้อหาบทเรียน สื่อ ประกอบคำอธิบายของครู เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ

2.5.1.2 การทำงานเป็นกลุ่ม ครูทำการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละประมาณ 4-5 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีทั้งเพศหญิงและชาย ครูต้องชี้แจงการทำงาน หน้าที่ของสมาชิกว่าต้องช่วยเหลือกันหลังจากที่ครูจัดกลุ่มเรียบร้อยแล้ว ควรให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำงานร่วมกัน จากใบงานที่ครูเตรียมไว้ ครูจัดใบงานที่มีคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน เพื่อใช้เป็นบทเรียนของการเรียนแบบร่วมมือ ครูควรบอกนักเรียนว่า ใบงานนี้ออกแบบมาให้ นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม เพื่อเตรียมตัวในการสอบย่อย สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะต้องช่วยกันตอบคำถามทุกคำถาม โดยทำงานรวมกันเป็นคู่ ๆ และช่วยกันตอบคำถาม และเมื่อตอบคำถามเสร็จแล้ว ก็จะเอาคำตอบมาแลกเปลี่ยนกัน โดยสมาชิกแต่ละคนจะต้องมีความรับผิดชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกันตอบคำถามแต่ละข้อให้ได้ ในการกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคน มีความรับผิดชอบต่อกันและกัน ควรปฏิบัติดังนี้

2.5.1.3 ต้องแน่ใจสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม สามารถตอบคำถามแต่ละข้อได้อย่างถูกต้อง

2.5.1.4 ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามทุกข้อให้ได้ โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากเพื่อนนอกกลุ่ม หรือขอความช่วยเหลือจากครูให้น้อยที่สุด

2.5.1.5 การทดสอบย่อย หลังจากทีนักเรียนและกลุ่มทำงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูทำการทดสอบย่อยกับนักเรียน โดยที่นักเรียนต่างคนต่างทำแบบทดสอบ เพื่อเป็นการประเมินความรู้ที่นักเรียนเรียนมา สิ่งนี้จะเป็นตัวกระตุ้นความรับผิดชอบของนักเรียน

2.5.1.6 คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน จะเป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนทำงานหนักขึ้น ในการทดสอบแต่ละครั้ง ครูจะมีคะแนนฐาน (Base Score) ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในการทดสอบย่อยที่ผ่านมา

2.5.1.7 การรับรองผลงานของกลุ่ม โดยการประกาศคะแนนของกลุ่มแต่ละกลุ่มให้ทราบพร้อมกับให้คำชมเชย หรือให้ประกาศนียบัตร หรือให้รางวัลกับกลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการของ

กลุ่มสูงสุด โปรดจำไว้ว่า คะแนนพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน มีความสำคัญเท่าเทียมกับคะแนนที่นักเรียนแต่ละคนได้รับจากการทดสอบ

2.5.2 เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบปริศนาความคิด (Jigsaw) เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ และการถ่ายทอดความรู้ระหว่างเพื่อนในกลุ่ม เทคนิคนี้ใช้กันมากในรายวิชาที่ผู้เรียนต้องเรียนเนื้อหาวิชาจากตำราเรียน (เช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย) ขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย

2.5.2.1 ครูแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้เท่ากับจำนวนสมาชิกกลุ่ม

2.5.2.2 จัดกลุ่มผู้เรียนโดยให้มีความสามารถละกัน เรียกว่า “กลุ่มบ้าน”(Home Group) แล้วมอบหมายให้สมาชิกแต่ละคนศึกษาหัวข้อที่ต่างกัน

2.5.2.3 ผู้เรียนที่ได้รับหัวข้อเดียวกันจากแต่ละกลุ่มมานั่งด้วยกัน เพื่อทำงานและศึกษาร่วมกันในหัวข้อดังกล่าว เรียกว่า “กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ” (Expert Group)

2.5.2.4 สมาชิกแต่ละคนออกจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มเดิมของตน ผลัดกันอธิบายเพื่อถ่ายทอดความรู้ที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังจนครบทุกหัวข้อ

5.5.2.5 ครูทดสอบเนื้อหาที่ศึกษาแล้วให้คะแนนรายบุคคล

2.5.3 เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแข่งขัน (Team-Game-Tournament หรือ TGT) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับการเรียนการสอนในจุดประสงค์ที่ต้องการให้กลุ่มผู้เรียนได้ศึกษาประเด็น หรือปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว หรือ มีคำตอบที่ถูกต้องชัดเจน เช่น การคำนวณทางคณิตศาสตร์ การใช้ภาษามิติศาสตร์และทักษะการใช้แผนที่ และความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ ขั้นตอนของกิจกรรมประกอบด้วย

2.5.3.1 ครูนำเสนอบทเรียนหรือข้อความรู้ใหม่แก่ผู้เรียน โดยอาจจะนำเสนอด้วยสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ หรือใช้การอภิปรายทั้งห้องเรียน โดยครูเป็นผู้ดำเนินการ

2.5.3.2 แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยจัดให้ความสามารถและเพศ แต่ละกลุ่มประกอบด้วย สมาชิก 4-5 คน (เรียกกลุ่มนี้ว่า Study Group หรือ Home Group) กลุ่มเหล่านี้จะศึกษาบทวนเนื้อหาข้อความรู้ที่ครูนำเสนอ สมาชิกกลุ่มที่มีความสามารถสูงกว่าจะช่วยเหลือสมาชิกที่มีความสามารถด้อยกว่า เพื่อเตรียมกลุ่มสำหรับการแข่งขันในช่วงท้ายสัปดาห์หรือท้ายบทเรียน

2.5.3.3 จัดการแข่งขันโดยจัดโต๊ะแข่งขันและทีมแข่งขัน (Tournament Team) ที่มีตัวแทนของแต่ละกลุ่ม (ตามข้อ 2) ที่มีความสามารถใกล้เคียงมาร่วมแข่งขันกันตามรูปแบบและกติกาที่กำหนดข้อคำถามที่ใช้ในการแข่งขัน จะเป็นคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมาแล้วและมีการฝึกฝนเตรียมพร้อมในกลุ่มมาแล้ว ควรให้ทุกโต๊ะแข่งขันเริ่มแข่งขันพร้อมกัน

2.5.3.4 ให้ค่าคะแนนการแข่งขัน โดยให้จัดลำดับคะแนนผลการแข่งขัน ในแต่ละโต๊ะแล้วผู้เล่นจะกลับเข้ากลุ่มเดิม (Study Group) ของตน

2.5.3.5 นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้

คะแนนรวมหรือค่าเฉลี่ยสูงสุดจะได้รับรางวัล (วัฒนภาพร ระบุทุกข. 2545: 176-182)การเลือกใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ครูผู้สอนควรเลือกใช้ตามความเหมาะสม ต่อจุดประสงค์และลักษณะของเนื้อหาที่เรียน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 3 เทคนิค ได้แก่ เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบปริศนาความคิด (Jigsaw) เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบ ที.จี.ที. (TGT) และเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเอส.ที.เอ.ดี. (STAD)

ขั้นตอนการเรียนแบบร่วมมือ ไม่ว่าจะใช้เทคนิคใดก็ตาม จะมีลำดับขั้นตอนในการเรียนที่คล้ายกัน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน ขั้นสรุป และขั้นวัดและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ดังนี้

1.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ และทบทวนความรู้เดิม หรือสร้างความสนใจและความพร้อมของนักเรียนในการเรียน โดยใช้การสนทนาซักถาม

1.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2.1 ขั้นเตรียม ประกอบด้วย ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน และจัดกลุ่มนักเรียน แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 4 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาท และหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม

1.2.2 ขั้นทำงานกลุ่ม นักเรียนที่เรียนรู้กันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่ม จะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ในขั้นนี้ครูจะกำหนดให้นักเรียนใช้เทคนิคต่างๆ ในการทำกิจกรรม

1.2.3 ขั้นการสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีนักเรียนอาจต้องซ่อมเสริมสิ่งที่ยังขาดตกบกพร่อง

1.3 ขั้นสรุป ในขั้นนี้จะเป็นการสรุปเนื้อหาที่เรียนมาทั้งหมด ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนถ้ามีสิ่งที่ไม่เข้าใจ

1.4 ขั้นสรุปและประเมินผลการทำงานกลุ่ม เป็นการทดสอบความรู้ของนักเรียน

2.6 ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จากเอกสารดังกล่าว มีผู้ให้ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ดังนี้

สุมนทนา พรหมบุญ (2540: 59) ได้ชี้แนะให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลดีกับนักเรียน และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี นักเรียนในกลุ่มทุกคนจะช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนและให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน ในบรรยากาศที่เป็น

กันเองและเปิดเผย สมาชิกในกลุ่มทุกคนกล้าถามคำถามที่ตนเองไม่เข้าใจ บรรยากาศเช่นนี้นำไปสู่การอภิปราย ซักถามทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน อันนำไปสู่การเรียนรู้แบบไร้พรมแดน

2. เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในกลุ่มย่อย การทำความเข้าใจในความคิดรวบยอด หรือหลักการที่สำคัญนั้น การที่ได้ร่วมอภิปราย ซักถาม เปิดโอกาสให้คนที่เรียนไวช่วยเหลือคนที่เรียนช้า

3. เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะช่วยลดปัญหาวิหิงษ์ในชั้นเรียน ทุกคนในห้องเรียนจะให้กำลังใจ ยอมรับ ร่วมมือ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สามารถสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในกลุ่ม

4. เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะช่วยยกระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของทั้งชั้น

5. นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่วนใหญ่จะมีทักษะในการบริหาร จัดการ การเป็นผู้นำ การแก้ปัญหา มนุษย์สัมพันธ์และการสื่อความหมายดีกว่านักเรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในการเรียนแบบร่วมมือ

6. เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จะช่วยเตรียมผู้เรียนให้ออกไปใช้ชีวิตในโลกของความเป็นจริง ซึ่งเป็นโลกที่ต้องอาศัยความร่วมมือ มากกว่าการแข่งขัน ห้องเรียนแบบร่วมมือจะสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตจริงในอนาคตของผู้เรียน

วรรณทิพา รอดแรงคำ (2541: 139) ยังได้กล่าวถึงผลที่ได้จากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ คือ

1. ผลทางด้านพุทธิพิสัย

1.1 มีความคงทนในการเรียนรู้ มีการนำเอาสิ่งที่เรียนรู้แล้วไปใช้และเกิดการถ่ายโอนข้อเท็จจริง มโนทัศน์และหลักการ

1.2 มีความสามารถด้านภาษา

1.3 สามารถแก้ปัญหาได้

1.4 มีทักษะความร่วมมือในการทำงาน

1.5 มีความคิดสร้างสรรค์

1.6 เกิดตระหนักและใช้ความสามารถของตนเอง

1.7 มีความสามารถในการแสดงบทบาทที่ได้รับมอบหมาย

2. ผลที่เกิดขึ้นทางด้านจิตพิสัย

2.1 มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์

2.2 มีความสนุกสนานและเกิดความพอใจที่จะเรียนรู้

2.3 มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน

2.4 ลดอคติและความลำเอียง

2.5 ยอมรับวัฒนธรรมและประเพณีของบุคคลอื่น ๆ และยอมรับความแตกต่าง

ระหว่างบุคคล

2.6 พัฒนาทักษะระหว่างบุคคล

อรพรรณ พรสีมา (2540: 60-61) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ สามารถนำมาใช้กับการเรียนทุกวิชาและทุกระดับชั้นเรียน และจะมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งกับกิจกรรมที่มุ่งพัฒนา นักเรียน ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านทักษะการแก้ปัญหา การร่วมกันวางแผน และดำเนินการแก้ปัญหาทางการเรียน ซึ่งทักษะดังกล่าวสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ทักษะการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ครูสามารถจัดกลุ่มนักเรียนให้มีความสามารถ คละกัน ระหว่างนักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ การเปิดโอกาสให้นักเรียนในกลุ่ม ใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน กำหนดเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน จะช่วยให้นักเรียนสามารถกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น

3. ทักษะการคิดแบบหลากหลาย เมื่อนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มได้รับมอบหน้าที่นักเรียนเหล่านี้ ย่อมมีอิสระที่จะเสนอคำตอบหรือแนวทาง ในการแก้ปัญหา ภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร นักเรียนย่อมมีความคิดอิสระ และกล้าที่จะเสนอความคิดเห็น ที่แตกต่างจากเพื่อน ทำให้ได้ความคิดที่หลากหลาย

4. เมื่อต้องการพัฒนาทักษะการปฏิบัติการกิจที่ซับซ้อน นักเรียนจะมีเวลาสำหรับการทำความเข้าใจกับภารกิจภายในกลุ่มเพื่อน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในกลุ่มตามความถนัดของแต่ละคน

5. เมื่อต้องการเน้นคุณภาพของงาน ด้วยเหตุที่การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มุ่งเน้นการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนย่อมผลักดันเพื่อนในกลุ่ม ให้ใช้ศักยภาพสูงสุดของตนในการทำงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มซึ่งหมายถึงความสำเร็จของทุกคน

6. เมื่อต้องการเสริมสร้างประชาธิปไตยในชั้นเรียน นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือจะเรียนรู้วิธีการทำงานและวิธีการอยู่ร่วมกัน นักเรียนเหล่านี้จะเคารพ และให้เกียรติซึ่งกันและกัน และปฏิบัติตามกฎระเบียบ ช่วยให้ผู้ควบคุมชั้นเรียนได้ง่ายขึ้น

7. พัฒนาทักษะทางสังคม นักเรียนในห้องเรียนแบบร่วมมือ จะได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคมเป็นอย่างดี แต่ละคนจะได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับคนอื่น ให้กำลังใจกัน

8. สร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกัน ด้วยเหตุที่ความสำเร็จของกลุ่มขึ้นอยู่กับความสำเร็จของแต่ละคน ความร่วมมือที่ขาดหายไปของสมาชิกเพียงคนเดียวย่อมมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นการบีบบังคับให้สมาชิกแต่ละคน ต้องอุทิศตนให้กับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือทั้ง 3 เทคนิค สามารถสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมต้องการ ทั้งทางด้านทักษะทางสังคม การติดต่อสื่อสาร การอยู่ร่วมกันและการทำงานเป็นกลุ่ม การรับผิดชอบ เป็นต้น

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ปาริชาติ จิตรน้า (2540: 92) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาสัมฤทธิ์ผล เจตคติ และทักษะการทำงานร่วมกัน ในวิชาสังคมศึกษา (ส 504) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งใช้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ในแผนการเรียนที่ 1 และ 2 พบว่า

1. สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนของกลุ่มทดลองในแผนการเรียนที่ 1 และ 2 ไม่แตกต่างกัน

2. เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ของนักเรียนในแผนการเรียนที่ 1 และแผนการเรียนที่ 2 ไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนทั้งสองแผนการเรียน มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และเนื้อหาวิชา มีการฝึกด้านทักษะการทำงานร่วมกัน รวมทั้งมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

3. ทักษะการทำงานร่วมกัน ของนักเรียนแผนการเรียนที่ 1 และ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีที่ฝึกทักษะการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี รู้จักให้ความสำคัญแก่ตนเอง และผู้อื่นมากขึ้น อันจะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

พรรัตน์ ศิลกุล (2543: 86) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการทำงานร่วมกันและเจตคติ ในวิชาสังคมศึกษา (ส 503) โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มเดิม โรงเรียนหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทักษะการทำงานร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีเจตคติต่อการทำงานร่วมกันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วรุณี พลเพชร (2544: 73) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความถนัดและไม่มีความถนัดทางคณิตศาสตร์ โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโรงเรียนวัดใหม่ยายนุ้ย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร ที่มีความถนัดทางคณิตศาสตร์สูงกว่าที่ไม่มีความถนัดทางคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บัตเลอร์ (Butler 1991: 78) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนด้วยตนเองกับคอมพิวเตอร์ การทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนเกรด 6 การเรียนการสอนด้วยคอมพิวเตอร์ทำให้นักเรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกลักษณะหนึ่ง แต่ก็มีเป้าหมายทางการศึกษาแตกต่างจากการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือในการสอนคอมพิวเตอร์ น่าจะได้ทำการศึกษาวิจัยว่า จะ

ก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่วัตถุประสงค์ในการศึกษาเรื่องนี้ก็เพื่อจะสำรวจว่าจะนำวิธีการสอน โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือมาใช้ในการศึกษาคอมพิวเตอร์ได้หรือไม่เพียงใด จากการทดลองให้ มีกลุ่มที่เรียนด้วยตนเองกับกลุ่มที่สอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยทำการทดสอบการ แก้ปัญหา ก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 2 กลุ่ม พบว่ากลุ่มทดลองที่มีการปฏิสัมพันธ์ภายในชั้นมัทกะ ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากการประมวลผลงานวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น

ผลการวิจัยสอดคล้องและสนับสนุนซึ่งกันและกันเป็นส่วนใหญ่ จึงสรุปได้ว่า การจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือเน้นให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนต้องรู้ว่าตัวเองจะไป ถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกัน ประสพการณ์ของ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เมื่อเปรียบเทียบกับจัดการเรียนรู้แบบแข่งขันหรือการเรียนรู้ เป็นส่วนบุคคลจะส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีการตั้งใจ มีความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในทางบวก มีเจตคติต่อขอขายวิชาและต่อครู มีทักษะที่ดี มีทักษะทางสังคมมีความต้องการความสำเร็จที่ดีกว่า จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัย โดยการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนกับการเรียนแบบปกติ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

3.1 ความเป็นมาและความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ทิตนา แชมมณี (2542 : 2-3) กล่าวว่า แนวคิดการจัดการจัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางมีที่มาจากแนวคิดทางการศึกษาของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เป็นผู้ ตัดคิดในเรื่องของ “การเรียนรู้โดยการกระทำ” หรือ “Learning by Doing” (Dewey. 1963) อันเป็น แนวคิดที่แพร่หลายและได้รับการยอมรับทั่วโลกมานานแล้ว การจัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียน เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจัดกระทำนี้ นับว่า เป็นการเปลี่ยนบทบาทในการเรียนรู้ของนักเรียนจากการเป็น “ผู้รับ” มาเป็น “ผู้เรียน” และเปลี่ยนบทบาทของครูจาก “ผู้สอน” หรือ “ผู้ถ่ายทอดข้อมูลความรู้” มา เป็น “ผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้” ให้นักเรียน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงบทบาทนี้ เท่ากับเป็นการเปลี่ยน จุดเน้นของการเรียนรู้ว่าอยู่ที่นักเรียนมากกว่าอยู่ที่ครูผู้สอน ดังนั้นนักเรียนจึงกลายเป็นศูนย์กลางของ การเรียนการสอน เพราะบทบาทในการเรียนรู้ส่วนใหญ่อยู่ที่ตัวนักเรียนเป็นสำคัญ

การที่จัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางให้ได้ผลดีสูงสุดนั้น ก่อนอื่นต้อง มีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า “ศูนย์กลาง” นั้นคืออะไร หรือเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนโดยยึด นักเรียนเป็นศูนย์กลาง คงไม่ได้หมายถึงการจัดให้นักเรียนไปนั่งเรียนรวมกันอยู่กลางห้อง เพื่อให้ เป็นศูนย์กลางของห้องเรียน ข้อความที่ว่า “ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง” น่าจะหมายถึง “การให้ นักเรียนเป็นจุดสนใจ (Center of Attention) หรือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ” และบทบาทในที่นี้คงไม่ได้ หมายถึงบทบาทอื่นใดนอกจากบทบาทในการเรียนรู้ ซึ่งถ้าทำให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นก็คงต้องถาม

ต่อไปว่าเราดูได้ตรงไหนว่านักเรียนมีบทบาทสำคัญ ซึ่งคำตอบก็น่าชัดเจนว่าเราคงต้องดูตรงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้(Participation)

ในกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมานักเรียนก็เป็นผู้มีบทบาทในการเรียนร่ำมากและควร จะเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามมา คำว่า “การมีส่วนร่วม” ในที่นี้ คงไม่ได้มีความหมายเพียงว่า ให้นักเรียนได้ ทำกิจกรรมหลายๆ หรือคำหนึ่งถึง “ปริมาณ” การมีส่วนร่วมเท่านั้น “การมีส่วนร่วม” นี้ โดยศัพท์ทาง วิชา การมาจากคำว่า “Active Participation” ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ มิใช่เพียงทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้น ดังนั้นการที่จัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมนั้น กิจกรรมนั้นต้องมีลักษณะที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่าง “Active” คือ ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ กิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างสม่ำเสมอกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ทำหายความคิดสติปัญญาของนักเรียน สามารถกระตุ้น ให้นักเรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ และช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและ สิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง กิจกรรมนั้นสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และ หากกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียนโดยตรง ก็ยิ่งช่วยให้การ เรียนรู้นั้นมีความหมายต่อนักเรียนยิ่งขึ้น

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดย การฝึกคิด ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนฝึกตนเองให้มีวินัย และรับผิดชอบในการทำงาน (ทิศนา แคมมณี. 2542 :14 -15) ซึ่งมีแนวคิดแบบประสาน 5 แนวคิด หลัก ดังนี้

C(Construct)หมายถึง การให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยกระบวนการแสวงหา ข้อมูล ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ แปลความหมาย สร้างความหมาย สังเคราะห์ข้อมูล และ สรุปข้อความรู้

I(Interaction) หมายถึง การให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเรียนรู้จากกันแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน

P (Participation) หมายถึง การให้นักเรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

P(Process andProduct)หมายถึงการให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงาน ข้อความรู้ที่สรุปได้

A (Application) หมายถึง การให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา

3.2 หลักการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ทิศนา แคมมณี (2542 : 6-7) ได้เสนอหลักการในการจัดการเรียนแบบซิปปา ไว้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1.ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)
- 2.นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (Participation)
- 3.นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ข้อความรู้ ตลอดจนถึงการเรียนรู้จากกันและกัน (Interaction)
- 4.นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่กันไปกับผลงาน (Process & Product)
- 5.นักเรียนนำความรู้ไปใช้ได้ (Application)

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดทั้งฝึกฝนตนเองให้มีวินัย และรับผิดชอบในการทำงาน

ขั้นตอนของกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ ชิปปา มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
ที่มา :กรมวิชาการ. (2539). การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. หน้า 1-2.

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา มีดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ทบทวนความรู้เดิมและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2. ขั้นกิจกรรม

2.1 ขั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct)

- เฝ้าติดตามการแก้ปัญหา

- ทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา หาข้อมูล ประสพการณ์ สร้าง

ความหมาย ข้อมูลโดยใช้กระบวนการคิดหรือกระบวนการอื่นๆ

- หาแนวทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลายด้วยตนเอง จัดระเบียบโครงสร้าง
ความรู้ สรุปสาระสำคัญที่ได้รับความรู้

2.2 ชั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)

ช่วยกันเรียนรู้และมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้ (Participation)

- มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมกายภาพ ธรรมชาติ สื่อ
- ได้เคลื่อนไหวร่างกาย
- ตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหาและประเมินการแก้ปัญหาร่วมกัน

2.3 ชั้นการเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product)

- รู้กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาด้วย
ตนเอง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ กระบวนการทำงาน

- สรุปขั้นตอนการแก้ปัญหา

2.4 ชั้นการประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

- นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ หรือการทำแบบฝึกหัด หรือการ
นำเสนอผลงาน

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 วิเคราะห์ อภิปรายผลงาน ข้อความที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product) และ
กระบวนการเรียนรู้ (Process)

4. ชั้นสรุปและประเมินผล

4.1 ประเมินความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางนี้ มีตัวบ่งชี้การเรียนของ
นักเรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
2541 : 10)

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ว่ามีลำดับ
ขั้นตอนในการเรียน แบ่งเป็น 4 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1.1 ทบทวนความรู้เดิม ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แนะนำบทเรียนและ
สร้างกิจกรรมหรือสถานการณ์ให้นักเรียนคิดทบทวนและนำความรู้เดิมที่นักเรียนมีอยู่แล้วเชื่อมโยง
กับความรู้ใหม่ที่จะได้เรียน เพื่อสร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2. ชั้นกิจกรรม

2.1 ชั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ครูให้นักเรียน
ได้เผชิญสถานการณ์ปัญหา ทำความเข้าใจสถานการณ์ปัญหา หาข้อมูล ประสพการณ์ สร้าง
ความหมายข้อมูลโดยใช้กระบวนการคิดหรือกระบวนการอื่นๆ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่
หลากหลาย จัดระเบียบโครงสร้างความรู้ สรุปสาระสำคัญที่ได้รับความรู้ด้วยตนเอง

2.. ชั้นไต่ตรงระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ช่วยกันเรียนรู้ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Participation) โดยที่สมาชิกในกลุ่มเคลื่อนไหวร่างกาย เช่น นำเสนอคำตอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหา และประเมินการแก้ปัญหา ร่วมกันในกลุ่ม

2.3 การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product) ครูให้นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เช่น การแสวงหาความรู้ กระบวนการจัดการในกลุ่ม การศึกษาด้วยตนเอง การแก้ปัญหาและตัดสินใจ ซึ่งเป็นการสรุปขั้นตอนในการแก้ปัญหาและความรู้ ที่ได้จากการเรียน

2.4 การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application) นักเรียนเสนอวิธีการนำความรู้ไปใช้สถานการณ์อื่นๆ โดยการทำแบบฝึกหัด หรือการนำเสนอผลงาน

3. ชั้นวิเคราะห์

3.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลงาน วิเคราะห์ข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product) และกระบวนการเรียนรู้ (Process)

4. ชั้นสรุปและประเมินผล

4.1 ครูและนักเรียนสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

3.3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

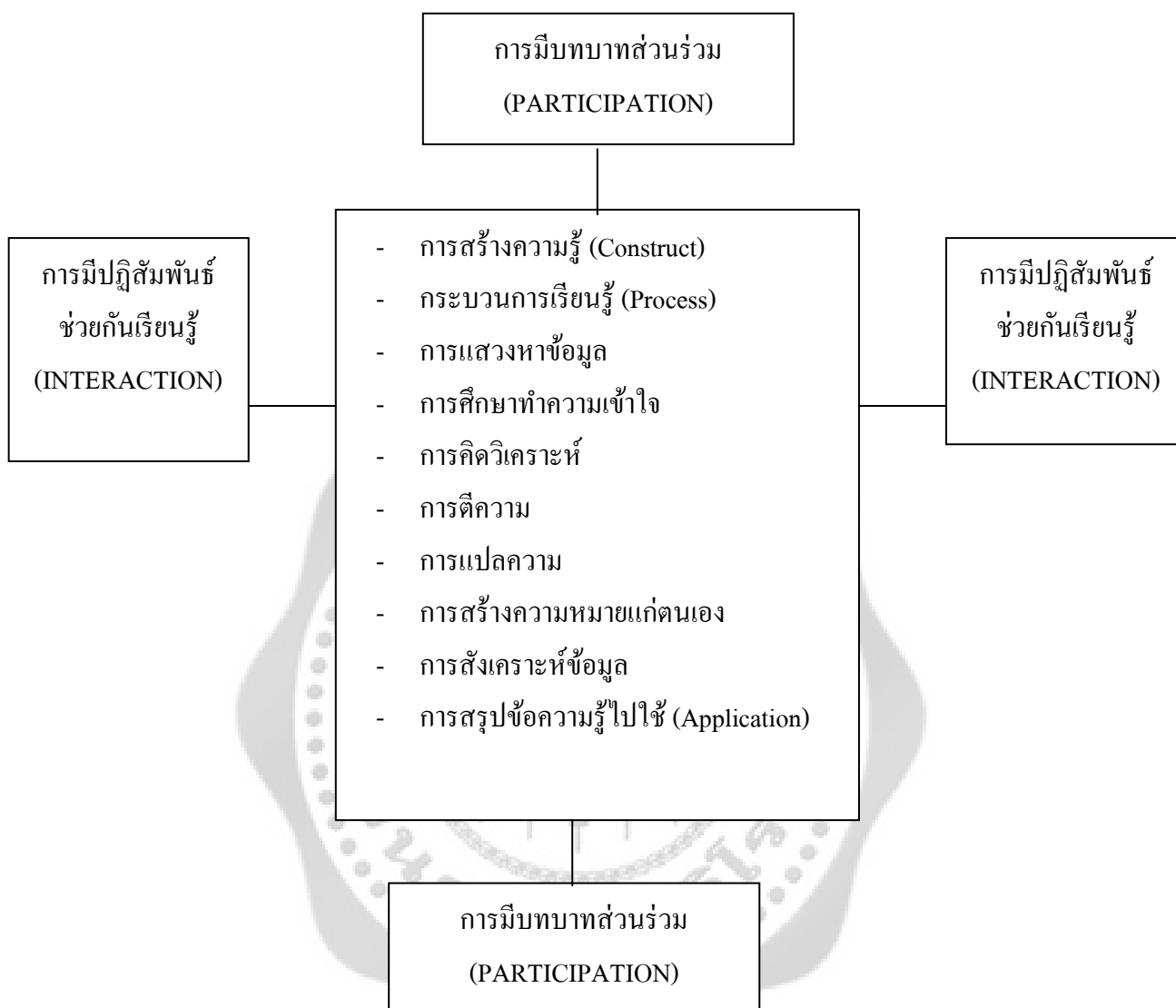
การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา มีหลายรูปแบบซึ่งแต่ละรูปแบบมีระดับบทบาทของครูและนักเรียนมากน้อยต่างกันไป ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542 : 11; สุรางค์ เจริญสุข. 2541 : 7) สามารถจัดได้ 3 รูปแบบ ดังนี้

แบบที่ 1 Student – centered Class ครูเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สื่อการเรียนวัสดุ-อุปกรณ์ นักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมตามคำแนะนำของครู ซึ่งส่วนใหญ่ทำในรูปแบบของกิจกรรมที่เป็นคู่ เป็นกลุ่ม

แบบที่ 2 Learner – based Teaching ครูเป็นผู้กระตุ้นมอบหมายให้นักเรียนค้นคว้าผลิต สื่อการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งใช้ได้ดีกับการเรียนภาษาต่างประเทศ เพราะนักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาได้เป็นสองเท่า ทั้งในขณะที่เตรียมและฝึก

แบบที่ 3 Learner Independence นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในห้องศูนย์การเรียนมีอิสระจากห้องเรียนปกติ สามารถเลือกทำงานตามความสามารถ ความสนใจและความถนัด ของนักเรียน อาจเรียนคนเดียว หรือเรียนเป็นคู่ เป็นกลุ่มกับเพื่อนก็ได้

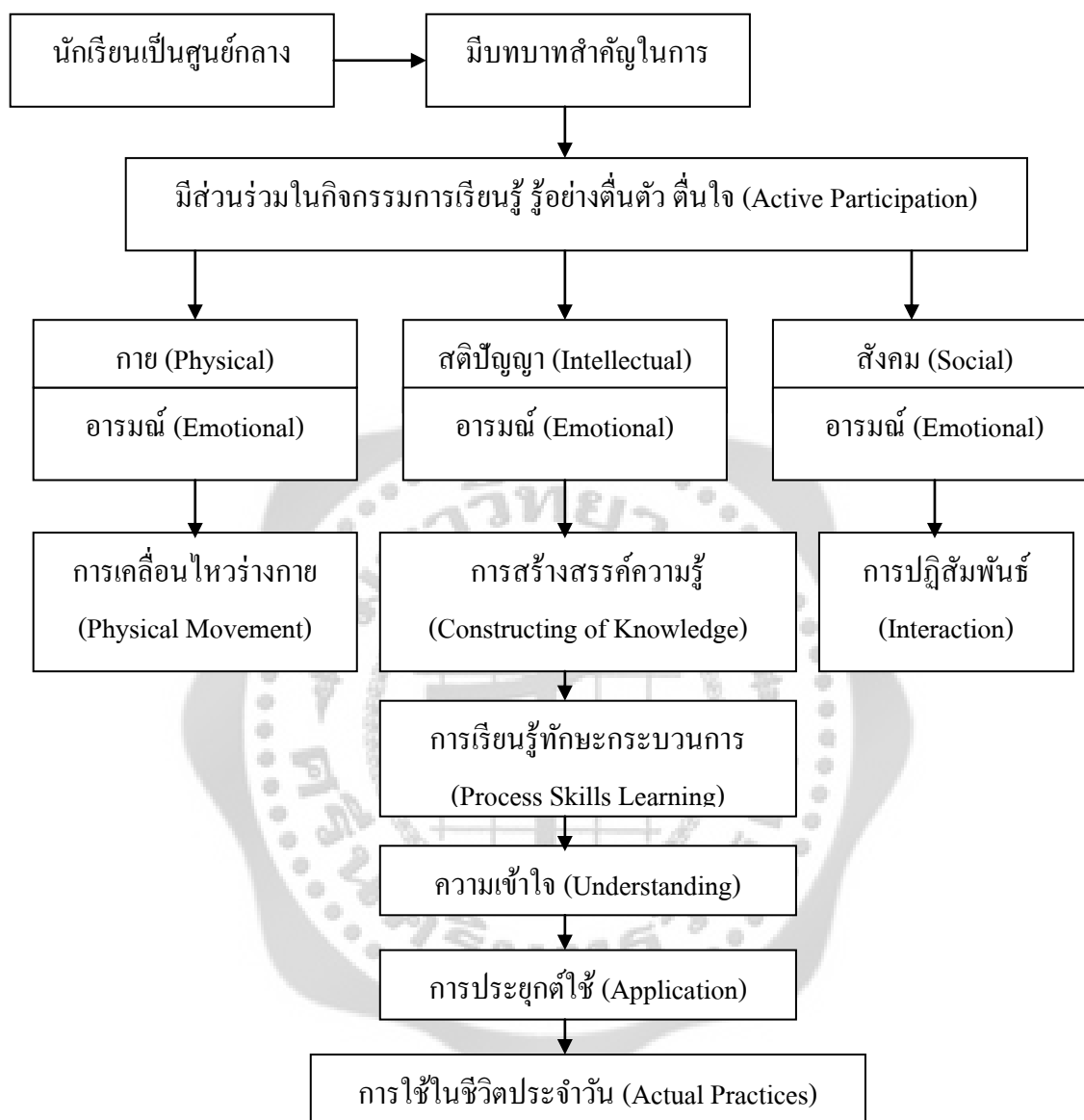
รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบชิปปา

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบชิปปา

ที่มา : สุรงค์ เจริญสุข. (2541).แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลางวิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา. หน้า 6.

รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิแสดงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบชิปปา หรือแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก พัฒนาโดยทีศนา แชมมณี

ที่มา : ทีศนา แชมมณี. (2542).การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL). หน้า พ้า12.

3.4 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ ต้องการให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใดในระดับใด

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์นักเรียน มีความสามารถ ความสนใจ และวิธีเรียนอย่างไร

ขั้นที่ 3 เลือกเทคนิควิธีการสอน หลากหลายสนองนักเรียน โดยพิจารณาจาก

- จุดเด่นในการเสริมสร้างทักษะ ข้อความรู้และพฤติกรรม
- ประสิทธิภาพในการสร้างทักษะ ข้อความรู้ ประสบการณ์
- โอกาสในการแสดงบทบาทการเรียนรู้ของนักเรียน

ขั้นที่ 4 ปรับและเรียบเรียงเทคนิคให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายกระบวนการเรียนการสอนและผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

3.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา (ทีศนา แชมมณี. 2542 : 13; และ วัฒนาพร ระบุว่าทุกซ์. 2542 : 12-14) ครูควรมีบทบาท ดังนี้

3.5.1 บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

3.5.1.1 การเตรียมตนเอง ครูต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (Resource Person) ซึ่งต้องให้คำอธิบาย คำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูล ความรู้ที่ชัดเจนแก่นักเรียน รวมทั้งแหล่งหาความรู้ที่จะแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ดังนั้นครูจะต้องมีภาระหนักเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติมาก ๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบ รวมทั้งข้อมูลและประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

3.5.1.2 การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้บอกเล่ามวความรู้อีกต่อไป ครูจึงต้องเตรียมแหล่งข้อมูลความรู้แก่นักเรียน ทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่นักเรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์บริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ และห้องพิพิภภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสืออุปกรณ์หรือสื่อต่างๆ ไว้สำหรับนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

3.5.1.3 การเตรียมกิจกรรมการเรียน บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง คือ การวางแผนการจัดกิจกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้ อันนำไปสู่การออกแบบกิจกรรม การเรียนที่เน้นนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยบทบาทในส่วนนี้ครูทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ (Manager) กำหนดบทบาทการเรียนรู้ และเป็นผู้กำหนดบทบาทให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมแบ่งกลุ่มหรือจับคู่ เป็นผู้มอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคน จัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของตน

3.5.1.4 การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้ว ครูพิจารณาและกำหนดว่า ใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์ใด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุผลแล้ว จัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

3.5.1.5 การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือการเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (Process) และผลงาน (Product) ที่เกิดขึ้น ทั้งด้านพุทธิพิสัย (Cognitive) จิตพิสัย (Affective) และทักษะ (Skill) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

3.5.2 บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะนักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย

3.5.2.1 การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (Helper and Advisor) คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาที่นักเรียนต้องการ เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.5.2.2 การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

3.5.2.3 การเป็นผู้ร่วมกิจกรรม (Active Participant) โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม นักเรียนพร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนขณะทำกิจกรรม

3.5.2.4 การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของนักเรียน เพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ ก่อนให้นักเรียนสรุปเป็นข้อความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้

3.5.2.5 การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรงและกระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อภิปรายโต้แย้งแสดงความคิดเห็นด้วยท่วงทีนุ่มนวล ให้เกียรติและเป็นมิตรโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

3.5.3 บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการ เพื่อตรวจสอบว่า สามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (Authentic Measurement) จากการปฏิบัติ (Performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้ นอกจากครูเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้ว นักเรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

สรุปบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ดังนี้ คือ ครูผู้สอนเป็น

1. ผู้จัดการ (Manager) เป็นผู้กำหนดบทบาทให้ทุกคน ได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมทำกิจกรรม แบ่งกลุ่มหรือจับคู่ เป็นผู้มอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคน จัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของตน
2. ผู้ร่วมทำกิจกรรม (An Active Participant) เป็นผู้เข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่ม พร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็นหรือเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวในการเสนอความคิด
3. ผู้สนับสนุนและเสริม (Supporter and Encourager) ช่วยสนับสนุนด้านสื่อ อุปกรณ์ หรือให้คำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้ทุกคนสนใจเข้าร่วมกิจกรรม หรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
4. ผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) คอยตรวจสอบผลผลิตก่อนส่งต่อไปให้นักเรียนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความถูกต้องของนิยามคำศัพท์ การแก้คำผิด ทำได้ทั้งก่อนทำกิจกรรม หรือบางกิจกรรมแก้ทีหลังได้

3.6 นักเรียนในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

นักเรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ของตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้วนักเรียนควรมีบทบาทดังนี้ คือ

1. มีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ ต่างๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้
2. ศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการ กลั่นกรอง แยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก หรือ ประสบการณ์ต่างๆ ที่หามาได้ และสร้างความหมายให้แก่ตนเอง
3. บทบาทในการจัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้สรรค์สร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้ เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกขึ้น
4. บทบาทในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์ ต่อชีวิต นอกจากนั้นการประยุกต์ใช้จะช่วยต่อยอดย้ำความเข้าใจและสร้างความมั่นใจให้แก่เรียนใน ความรู้นั้นและการนำความรู้ไปใช้ยังก่อให้เกิดการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมได้ด้วย

ในการดำเนินการตามบทบาททั้ง 4 ข้างต้น นักเรียนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรม ต่างๆ ที่จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น
2. ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการดำเนินงาน/กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกลุ่ม เช่น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการสรุป
3. รับฟัง พิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

4. ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์ โต้ตอบ คัดค้าน สนับสนุนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
5. แสดงความสามารถของตน และยอมรับความสามารถของผู้อื่น
6. ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ เรียนรู้จากกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

จากเหตุผลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าการสอนทั้งสองแบบนี้ มีความเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กัน ซึ่งมีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนแบบร่วมมือ กล่าวคือ เป้าหมายของทีมเป็นสิ่งที่จะทำให้ให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่ช่วยเหลือสมาชิกคนอื่นๆ ในทีมให้เรียนรู้ได้เหมือนตน ถ้าปราศจากเป้าหมายของทีมนักเรียนก็ทำงานผิดจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนั้นนักเรียนจึงต้องทราบเป้าหมายของทีมเพื่อความสำเร็จในการเรียน ยิ่งไปกว่านั้นเป้าหมายของทีมอาจช่วยให้นักเรียนผ่านพ้นความสงสัย ลังเล ไม่แน่ใจ ในการตั้งคำถามถามครูซึ่งถ้าปราศจากข้อนี้ นักเรียนจะไม่กล้าถาม ในขณะที่เดียวกันถ้าปราศจากความรับผิดชอบต่อตนเองของสมาชิกในทีม นั่นคือ หมายความว่าสมาชิก 2 หรือ 3 คนภายในทีมเท่านั้นที่ต้องทำงานเองทั้งหมด ส่วนที่เหลือไม่ลงปฏิบัติงานกับเพื่อนในทีม และไม่ให้ความร่วมมือ อันเป็นสาเหตุให้การจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือ ประสบความสำเร็จได้ในที่สุด

3.7 ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน และครู ดังนี้
ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. นักเรียนฝึกหัดอ่านหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัย และรับผิดชอบในการทำงาน
9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของคุณ

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าใจและส่งเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกหัด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน
7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกความคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนการนิยามารยาท และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

จากตัวบ่งชี้การสอนของคุณทั้ง 10 ข้อ อาจสรุปได้ว่าครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์และจัดสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

3.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบชิปปา

สุตารัตน์ ใฝ่พงสาวงค์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เรื่องเส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความคิดเห็นของนักเรียนหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL อยู่ในระดับเห็นด้วย

จิรากาญจน์ หงส์ชูตา (2545 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่องเศษส่วน โดยใช้โมเดลชิปปา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (มอดินแดง) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/4 เรื่องเศษส่วน โดยใช้โมเดลชิปปา สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้จริง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ

86.33 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 84.31 ซึ่งสูงกว่าจำนวนนักเรียนที่กำหนดร้อยละ 80

นิติติญาพร ประเสริฐสังข์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง กลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปา โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูผู้ร่วมวิจัย จำนวน 2 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโนนป่าหวาน เชียงฮาย อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปาที่พัฒนาขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวพบว่า นักเรียนร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ผ่านเกณฑ์ ความรอบรู้ที่กำหนด คือ ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม

ปกาศิต ปลั่งกลาง (2545 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การแก้ไขโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้โมเดลซิปปา กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินลาดพัฒนา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอ บ้านแท่น จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 51 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้โมเดลซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยร้อยละ 82.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 75 ของคะแนนเต็ม และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คิดเป็นร้อยละ 85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80

จากเอกสารที่อ้างอิงถึงการจัดการเรียนการสอนแบบซิปปา ได้มีผู้นำไปใช้ทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่นแล้ว ผู้เรียนสามารถตามเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

4.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้มีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2526: 9) กล่าวถึง ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Achievement) หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนอบรมหรือการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ (Accomplishment Assessment) ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด

อารมณฺ์ เพชรชຶน (2527: 46) กล่าวถึงความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึงผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอน การฝึกฝน หรือประสบการณ์ต่างๆ ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

จากความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งปวงตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น พอจะสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็คือความรู้ความสามารถของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ทั้งปวงที่ได้กับจากการฝึกอบรมและเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน

4.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

พีระยุทธ สันติวัน (2533: 38) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่า ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านตัวผู้เรียน เช่น ความรู้สຶกนึกคิดกับตนเอง สุขภาพร่างกาย ความสนใจ สติปัญญา การปรับตัว ความมุ่งมั่น แรงจูงใจ เพศและอายุ ความบกพร่องของร่างกายลักษณะทางพันธุกรรม วุฒิภาวะ รูปแบบการใช้เวลา เป็นต้น องค์ประกอบทางด้านโรงเรียน เช่น ขนาดโรงเรียน ความพร้อมทางด้านบุคลากรและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน การจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียน และบริเวณโรงเรียนแหล่งค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ เป็นต้น

บลูม (Bloom. 1976: 139) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ว่ามีอยู่ 3 ตัวแปร คือ

1. พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต้องการเรียนเรื่องนั้น และมีมาก่อนเรียนได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียนซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

2. ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristic) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมทั้งทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหาวิชา ต่อโรงเรียน และระบบการเรียนและมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

3. คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการเรียนของผู้เรียนซึ่งประกอบด้วย การชี้แนะ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและงานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้การเสริมแรงของครู การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่าตนเองกระทำถูกต้องหรือไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่องจากองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ

3.1 คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ นิสัย ทัศนคติ แรงจูงใจ อายุ พื้นฐานความรู้เดิม สุขภาพ ความสนใจ รวมทั้งสติปัญญา

3.2 คุณลักษณะของผู้สอน เช่น คุณวุฒิ ระยะเวลาที่สอน ความสามารถและทัศนคติของผู้สอน สุขภาพ

3.3 องค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ

4.3 การวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

ไพศาล หวังพานิช (2526: 89) กล่าวถึงการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่าสามารถวัดผลได้ 2 แบบตามความมุ่งหมาย และลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1. การวัดผลด้านการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปแบบของการกระทำจริงเป็นผลงาน เช่น วิชาศิลปศึกษา พลศึกษา การช่าง เป็นต้น การวัดผลแบบนี้จึงต้องใช้ “ข้อสอบภาคปฏิบัติ (Performance Test)”

2. การวัดผลด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถที่เกี่ยวกับเนื้อหา อันเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดผลได้โดยใช้ “ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Achievement Test)” ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา เป็นการวัดผลด้านเนื้อหาเรื่องพลเมืองดี และการเมืองการปกครองของไทย โดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ และการนำไปใช้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดในการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของบลูม (Bloom) ดังนี้

บลูม (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ ม.ป.ป.: 44-49 ; อ้างจาก Bloom1972:18) ได้ทำการวิเคราะห์จุดประสงค์การสอนในวิชาการต่างๆ แล้วจำแนกความสามารถของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ (Taxonomy of Education) คือ ขอบเขตด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัยและด้านทักษะพิสัย การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้ขอบเขตด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวกับสมรรถภาพทางสติปัญญาทางการเรียน และการแก้ปัญหา บลูมและคณะ ได้จำแนกพฤติกรรมในขอบเขตด้านนี้ออกเป็นสองระดับใหญ่ๆ คือ พฤติกรรมด้านพื้นฐาน ได้แก่ พฤติกรรมด้านความรู้ พฤติกรรมขั้นสูง ได้แก่ ความสามารถต่างๆ ทั้งสองระดับนี้ จำแนกออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงลำดับตามความซับซ้อนจากน้อยไปหามาก ซึ่งเป็นที่ยอมรับและเผยแพร่ทั่วไปอย่างกว้างขวาง ดังนี้

4.3.1 ความรู้ – ความจำ (Knowledge Memorization) หมายถึง ความสามารถในการระลึกเรื่องราวเฉพาะหรือทั่วไป ออกมาได้ถูกต้องแม่นยำ เช่น สามารถบ่งบอกวิธีการหรือกระบวนการ หรือบ่งชี้ถึงแบบแผนโครงสร้างของเรื่องราวเฉพาะอย่างหรือทั้งระบบได้อย่างถูกต้อง ความรู้นี้ขึ้นอยู่กับบุคคลได้รับรู้และจดจำเอาไว้อย่างไร ก็จะระลึกเรื่องราวนั้นออกมาตามลำดับนั้น ซึ่งจำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

4.3.1.1 ความรู้เฉพาะเจาะจง (Specific Knowledge) เป็นความสามารถในการระลึกข้อมูลต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมและสัญลักษณ์ ถือเป็นสมรรถภาพขั้นต่ำสุดที่จะเป็นพื้นฐานให้เกิดสมรรถภาพขั้นสูงที่จะรับรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมต่อไป ซึ่งจำแนกเป็น 2 ระดับ

1. ความรู้เกี่ยวกับศัพท์และนิยาม (Terminology) ซึ่งเป็นความสามารถในการบอกความหมายของคำกลุ่มคำ สัญลักษณ์ต่างๆ

2. ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงเฉพาะ (Specific Fact) เป็นความสามารถในการบ่งบอกเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ บุคคล สถานที่ วันที่ ปี ขนาด จำนวน เป็นต้น

4.3.1.2 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการเฉพาะอย่าง (Way and Means of Dealing with Specific Knowledge) เป็นความสามารถที่จะบ่งบอกถึงวิธีการจัดระเบียบ วิธีการศึกษา วิธีการตัดสินใจและวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนวิธีการสืบเสาะความรู้ จัดลำดับเวลามาตรฐานของการตัดสินใจ ความรู้ประเภทนี้จะอยู่ในระดับกลางระหว่างความรู้เฉพาะกับความรู้ทั่วไป จำแนกเป็นระดับย่อย คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับแบบแผน (Convention) เป็นความสามารถที่จะบ่งบอกถึงรูปแบบการปฏิบัติและแบบฉบับที่เหมาะสมในการทำ เช่น แบบฉบับการพูด การเขียน การรายงาน

2. ความรู้เกี่ยวกับลำดับขั้นและแนวโน้ม (Trend and Sequence) เป็นความสามารถที่จะบ่งบอกถึงขั้นตอนก่อนหลัง ทิศทางการเคลื่อนไหวโน้มเอียง

3. ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกประเภท และการจัดกลุ่ม (Classification and Category) เป็นความสามารถในการบ่งบอกวิธีการจำแนก จัดหมวดหมู่ จัดแบ่งสิ่งของเหตุการณ์ตามจุดมุ่งหมาย เหตุผลหรือปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง

4. ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ (Criteria) เป็นความสามารถที่จะบ่งบอกถึงข้อเท็จจริง หลักการ กระบวนการ และวิธีการสืบเสาะหาความรู้ วิธีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ ในระดับนี้จะเน้นเพียงความรู้ในวิธีการ ไม่จำเป็นว่าจะต้องสามารถทำวิธีการต่างๆ เหล่านั้นได้

5. ความรู้เกี่ยวกับวิธีทำ (Process) เป็นความสามารถที่จะบ่งบอกถึงเทคนิค กระบวนการและวิธีสืบเสาะหาความรู้ในวิธีการซึ่งไม่จำเป็นว่า จะต้องสามารถทำวิธีการต่างๆ เหล่านั้นได้

4.3.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นทักษะความสามารถทางปัญญาขั้นแรกสุดของมนุษย์ที่จะเข้าใจการสื่อสารติดต่อ และสามารถที่จะนำเอาความรู้แนวคิดมาใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำเป็นต้องไปสัมพันธ์กับเรื่องอื่นๆ จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

4.3.2.1 การแปล (Translation) เป็นความสามารถในการถอดความหรือถอดแบบจากภาษาหนึ่งไปสู่ภาษาอื่น เป็นการสื่อความหมายให้สามารถรู้ความหมายตรงกัน เช่น การแปลความหมายข้อความ คำพังเพย สุภาษิต คำคม หรือสัญลักษณ์ หรือการแปลภาษาคณิตศาสตร์ ให้เป็นสัญลักษณ์หรือกลับกัน เป็นต้น

4.3.2.2 การตีความ (Interpretation) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายโดยการอธิบายหรือสรุปความ มีลักษณะที่ลุ่มลึกกว่าการแปล เพราะการแปลจะมีลักษณะการสื่อความหมายโดยการถอดความแบบคำต่อคำ แต่การตีความหมายต้องมีการจัดระเบียบใหม่ เรียบเรียงใหม่ แสดงแนวคิดใหม่แต่ยังรักษาความหมายเดิมไว้ เช่น สามารถตีความหมายข้อมูลทางสังคมได้หลายๆแง่มุมสามารถสรุปความคิดทั้งหมดออกเป็นประเด็นสำคัญตามต้องการ

4.3.2.3 การขยายความ (Extrapolation) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายโดยการขยายความ คาดคะเนแนวโน้มของข้อมูลว่าจะมีทิศทางไปในทางใดมีผลลัพธ์ออกมาอย่างไร โดยจะต้องสอดคล้องกับความหมายดั้งเดิม หรืออาศัยข้อมูลเดิมเป็นเครื่องตัดสินผลลัพธ์ต่างๆ เช่น ทักษะในการพยากรณ์ ความสืบเนื่องของแนวโน้มหนึ่งๆ ความสามารถในการสรุปผล โดยการอนุมานด้วยข้อความ ที่ชัดเจน

4.3.3 การนำไปใช้ (Application) เป็นความสามารถในการจดจำและนำเอาหลักการ เทคนิคและทฤษฎีมาใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การนำปรากฏการณ์ต่างๆ มาอธิบายในเชิง

4.3.4 การวิเคราะห์(Analysis) เป็นความสามารถในการแยกเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อย เพื่อค้นหาองค์ประกอบ โครงสร้าง หรือความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยนั้น นักเรียนจะสามารถวิเคราะห์ได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนมาแล้ว

4.3.5. การสังเคราะห์(Synthesis) เป็นความสามารถที่นำองค์ประกอบหรือส่วนย่อยๆ เข้ามารวมกัน เพื่อให้เป็นภาพที่สมบูรณ์เกิดความกระจ่างในสิ่งเหล่านั้น

4.3.6. การประเมินค่า(Assessment) หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆโดยที่ผู้ตัดสินกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาเอง หรือเกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนดขึ้น

5. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ

5.1 ความหมายหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

พระธรรมปิฎก(2541 :167-168) ได้ให้ความหมายของคำว่าสังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคี หลักการสงเคราะห์ มี 4 อย่าง คือ

1. ทาน (การให้) คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

2. ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ) คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วย เหตุผล เป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม

3. อุตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) คือ ขนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงคำช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม

4. สมานัตตตา (ความเสมอต้นเสมอปลาย) คือ ทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุข ทุกข์ โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

พระธรรมปิฎก (2542 : 536-541) ได้ให้ความหมายตามหลักจริยศาสตร์สังคัมของพุทธศาสนาเรื่อง สังคหวัตถุ 4 หรือหลักปฏิบัติตนตามหลักจิตวิทยาสังคัมเพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบและความเคารพนับถือแก่ผู้อื่น หรือสังคัมของชุมชนต่างๆ คือ

1. ทาน หรือการให้เป็นสิ่งของตนแก่ผู้อื่นที่ควรเป็น เพราะ ทาน หมายถึง

1.1 ธรรมทาน หรือการบริจาคทางจิตใจ

1.2 อามิสทาน หรือการบริจาคทางวัตถุ

2. ปิยวาจาหรือการเจรจาใช้คำพูดของตนเองต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยนให้เหมาะสมแก่กาลเทศะและเหมาะสมแก่สังคัมชุมชนทุกชั้น เพื่อให้ชุมชนหรือบุคคลเหล่านั้นเคารพนับถือ ปิยวาจา นี้ ใช้กับมิตรสหายของตน ย่อมจะทำให้มิตรสหายเหล่านั้นรักใคร่ รู้จักเจรจาสุภาพอ่อนโยนกับอาจารย์ การใช้หลักจริยศาสตร์สังคัมในเรื่อง ปิยวาจา นั้น ผู้ใช้จำต้องมีสติควบคุมตนเอง และสามารถบังคับจิตใจได้ทุกขณะ

3. อัถถจริยา หมายถึง การสอนให้บุคคลนั้น มีหน้าที่ทางมนุษยสัมพันธ์ทุกระดับชั้น มีหน้าที่ช่วยเหลืออุปการะหรือสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

4. สมานัตตตา หมายถึง การปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองสม่ำเสมอโดยไม่ถือตัวและให้เข้ากับสังคัมของชุมชนได้ทุกชั้น

พระศรีปริยัติโมลี (2545 :38-47) กล่าวว่า หลักธรรมพื้นฐานที่แสดงพฤติกรรมออกมาโดยคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้อื่นและการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ประกอบด้วยการสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ 4 ประการ คือ

1. ทาน คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเงิน การให้ปันสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจทั้งที่เกี่ยวกับการเรียนและในด้านอื่นๆ รวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น

2. ปิยวาจา คือ การพูดจาน่ารัก ด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ พูดด้วยคำที่นำฟัง ชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ให้กำลังใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ที่ได้ฟัง ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3. อัถถจริยา คือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้วยกำลังความคิดกำลังกาย การทำตนให้เป็นประโยชน์ทุกโอกาสที่จะทำได้

4. สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เอาเปรียบ ไม่ทอดทิ้งเพื่อนเมื่อมีปัญหา

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ สังคหวัตถุ 4 ว่าเป็นธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และประสานให้เกิดความสามัคคี มี 4 ประการ คือ

1. ทาน (การให้) หมายถึง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือกัน ด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และให้คำแนะนำ
2. ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) หมายถึง กล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานน่าฟัง พูดให้กำลังใจ พูดให้เกิดความเข้าใจอันดีเกิดความสมานสามัคคี
3. อัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) หมายถึง การช่วยเหลือด้วยร่างกาย และ ขวนขวายช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์
4. สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ) หมายถึง ทำตัวให้เข้ากับผู้อื่น วางตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

5.2 องค์ประกอบสำคัญของหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

มีอยู่ 4 ข้อ คือ

1. ทาน หมายถึง การให้ การเฉลี่ยเผื่อแผ่แก่กันและกัน เป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุกคนนั้นย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันอยู่ในด้านต่างๆ ในด้านวัตถุทรัพย์สินเงินทอง เครื่องอุปโภคต่างๆ ในด้านกำลังกาย ช่วยกระทำกิจการของกันและกันทางกาย ในด้านวาจา พูดจาช่วยเหลือกันในเรื่องที่ต้องพูด ในด้านสติปัญญา ช่วยให้ความรู้ให้การแนะนำในข้อที่ควรจะแนะนำต่างๆ การให้การเฉลี่ย เผื่อแผ่ ทุกคนทั้งผู้ใหญ่วัยทั้งผู้น้อยต่างก็ควรจะมีทาน คือ ให้การช่วยเหลือกัน ผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือผู้น้อย ผู้น้อยก็ให้การช่วยเหลือผู้ใหญ่ ด้วยจิตใจมุ่งที่จะช่วยให้บรรลุถึงประโยชน์ที่ต้องการ หรือเพื่อที่จะให้พ้นจากอุปสรรคขัดข้องทั้งหลาย
2. ปิยวาจา หมายถึง การเจรจาถ้อยคำซึ่งเป็นที่รักเป็นที่จับใจแก่กันและกันอันเป็นถ้อยคำสุภาพ เพราะวาจาที่พูดออกไปนั้น ถ้าเป็นวาจาที่ไม่สุภาพไม่เป็นที่รักที่พอใจ ก็เป็นวาจาที่อาจเสียดแทงหัวใจของผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียใจ เจ็บใจ ไม่สบายใจ เพราะฉะนั้นจึงสมควรที่ทุกคนต้องมีสติควบคุมใจ ควบคุมการพูดของเราให้ไพเราะก็คือสตินั่นเอง ดังนั้นการพูดหรือการแสดงออกทุกครั้งต้องมีสติอยู่เสมอ
3. อุตถจริยา หมายถึง การประพฤติประโยชน์กันและกัน คือ การทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถาบัน เช่น โรงพยาบาล มหาวิทยาลัย สังคมที่ตนอาศัยอยู่ตลอดถึงประเทศชาติ สิ่งใดที่เป็นโทษก็ควรละเว้นไม่กระทำ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์สามารถปฏิบัติได้ทั้งกาย วาจาใจ ในทุกเวลาและทุกโอกาส
4. สมานัตตตา หมายถึง ความเป็นผู้วางตนสม่ำเสมอ หรือเสมอต้นเสมอปลายซึ่งหมายถึงการรักษาระเบียบวินัยอันใดที่ทุกคนพึงปฏิบัติทั้งผู้ใหญ่วัยทั้งผู้น้อยตามหน้าที่ ที่บัญญัติเอาไว้เป็นระเบียบของสถานที่ ของหน่วยงาน เช่น กฎระเบียบของสถาบันการศึกษา กฎระเบียบของสถานที่ราชการต่างๆ เป็นต้น ตลอดถึงกฎหมายบ้านเมือง ในทางพระพุทธศาสนาก็คือ พระวินัยบัญญัติสำหรับพระภิกษุทั้งหลายนั่นเอง

จากเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยอธิบายการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ว่าหมายถึง การแสดงออกทางความคิดและ การกระทำของบุคคลที่ใช้คุณธรรม 4 ประการ คือ ทาน

ปียวาจา อุตถจริยา และสมานัตตดา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

5.3 ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

มีผู้ให้ความสำคัญของหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ไว้ดังนี้

ไสว มาลาทอง (2542 :149 - 150) ได้ให้ความหมายของคำว่า สังคหวัตถุ 4 ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคลให้สามัคคีต่อกันมีไม่ตรีจิต มีความรัก ความปรารถนาดีต่อกันมี 4 อย่าง คือ

1. ทาน ให้ปันสิ่งของตนแก่ผู้อื่นควรให้ปัน อันได้แก่ การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของ ตลอดจนจนถึงการให้วิชาความรู้และแนะนำ สั่งสอนที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม

2. ปียวาจา เจรจาถ้อยคำที่อ่อนหวาน ได้แก่การพูดถ้อยคำน่ารัก กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ สมานสามัคคี ก่อให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงถ้อยคำที่มีประโยชน์เป็นธรรมอื่นๆ

3. อุตถจริยา ประพฤติสิ่งที่เป็ประโยชน์แก่ผู้อื่น อันได้แก่การชวนชวยช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ และสนับสนุน ส่งเสริมในทางศีลธรรม จริยธรรม

4. สมานัตตดา ความเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลาย อันได้แก่ ความเป็นคนดีต่อผู้อื่นเสมอต้นเสมอปลาย ความมีใจร่วมทุกข์ร่วมสุขกับผู้อื่นทุกเวลาและทุกกรณี

พระวีรวัฒน์ (2545 : 21-22) ได้ให้ความหมายว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมในศาสนาพุทธเพื่อใช้ในการสงเคราะห์ผู้อื่นอันจะเป็นเครื่องผูกไมตรีประสานหมู่ชนเข้าด้วยกัน คำว่า สังคหวัตถุ มาจากคำว่า “ สังคห ” แปลว่าสงเคราะห์ กับคำว่า “ วัตถุ ” แปลว่าเรื่อง รวมความแล้ว สังคหวัตถุจึงแปลว่า เรื่องการสงเคราะห์ หรือธรรมอันเป็นหลักในการสงเคราะห์ มีหลักใหญ่ ๆ อยู่ 4 ข้อด้วยกัน ดังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสสั่งสอนแก่ภิกษุ ในกาลครั้งหนึ่งเรียกว่า สังคหวัตถุ 4

จากประโยชน์ของแนวคิด หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 สามารถสรุปได้ว่า สังคหวัตถุ 4 เป็นธรรมที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ทำให้เกิดความสามัคคีกันหมู่คณะ มีความสนิทสนมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน โดยผู้วิจัยจะใช้แผนการสอนเป็นเครื่องมือในการสอดแทรกหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ให้แก่นักเรียน และใช้แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังจากที่ได้รับการเรียนแบบร่วมมือและการเรียนแบบ ซิปปาโมเดล

5.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรม สังคหวัตถุ 4

พัชรินทร์ ศรีสุวพันธุ์ (2551: บทคัดย่อ).การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ปิยวาจา อุตถจริยา และสมานัตตตา ศึกษาค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในด้านต่างๆ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 852 คน ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอุตถจริยา และด้านสมานัตตตา สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การควบคุมตนเอง และบุคลิกภาพแบบแสดงตัว ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบตัวแปรตามหลายตัว (Multivariate Multiple Regression Analysis : MMR) ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมพันธพหุคูณของกลุ่มตัวแปรปัจจัยกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอุตถจริยา และ ด้านสมานัตตตา มีค่าเท่ากับ .544 , .591, .626 และ .443 ตามลำดับ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยแต่ละด้านที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอุตถจริยา และ ด้านสมานัตตตา

ไสว ข้อมงคลอุดม (2528 : 34) ได้สร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดปัตตานี จำนวน 945 คน โดยมีวิธีการศึกษาทำการทดสอบ 3 ครั้ง ผลปรากฏว่า มีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับที่ค่า .890 ค่าความเชื่อมั่นที่ทำโดยวิธีสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา มีพิสัยตั้งแต่ .620 ถึง .861 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แบบทดสอบ 4 ด้าน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหาโดยสอบซ้ำ มีพิสัยตั้งแต่ .892 ถึง .920 และค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับมีค่า .953

ปฏิมากร ศิริเตชะ (2549 : 7-11) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางสังคมและลักษณะทางจิต ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้น และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ผลการวิจัยคือ การเป็นตัวแบบของครูด้านสังคหวัตถุ 4 การถ่ายทอดความรู้ด้านสังคหวัตถุ 4 ของครู การอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธ ปรีชาเชิงอารมณ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการอบรมเลี้ยงดูแบบรัก สนิบสนุน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นวลนง มังตรีสรร์ (2530 : 24-28) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่องสังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 624 คน สำหรับนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามคุณธรรม ด้านสังคหวัตถุ 4 ตั้งแต่เปอร์เซน

ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 156 คน สัมภาษณ์ความสมัครใจในการเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย ได้นักเรียน 70 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 35 คน ให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนแบบปกติ โดยสอนกลุ่มละ 14 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที แล้วเปรียบเทียบคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้ t-test เครื่องมือที่ใช้ทดลองคือ แบบสอบถามคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 แบบ Check list และชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนอื่นไว้ได้ เป็นเครื่องส่งเสริมความสามัคคีในหมู่ชุมชน สังคมใดมีการให้การเสียสละ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือกัน มีการพูดกันด้วยคำพูดอ่อนหวาน มีการประพฤติประโยชน์แก่คนอื่น และมีความดีต่อกันอย่างสม่ำเสมอต้นเสมอปลาย สังคมนั้นย่อมเกิดความเจริญก้าวหน้าและมีความสุข ดังนั้นในการพัฒนาสังคม จึงต้องพัฒนาคนให้ปฏิบัติตามหลักธรรม 4 ประการนี้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 5 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 210 คน จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มแล้วจับสลาก เลือกจาก 5 ห้องเรียนมา 2 ห้องเรียน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับมาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	จำนวน 40 คน
กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา	จำนวน 40 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนด้วยตนเอง ใช้เวลาในการทดลองสัปดาห์ละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที รวม 18 คาบ

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย สาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลองคือสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องดังนี้ ระบบเศรษฐกิจ, การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการผลิต, เศรษฐกิจระหว่างประเทศ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เครื่องมือและการสร้างเครื่อง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือ
2. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบซิปปา

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

4. แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือ

1.1 ศึกษาหลักการวิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.3 ศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการทดลอง คือ สาระที่ 3 ของ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1.4 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 18 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

1.4.1 สาระสำคัญ

1.4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.4.3 สาระการเรียนรู้

1.4.4 กระบวนการเรียนรู้

1.4.4.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- สร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

1.4.4.2 ขั้นกิจกรรม

- ขั้นการสร้างความรู้(Construct)

- ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) มีส่วนร่วม (Participation)

การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process andProduct)

- การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

1.4.4.3 ขั้นวิเคราะห์

- วิเคราะห์ อภิปรายผลงานและข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product)

- วิเคราะห์ อภิปราย กระบวนการเรียนรู้ (Process)

1.4.4.4 ขั้นสรุปและประเมินผล

- สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

1.4.5 แหล่งการเรียนรู้

1.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนตรวจสอบ ความเที่ยงตรง ความถูกต้องของสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่าง

ขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อการวิจัยต่อไป

2. แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบซิปปา

2.1 ศึกษาหลักการวิธีสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 ศึกษาสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการทดลอง คือ สาระเศรษฐศาสตร์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.4 ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แล้วนำมาวิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ และสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบซิปปา จำนวน 18 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

2.4.1 สาระสำคัญ

2.4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

2.4.3 สาระการเรียนรู้

2.4.4 กระบวนการเรียนรู้

2.4.4.1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- สร้างและกระตุ้นความสนใจ หรือเตรียมความพร้อมในการเรียน

2.4.4.2 ขั้นกิจกรรม

- ขั้นการสร้างความรู้(Construct)

- ขั้นได้ตรองระดับกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) มีส่วนร่วม (Participation)

การเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product)

- การประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)

2.4.4.3 ขั้นวิเคราะห์

- วิเคราะห์ อภิปรายผลงานและข้อความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรม (Product)

- วิเคราะห์ อภิปราย กระบวนการเรียนรู้ (Process)

2.4.4.4 ชั้นสรุปและประเมินผล

- สรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

2.4.5 แหล่งการเรียนรู้

2.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนตรวจสอบ ความเที่ยงตรง ความถูกต้องของสาระและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการใช้ภาษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

2.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบซิปปา เพื่อการวิจัยต่อไป

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

สาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523: 1 – 140) เทคนิคการวัด และประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ นิเวศน์ ธรรมรักษ์ (2530: 1 – 138) และเทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพรัตกุล (2522: 1 – 40)

3.2 ทำการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร จากสาระการเรียนรู้ และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหลักของ บลูม (Bloom. 1956: 48 – 50)

3.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามสาระการเรียนรู้ที่ใช้ในการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยให้ครอบคลุมสาระที่สอน จำนวน 80 ข้อ

(การเข้าใจ) (000) การพัฒนาประเทศในอดีตมุ่งเน้นในเรื่องใด

ก. การพัฒนาเศรษฐกิจ

ข. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ค. การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม

ง. การรักษาความมั่นคงและอำนาจอธิปไตย

(การวิเคราะห์) (000) กิจกรรมของบุคคลใดต่อไปนี้ ไม่จัดเป็น “แรงงาน” ในทางเศรษฐศาสตร์

ก. มิ่ง วาดรูปน้องสาวอยู่ที่บ้าน

ข. บัว เป็นคนงานที่โรงงานทอผ้า

ค. ผัน ชายข่าวแกงอยู่ที่โรงเรียนใกล้บ้าน

ง. สิน ลงแข่งฟุตบอลให้กับสโมสรที่ตนสังกัด

3.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้นและคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .5 ขึ้นไป นำมาปรับปรุงแก้ไขคำถามตัวเลือกและการใช้ภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่า 0.67- 1.00

3.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คนที่เคยเรียนบทเรียนนี้แล้ว เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .35 – .85 และมีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .26 – .40 มีค่าความเชื่อมั่น .73

3.6 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้วมาวิเคราะห์เป็นรายข้อโดยการตรวจให้คะแนนข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ส่วนข้อที่ผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจสอบและรวมคะแนนแบบทดสอบเรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อโดยใช้เทคนิค 27 % ของ จุง เตห์ ฟาน (Fan.1952:3-32) แล้วเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20 - .80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไปคัดเลือกไว้ 50 ข้อ

3.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานครจำนวน 80 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2538: 197 – 199)

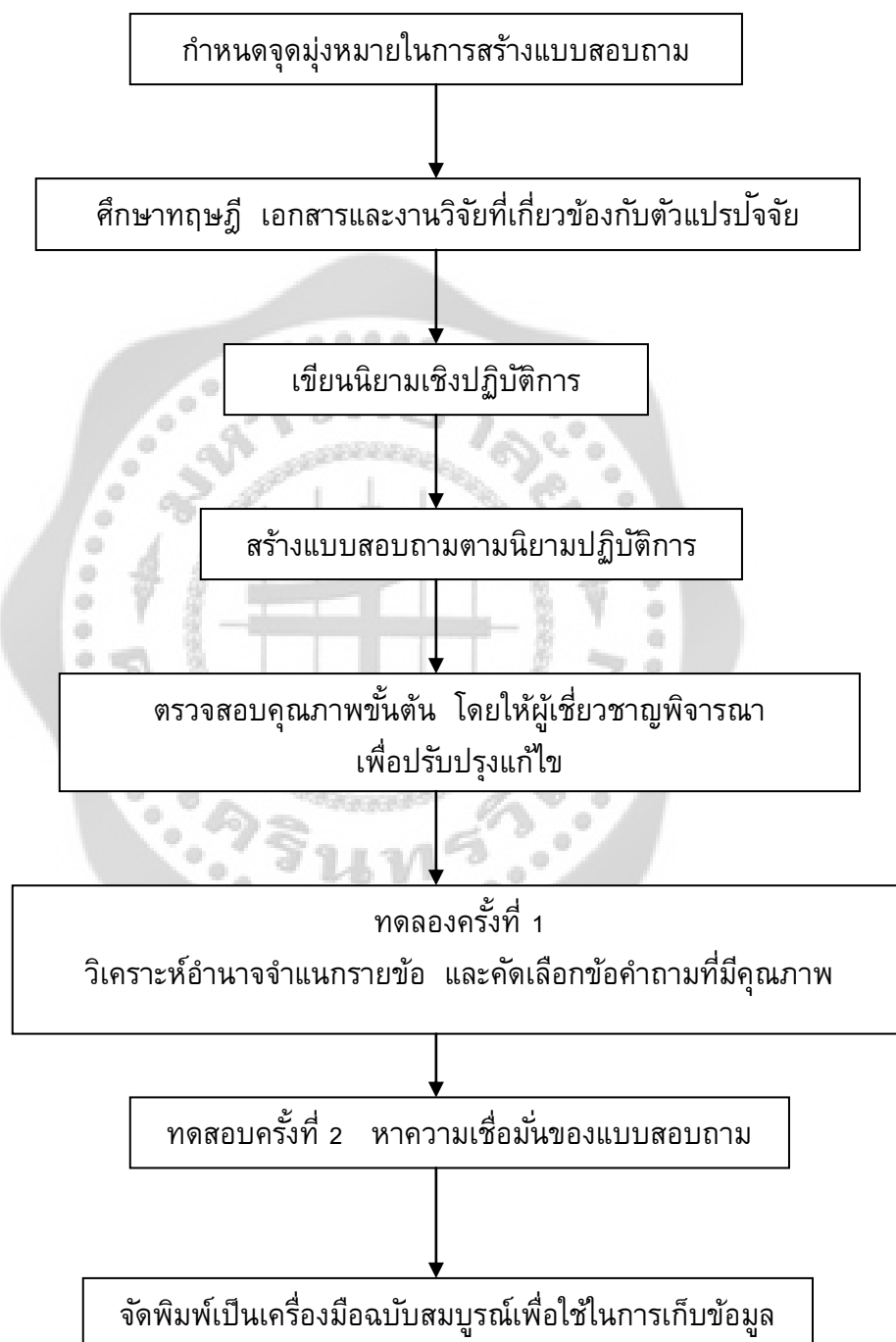

4. แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีวิธีการสร้างดังนี้

ภาพประกอบ 4 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

จากภาพประกอบ 4 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4 โดยมีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ บ่อยมาก บ่อย เป็นบางครั้ง นานๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

2. ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4

3. เขียนนิยามศัพท์เฉพาะและกำหนดแผนการเขียนข้อคำถามของการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหัตถ์ 4 โดยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับผู้วิจัยได้ทำการคำนวณจำนวนข้อของแบบสอบถามโดยใช้หลักที่ว่าจำนวนข้อของแบบสอบถามก่อนที่จะนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างควรจะมีจำนวนข้อของแบบสอบถามเป็นจำนวน 1.5 เท่าของแบบสอบถามที่จะนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำออก แล้วเหลือข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

4. นำไปปรึกษาและปรับแก้ข้อคำถามกับประธานและกรรมการผู้ควบคุมปริญญาโทเพื่อให้อำนาจจำแนกมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมตามโครงสร้างทฤษฎี

5. นำแบบสอบถามที่สร้างมาตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้น โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของแบบสอบถามกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ต้องการวัดคัดเลือกข้อคำถาม

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บรวบรวมจริง

7. นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกแล้วคัดเลือกดัชนีที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .28 - .66

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกแล้วมาวิเคราะห์ใหม่เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .81

9. นำแบบสอบถามมาทำการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		บ่อยมาก	บ่อย	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริง
0	ถ้านักเรียนมีผลไม่หรือจนมนักเรียนจะนำมาฝากเพื่อนที่โรงเรียน					
00	นักเรียนให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนเมื่อเพื่อนไม่มี					

วิธีการตรวจให้คะแนน

ถ้านักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้ คะแนนดังนี้

บ่อยมาก	ให้คะแนน 5	คะแนน
บ่อย	ให้คะแนน 4	คะแนน
เป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 3	คะแนน
นานๆครั้ง	ให้คะแนน 2	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้คะแนน 1	คะแนน

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้ คะแนนดังนี้

บ่อยมาก	ให้คะแนน 1	คะแนน
บ่อย	ให้คะแนน 2	คะแนน
เป็นบางครั้ง	ให้คะแนน 3	คะแนน
นานๆครั้ง	ให้คะแนน 4	คะแนน
ไม่เคยเลย	ให้คะแนน 5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	4.51 - 5.00	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติตาม หลักสูตรสังคมศาสตร์ 4 ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติตาม หลักสูตรสังคมศาสตร์ 4 ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ยตั้งแต่	1.00 - 1.50	หมายถึง	มีความสามารถในการปฏิบัติตาม หลักสูตรสังคมศาสตร์ 4 ในระดับน้อยที่สุด

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบสุ่มกลุ่ม – สอบก่อน - สอบหลัง (ลัวิน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538: 249 – 250)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม หลัง	สอบก่อน	ทดลอง	สอบ
RE ₁	T ₁	X ₁	T ₂
RE ₂	T ₁	X ₂	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

- RE₁ แทน กลุ่มทดลองที่ 1 ที่เลือกมาแบบสุ่ม
- RE₂ แทน กลุ่มทดลองที่ 2 ที่เลือกมาแบบสุ่ม
- T₁ แทน การทดสอบก่อนการทดลอง
- T₂ แทน การทดสอบหลังการทดลอง
- X₁ แทน การเรียนแบบร่วมมือ
- X₂ แทน การเรียนแบบ ชิปปา

2. วิธีดำเนินการทดลอง

2.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคมศึกษาและแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ดำเนินการสอนกับกลุ่มทดลอง โดยใช้สาระเดียวกันและระยะเวลาเท่ากัน แบ่งได้ ดังนี้
กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

2.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบอีกครั้ง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนการทดลอง

2.4 ตรวจสอบผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test In dependent

2. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ t-test Dependent Samples

3. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test Dependent Samples

4. ศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test In dependent

5. ศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ t-test Dependent Samples

6. ศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความแปรปรวน (Variance) คำนวณจากสูตร (ลัว่น สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2538: 77)

$$s^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S_2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1) หาความเที่ยงตรงเชิงพื้นิจ (Face Validity) ของแบบสอบถาม โดยการพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (บุญเชิด ภิญโญนนิตพงษ์ . 2545 : 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา โดยคำนวณจากสูตร KR - 20 คูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder Richarson)(ลัว่น สายยศ;และ อังคณา สายยศ. 2538: 197 – 199)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2 t} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือที่วัด
P	แทน	สัดส่วนของผู้ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ หรือ = $\frac{\text{จำนวนคนทั้งหมด}}{\text{จำนวนคนที่ทำถูก}}$
q	แทน	สัดส่วนของผู้ทำผิดในข้อหนึ่ง ๆ หรือ คือ 1 - p
S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

2.3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ที่เป็นมาตราส่วนประเมินค่า โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของครอนบัค (Conbach) (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2545 : 131)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_i^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อ 1 และข้อ 4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 คำนวณโดยใช้ t-test Dependent ในรูปของผลต่างของคะแนน (Difference Score) (Scott; & Wertheimer. 1964: 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}; df = n_1 + n_2 - 2$$

$$S_{MD_1, MD_2} = \sqrt{\frac{S^2 D}{n_1} + \frac{S^2 D}{n_2}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t - distribution
	D_1	แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
	D_2	แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
	MD_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1

MD_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลังการ เรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่าง การทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของ กลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2
S^2_D	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่าง การทดสอบหลังการเรียนกับก่อนการเรียนของ กลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2
n_1	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1
n_2	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2

3.2) การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2,3,5 และ 6 “โดยใช้ค่าทางสถิติ t - test for Dependent Sample (ประกอบ กรรณสูต. 2542: 115)

$$t = \frac{\bar{D}}{s_D}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t- test for Dependent Sample
	D	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลต่างที่เข้าคู่กัน
	S_D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลต่างที่เข้าคู่กัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล, ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียน
k	แทน	คะแนนเต็มของแบบทดสอบ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
$\bar{X}_1$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน
$\bar{X}_2$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S_1	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียน
S_2	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนหลังเรียน
MD	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับการทดสอบก่อนเรียน
MD_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
MD_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
$S_{MD_1} - S_{MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างคะแนนการทดสอบหลังเรียนและการทดสอบก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงที (t-distribution)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) ของค่าสถิติที่ใช้ทดสอบ
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent Sample ในรูป Different Score

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

4. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent Sample ในรูป Different Score

5. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

6. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Sample

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

กลุ่มตัวอย่าง	n	k	ก่อนเรียน		หลังเรียน		MD	$S_{MD_1} - S_{MD_2}$	t	p
			$\bar{X}_1$	S_1	$\bar{X}_2$	S_2				
กลุ่มทดลองที่ 1	40	50	18.08	5.53	39.68	6.69	21.60			
กลุ่มทดลองที่ 2	40	50	19.05	4.61	36.78	4.21	16.94	4.66	1.824	.076

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาเป็น

18.08 และ 5.53 ตามลำดับ และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา เป็น 39.68 และ 6.69 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา เป็น 19.05 และ 4.61 ตามลำดับ และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา เป็น 36.78 และ 6.71 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนและก่อนเรียน ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเป็น 21.60 และ 16.94 ตามลำดับ พบว่ากลุ่มทดลองที่ 1 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และกลุ่มทดลองที่ 2 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การทดสอบ	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>MD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	40	18.08	5.53	21.60	14.10**	0.000
หลังเรียน	40	39.68	6.69			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนเรียนและหลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

3. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาก่อนเรียน และหลังเรียน
ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

การทดสอบ	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>MD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	40	19.05	4.61	16.94	14.25**	0.000
หลังเรียน	40	36.78	6.71			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ก่อนเรียนและหลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

4. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4

เปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ตาราง 5 เปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	<i>k</i>	ก่อนเรียน		หลังเรียน		<i>MD</i>	$S_{MD_1} - S_{MD_2}$	<i>t</i>	<i>p</i>
			$\bar{X}_1$	<i>S</i> ₁	$\bar{X}_2$	<i>S</i> ₂				
กลุ่มทดลองที่ 1	40	40	26.10	2.92	29.28	1.58	2.18			
กลุ่มทดลองที่ 2	40	40	23.75	2.27	29.76	1.25	6.01	3.82	2.082*	0.044

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มทดลองที่ 1 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็น 26.10 และ 2.92 ตามลำดับ และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็น 29.28 และ 1.58 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มทดลองที่ 2 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ก่อนเรียน มีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็น 23.75 และ 2.27 ตามลำดับ และหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็น 29.76 และ 1.25 ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนและก่อนเรียน ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 มีค่าเป็น 2.18 และ 6.01 ตามลำดับ พบว่ากลุ่มทดลองที่ 1 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และกลุ่มทดลองที่ 2 คือ นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

5. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5

เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การทดสอบ	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>MD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	40	26.10	2.92	2.18	6.07**	0.000
หลังเรียน	40	29.28	1.58			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือก่อนเรียนและหลังเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

6. การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 6

เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

การทดสอบ	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>MD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	40	23.75	2.27	6.01	17.22**	0.000
หลังเรียน	40	29.78	1.25			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาก่อนเรียนและหลังเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สังคมศึกษาและการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา สรุปสาระสำคัญและผลการศึกษา ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
4. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา
5. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
6. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกัน
5. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

6. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 5 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 210 คน จัดห้องเรียนแบบละความสามารถ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 2 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียน 80 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มแล้วจับสลาก เลือกจาก 5 ห้องเรียนมา 2 ห้องเรียน แล้วนำกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับมาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ	จำนวน 40 คน
กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา	จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบร่วมมือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 แผน ใช้เวลา 18 ชั่วโมง

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้ การเรียนแบบซิปปา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 4 แผน ใช้เวลา 18 ชั่วโมง

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ค่าความยากง่าย (p)ระหว่าง .35 - .85 และมีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .26 - .40 มีค่าความเชื่อมั่น .73

2.4 แบบวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก(r) ระหว่าง .28 - .66 มีค่าความเชื่อมั่น .81

3. วิธีดำเนินการทดลอง

3.1 ทำการทดสอบก่อนการเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและแบบวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แล้วบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 ดำเนินการสอนกับกลุ่มทดลอง โดยใช้สาระเดียวกันและระยะเวลาเท่ากัน แบ่งได้ ดังนี้

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

3.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบอีกครั้ง (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา และแบบวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นชุดเดียวกันกับที่ทำการทดสอบก่อนการทดลอง

4. ตรวจสอบผลจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test In dependent

4.2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ t-test Dependent Samples

4.3 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test Dependent Samples

4.4 ศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test In dependent

4.5 ศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยใช้ t-test Dependent Samples

4.6 ศึกษาการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยใช้ t-test Dependent Samples

สรุปผล

1. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

2. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและการปฏิบัติตามหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา

ผลจากการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องมาจากการสอนทั้งสองวิธีเป็นการจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมีกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และมีการเรียนแบบร่วมมือช่วยเหลือกันได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา แล้วพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเรียนก่อนเรียนทั้งสองวิธี แสดงให้เห็นว่า การสอนทั้งสองวิธีมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนได้ดีขึ้น แต่เมื่อนำการสอนทั้งสองวิธีมาเปรียบเทียบกันไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้เนื่องมาจากการสอนทั้งสองวิธีนั้น มีจุดเด่นที่แตกต่างกันดังนี้

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยครูเป็นผู้สอน ประกอบกับสื่อการสอนต่างๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนและทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น ส่วนการเรียนแบบซิปปา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ใช้กิจกรรมที่หลากหลายหลากหลายช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึงและมากที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนและผู้สอน มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เรียนได้รับความรู้ทั้งด้านเนื้อหาสาระ กระบวนการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การนำเสนอผลงาน ตลอดจนรู้จักวิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการทำงานปฏิบัติกิจกรรม แก้ปัญหาด้วยตนเอง สามารถสรุปข้อความด้วยตนเอง ทำให้มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก สามารถนำประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมาสัมพันธ์กับการเรียนการสอน ตลอดจนการสร้างสรรคผลงาน และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ ส่งผลให้การเรียนนั้นมีความหมายต่อผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยมีส่วนร่วมทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์และสติปัญญาสอดคล้องกับแนวคิดหลักในการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โมเดล ของทิสนา แคมมณี (2542 : 14-15) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสสร้างความรู้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ กับบุคคล และแหล่งความรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย) โดยการทำกิจกรรมในลักษณะต่างๆ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ เป็นทักษะในที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นข้อสนับสนุนว่าผู้เรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 สามารถอภิปรายผลการทดลองได้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการร่วมมือ และกระบวนการคิดเพื่อความเข้าใจ โดยผู้เรียนได้ร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อทำความเข้าใจกับเนื้อหา โดยใช้ประสบการณ์ที่ทุกคนมีอยู่ เป็นการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มที่ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและกลุ่ม มีความกระตือรือร้นในการเรียน พยายามทำความเข้าใจกับเนื้อหา และตั้งใจปฏิบัติกิจกรรม นอกจากนี้ยังพบว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือยังส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนเป็นไปด้วยดี ปราศจากความกดดัน เนื่องจากผู้เรียนที่เรียนอ่อนมั่นใจว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนที่เก่งกว่า ส่วนผู้เรียนที่เก่งจะได้รับความภาคภูมิใจและการยอมรับตนเอง สอดคล้องกับ พอลลาด (Pollard, 1996 : 98) ที่ว่าบรรยากาศในการเรียน สภาพอารมณ์ที่ดี และการยอมรับตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นข้อสนับสนุนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 สามารถอภิปรายผลการทดลองได้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยการฝึกคิด ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน (ทีศนา แชมมณี 2542 :14 -15) มีแนวคิดแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก คือ การให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง การให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเรียนรู้จากกันแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน การให้นักเรียนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคุมไปกับผลงานข้อความรู้ที่สรุปได้ และการให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ในชีวิตประจำวัน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบซิปปา สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร วีระชัยรัตน(2550:บทคัดย่อ)การเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอินเทอร์เน็ตระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา กับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบปกติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีเรียนต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธี ซิปปามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติสอดคล้อง

กับงานวิจัยของนฤมล บัวตูม(2549: บทคัดย่อ)การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่านิยมการทำงานเป็นหมู่คณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 เรื่อง ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย วงศ์สุวรรณ(2546: บทคัดย่อ)การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่านิยมการทำงานเป็นหมู่คณะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 เรื่องการแบ่งภาคทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเรียนแบบซิปปาโมเดลพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นข้อสนับสนุนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางที่ผู้เรียนมีความสามารถแตกต่างกันโดยแบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆในการเรียนร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พุดกันด้วยเหตุผล มีความเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งผู้เรียนจะบรรลุถึงเป้าหมายของการเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มไปถึงเป้าหมายเช่นเดียวกันความสำเร็จของตนเองก็คือความสำเร็จของกลุ่มด้วยซึ่งกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เพราะต้องมีการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก(2541 :167-168) ที่กล่าวว่า สังคหวัตถุ 4 หมายถึง ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ให้สามัคคี หลักการสงเคราะห์ มี 4 อย่าง คือ 1.ทาน (การให้) เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ เสียสละ แบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน 2.ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดตื้นน้ำใจหรือวาจาซาบซึ่งใจ) คำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่สนิทตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม 3.อัตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) ขวนขวายช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงคำช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทางจริยธรรม 4. สมานัตตตา (ความเสมอต้นเสมอปลาย) ทำตนเสมอต้นเสมอปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในชนทั้งหลาย และเสมอในสุข ทุกข์ โดยร่วมรับรู้ร่วมแก้ไขตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะบุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง นอกจากผู้เรียนจะต้องเรียนด้วยตนเองและฟังตนเองแล้ว ยังต้องฟังการปฏิสัมพันธ์ กับเพื่อน บุคคลอื่นๆ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเองด้วย รวมทั้งต้องอาศัยทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมากเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ นอกจากนั้นการเรียนรู้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ดี (ทิศนา แคมมณี. 2543 : 17-20) และเมื่อผู้เรียนมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นส่งผลให้ผู้เรียนมี

การปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 อันประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตาสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวฉนง มังตรีสรรค์ (2530 : 24-28) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว เรื่อง สังคหวัตถุ 4 ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้จำนวน 624 คน สำหรับนักเรียนที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามคุณธรรม ด้านสังคหวัตถุ 4 ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมาจำนวน 156 คน สัมภาษณ์ความสนใจในการเป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วใช้วิธีสุ่มตัวอย่างง่าย ได้นักเรียน 70 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 35 คน ให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนว อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม ได้รับการสอนแบบปกติ โดยสอนกลุ่มละ 14 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที แล้วเปรียบเทียบคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้ t-test เครื่องมือที่ใช้ทดลอง คือแบบสอบถามคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 แบบ Check list และชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นข้อสนับสนุนว่านักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

5. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการสร้างความรู้สึกพึ่งพากันทางบวกให้เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียน วิธีการที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกพึ่งพากันจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีการพึ่งพากันในด้านการได้รับประโยชน์จากความสำเร็จของกลุ่มร่วมกัน เช่น การให้รางวัลหรือคะแนน และพึ่งพากันในด้านกระบวนการทำงานเพื่อให้งานกลุ่มสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายโดยมีการกำหนดบทบาทของแต่ละคนที่เท่าเทียมกันและสัมพันธ์ต่อกันจึงจะทำให้งานสำเร็จ และการแบ่งงานให้นักเรียนแต่ละคนในกลุ่มให้มีลักษณะที่ต่อเนื่องกัน ถ้าขาดสมาชิกคนใดจะทำให้งานดำเนินต่อไปไม่ได้ สอดคล้องกับหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่พระศรีปริยัติโมลี (2545 :38-47) กล่าวว่า หลักธรรมพื้นฐานที่แสดงพฤติกรรมออกมาโดยคำนึงถึงการช่วยเหลือผู้อื่นและการทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ประกอบด้วย การสงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ 4 ประการ คือ 1. ทาน คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละเงินการให้ปันสิ่งของตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจทั้งที่เกี่ยวกับการเรียนและในด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น 2. ปิยวาจา คือ การพูดจาน่ารัก ด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ พูดด้วยคำที่น่าฟังชี้แจงในสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กำลังใจทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ที่ได้ฟังก่อให้เกิด มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน 3. อตถจริยา คือ การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่น เป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็นประโยชน์ซึ่งกันและกันมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนด้วยกำลังความคิด กำลังกาย การทำตนให้

เป็นประโยชน์ทุกโอกาสที่จะทำได้ 4. สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่เอาเปรียบ ไม่ทอดทิ้งเพื่อนเมื่อมีปัญหา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นข้อสนับสนุนด้านการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. นักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย จัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูล สร้างความรู้ด้วยตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรม 5 องค์ประกอบด้วยกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสัมผัสสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ การได้เคลื่อนไหวทางกาย ทางด้านกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ การนำความรู้ที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างทั่วถึง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนและผู้สอน มีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รู้จักวิเคราะห์และวิจารณ์ผลงานอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก แบ่งออกเป็น 3 ระดับ 6 ชั้น ด้วยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดปัญหาความขัดแย้งที่นักเรียนมีทางเลือกหลายทางในการประพฤติปฏิบัติ และการเลือกประพฤติปฏิบัติได้ ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมนั้น ต้องใช้สติปัญญาในการตัดสินใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล ผู้สอนจึงมีหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ ในการแก้ปัญหาและกล้าหาญในการกระทำความดี เน้นการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและสามารถค้นหาคำตอบด้วยตนเอง การปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนจะมีผลต่อระดับจริยธรรม เด็กที่ได้อยู่ร่วมสังคมกัน จะมีความก้าวหน้ากว่าเด็กที่แยกเดี่ยวจากเพื่อนทั้งนี้เพราะการที่เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้โต้แย้งกันกับเพื่อน จะทำให้เขาได้รับความคิดเห็นและทัศนคติใหม่ ๆ ต่างไปจากที่ตนมีอยู่ จากเหตุผลดังกล่าวจะพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เป็นการเรียนรู้ที่ทุกคนต้องมีความสามัคคีส่งผลให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ซึ่งหลักหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมที่เน้นความสามัคคี สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ ศรีสุวพันธุ์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้เป็นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ตัวแปร สัมพันธภาพระหว่างบุคคล การควบคุมตนเอง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และบุคลิกภาพแบบแสดงตัวส่งผลกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอหิงสา และด้านสมานัตตตา มีค่าเท่ากับ .544 , .591, .626 และ.443 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

ด้วยเหตุผลดังกล่าว เป็นข้อสนับสนุนว่าการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ก่อนทำการทดลอง ควรชี้แจง และทำความเข้าใจร่วมกับนักเรียนเรื่องลำดับขั้นตอน และการดำเนินตามขั้นตอน ของการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น

1.2 ผู้วิจัยควรทดลองสอน ในแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ก่อนทำการทดลองอย่างน้อย 2-3 ครั้ง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ และทันต่อเวลาที่กำหนดไว้

1.3 เนื้อหาที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ควรเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของนักเรียน และระยะเวลาในการทำการทดลอง

1.4 การให้การเสริมแรง เช่น ให้คำชมเชย รางวัลและสิ่งอื่น ๆ ควรจัดให้เหมาะสมกับนักเรียน เพราะการเสริมแรงบางอย่างอาจจะไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนมากเท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา มาเปรียบเทียบกับเพื่อศึกษา ผลที่มีต่อตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความคงทนของการเรียนรู้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการเรียน เป็นต้น

2.3 ควรนำวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือและการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา ทำการศึกษาวิจัยกับสาระอื่น เช่น หน้าที่พลเมือง ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เป็นต้น

2.4 ควรจัดเวลาเรียนในการเรียนการสอนเป็น 2 คาบติดกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). การจัดสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- (2544). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- กรมวิชาการ. (2539). การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา บุญส่ง.(2542) .หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โครงการตำราวิชาการราชภัฏเฉลิมพระเกียรติสถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- กัลยา วานิชย์บัญชา.(2546).การวิเคราะห์สัทธิ :สัทธิสำหรับการบริหารและวิจัย.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรากาญจน์ หงษ์ชูตา. (2545). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง เศษส่วน โดยใช้โมเดลชิปปา (CIPPAMODEL). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เจริญ จามรธัญญาท.(2534). พฤติกรรมการสอนสังคมศึกษา. อุบลราชธานี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี.
- ชอบ ลีซอ. (เมษายน-กันยายน 2534). การเรียนการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการการคิดและแก้ปัญหา.วารสารประชากรศึกษา. 17(1) : 54-65.
- ชวาล แพร์ตกุล. (2522). เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ชนาธิป พรกุล.(2543).รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐกาญจน์ เอื้อสุวรรณ.(2546). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (มัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แหมมณี. (2541). การจัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : โมเดล

- CIPPA สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
วารสารหลักสูตรและการสอนสัมพันธ์. 3(2): 6 – 20.
- . (2542ก, มีนาคม – มิถุนายน). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง : โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL). *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย*. 27(3): 1 – 17.
- . (2542ข, พฤษภาคม). การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง :
โมเดลชิปปา (CIPPA MODEL). *วารสารวิชาการ*. 2(5): 2 – 30.
- ทิตนา แคมมณี.(2543). 14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- . (2537). **ชุดเสริมประสิทธิภาพครู**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
เทียน ทองแก้ว.(2537).การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ร่วมกลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพใน
การสอน. *สารพัฒนาหลักสูตร*. 16 (129) : 77 – 83
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์.(2543). **วิเคราะห์ปัญหาสำคัญในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวลนง มังตรีสรรค์.(2530). **ผลของการใช้ชุดการสอนกิจกรรมแนะแนวเรื่อง สังคหวัตถุ 4
ที่มีต่อคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพ
ศิรินทร์ กรุงเทพมหานคร.ปริญญาโท กศ.ม. (มัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครนทรวิโรฒประสานมิตร.ถ่ายเอกสาร.**
- นฤมล บัวตูม.(2549). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่านิยมการทำงานเป็นหมู่คณะ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 เรื่อง ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ โดยการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดล.โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณกุลกันยา**
- นิเวศน์ ธรรมรักษ์. (2530). **เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา.**
กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครนทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- นาตยา ปิลาธนานนท์.(2538). **ช่วยกันเรียน. เอกสารประกอบการสอนวิชาแนวใหม่
การสอนสังคมศึกษา (160521). น.4-5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.**
- . (2540)“การเรียนแบบ Cooperative Learning. ” ใน **เอกสารประกอบการสอน
วิชาแนวใหม่การสอนสังคมศึกษา (160256). หน้า 58-60. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.**

- นิตติญาพร ประเสริฐสังข์. (2545). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องกลไกมนุษย์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบซิปปา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์การศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.(2545).การประเมินการเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญ.กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- ประสาธ อิศรปรีชา.(2538). สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา. มหาสารคาม: โครงการตำรา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประνομ เดชชัย . (2536). เสริมทักษะการเรียนรู้การสอนวิชาสังคมศึกษา. เชียงใหม่: ภาควิชา มัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปรารธนา เกษน้อย.(2540). ผลของการเรียนแบบร่วมมือในวิชาสังคมศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.วิทยานิพนธ์ ค.บ. (การสอนสังคมศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- ปาริชาติ จิตรน้า.(2540). การเรียนแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาสัมฤทธิ์ผล เจตคติ และทักษะการทำงานร่วมกันในวิชาสังคมศึกษา ส 504 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.บ. (การสอนสังคมศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ปกาศิต ปลั่งกลาง. (2545). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โมเดลซิปปา (CIPPA MODEL). วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ปฎิมากร ศิริเตชะ.(2549). ปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4.ปริญญาโท วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) . กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ่ายเอกสาร.
- พรรัตน์ ศิลกุล.(2543). การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทักษะการทำงานร่วมกันและเจตคติในวิชาสังคมศึกษา (ส 503) โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนแบบกลุ่มเดิม โรงเรียนหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม (ศึกษาศาสตร์-การสอนสังคมศึกษา)ภาควิชาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง วรรณสูตร. (2538). สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนัส หันนาคินทร์. (2518). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

- พรรณรัศมี เเงาธรรมสาร. (กุมภาพันธ์ 2540). การเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน. **สารพัฒนาหลักสูตร**. 65-70.
- . (กุมภาพันธ์ 2533). การเรียนแบบทำงานรับผิดชอบร่วมกัน. **สารพัฒนาหลักสูตร**. 25(3). หน้า 15-20.
- พรรณิ ชูทัยเจนจิต.(2538). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ดันอ้อแกรมมี.
- พัชรินทร์ ศรีสุพันธ์.(2551).การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระราชวรมณี(ประยุทธ์ ปยุตโตย).(2523).**ธรรมบัญญัติชีวิตสำหรับประชาชน**. กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.
- พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต).(2541).**พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพฯ สหธรรมิก.
- . (2542). **ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก**. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.
- พระวีรวัฒน์ รอดสุโข. (2545).เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้ วิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 ไตรลักษณ์ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยขั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนด้วยหนังสือ การ์ตูนและการสอนตามปกติ.ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตโต).(2545).**กรณีวีซ่าเข้าประเทศไทยขององค์ทะไลลามะ – ธรรมปฏิสน์ถารขององค์ทะไลลามะ – พระสงฆ์กับสื่อมวลชน**.กรุงเทพฯ : วัดจันทารามวรวิหาร.
- พิพัฒน์ วิเชียรสุวรรณ.(2540). **แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน**.กรุงเทพฯ: เดอะบุคส์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์.(2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: **แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน1**.กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2541). **แนวคิดและแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็น ศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- พีระยุทธ์ สันติวัน. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดตาก.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ไพศาล หวังพานิช.(2526). การวัดผลทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภวยา แสงเพชร. (2542). การศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมตามแนวคิดคอนสตรัค
ติวิสต์ในการสอนของครูอนุบาลในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.บ.
(ประถมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ถ่ายเอกสาร).
- ภิญโญ บัวทอง.(2518). เอกสารการนิเทศการศึกษา .หน่วยงานนิเทศ กรมการฝึกหัดครู
ภูมิินทร์ ชลาชีวะ.(2544,มกราคม-เมษายน). เยาวชนกับศีลธรรม - ทางรอดของพวกเรา.
วารสารสวนปรุง : 81-88
- มาลินี จุฑารพ.(2537). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: อักษรพัฒนา.
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.
กรุงเทพฯ: ต้นอ่อน.
- . (2542). แผนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: วัฒนาพร.
- วไลพร คุณุณทัย. (2530). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมวิทยฐานะครู กรมการฝึกหัดครู,
วรรณทิพา รอดแรงคำ.(2541). การเรียนแบบร่วมมือ” สาระการศึกษา 80 ปี ศ.ดร.อุบล เรียง
สุวรรณ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรวิมล พลเพชร.(2544).ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีความ
ถนัดและไม่มีความถนัดทางคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ โรงเรียน
วัดใหม่ยายนุ้ยกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.บ. (เทคโนโลยีการศึกษา).กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ วรรณโกมล. (2544). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์.(2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เห็นผู้เรียนเป็นสำคัญตาม
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วาณี ภูเสถวี.(2542). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน. จันทบุรี: คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- วาณี ภูเสถวี.(2542). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน. จันทบุรี: คณะครุศาสตร์ สถาบัน
ราชภัฏรำไพพรรณี.
- วารี ถิระจิตร.(2530). การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย วงศ์สุวรรณ. (2549). กลไกตลาด [videorecording] : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3-4 / โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

วิชัย ดิสสระ. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น,

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2544). การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ทิปส์ พับลิเคชัน.

ศิริพร วีระชัยวัฒนา. (2550). การเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง
อินเทอร์เน็ตให้ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา กับการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้แบบปกติของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน)
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี.
กรุงเทพฯ: โอเดียนสแควร์

----- . (2542). **ครุต้นแบบ 2542**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

----- . (2543). **แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 –2559)**.
กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2559**.
กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.

สมบุรณ์ ชิตพงศ์. (2523). **เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา**.

กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.

สมศักดิ์ ขจรเจริญกุล. ((เมษายน-มิถุนายน 2538). ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมใจ ในการกลุ่มเรียนวิชา
คณิตศาสตร์. **สารพัฒนาหลักสูตร**. 14. 28-30.

สุดารัตน์ ไม้พงสาวงค์. (2543). **การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียน
การสอนแบบ CIPPA MODEL เรื่อง เส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**.
ปริญญาโท กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุนทร สุนันท์ชัย. (2514). **เทคนิคและวิธีสอนสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ สหบัณฑิต.

สุพล วัณสินธุ์. (2542, มิถุนายน). โครงการ : การเรียนรู้สู่ปี 2000. **วารสารวิชาการ**. 3(6): 9-16.

สุมนตา พรหมบุญ. (2540). "การเรียนแบบมีส่วนร่วม." ใน **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม**.
หน้า 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สุศักดิ์ หลาบมาลา. (2531, กุมภาพันธ์). การเรียนการสอนแบบร่วมมือ." **วิทยากร**. 2 .19-30.

- สุพัตรา สุภาพ.(2541). **จับใจคน จับใจงาน เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล.(2537). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรางค์ เจริญสุข. (2541). **แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เห็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุนันทิพย์ บุญสมบัติ. (2525). **หน้าที่พลเมือง**. กรุงเทพฯ : สกสกรตรศึกษา-ไทย
- สิริวรรณ ศรีพหล.(2525). **การศึกษาสถานภาพทั่วไปของการจัดการศึกษาด้านสกสกรตรศึกษาในประเทศไทย**.สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไสว ข้อมงคลอุดม. (2528). **การสร้างแบบวัดคุณธรรมด้านสังคหวัตถุ 4 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** .ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.(วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ไสว มาลาทอง.(2542). **คู่มือการศึกษาจริยธรรมสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักบริหาร นักปกครองและประชาชนผู้สนใจทั่วไป**.กลุ่มวิชาการพระพุทธศาสนาและจริยศึกษากองศาสนา.กรุงเทพฯ: กรมศาสนา.
- อรพรรณ พรสีมา. (2540). **ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.ใน การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5ทฤษฎี**. หน้า 57. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อารี พันธุ์มณี.(2534). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. พิมพ์ครั้งที่2 . กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิปเพลส.
- อารมณี เพชรชื่น.(2527). **เทคนิคการวัดและประเมินผลการศึกษาาระดับประถมศึกษา**.ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- Bloom, Benjamin S. (1976). **Human Characteristics and School Learning**. 5th ed. New York:Kingsport.
- Butler, R. (1991): **Cooperative Learning and Computer Simulation: Examining Effects on the Problem- Solving Abilities of Sixth-Grade Students**. Dissertation Abstracts
- Scott, Terry Michael. (1964). **The Effects of Cooperative Learning Environment on Relationships with Peers, Attitudes Toward Self and School and Achievement in Spelling of Ethnically Diverse Elementary Students**. Dissertation Abstracts Northern Arizona University.

ภาคผนวก ก

- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้น ม.5
- แบบวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

**แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา มีคำถามทั้งหมด 50 ข้อ ใช้เวลาทำ 60 นาที

2. คำถามในแบบวัดฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบทั้งสิ้น คือ คำถามแต่ละข้อให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว จาก ก, ข, ค หรือ ง ให้ไว้เมื่อเลือกคำตอบใดก็ได้เขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0		~~X~~		

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ให้ขีดทับคำตอบเดิมแล้วจึงเลือกคำตอบใหม่

ข้อ	ก	ข	ค	ง
0		~~X~~		~~X~~

3. ห้ามขีด เขียน ทำเครื่องหมาย หรือ เขียนอักษรใดๆลงในแบบทดสอบ

4. ให้นักเรียนเขียนชื่อ นามสกุล ชั้น ลงในกระดาษคำตอบให้เรียบร้อยแล้วจึงลงมือทำ

ข้อสอบ

5. เมื่อทำเสร็จแล้ว หรือหมดเวลาให้ส่งกระดาษคำตอบ พร้อมแบบทดสอบทันที

1. ข้อใดให้คำจำกัดความของระบบเศรษฐกิจได้ถูกต้องที่สุด
  - ก. หน่วยเศรษฐกิจที่ใช้กลไกราคามาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ
  - ข. หน่วยเศรษฐกิจที่ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้การควบคุมของรัฐบาล
  - ค. หน่วยเศรษฐกิจที่รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายใต้รูปแบบเดียวกัน
  - ง. หน่วยเศรษฐกิจที่ผู้นำประเทศเป็นหุ้นส่วนใหญ่ในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
2. สิ่งใดเป็นตัวชี้หาระบบเศรษฐกิจของประเทศ
  - ก. บทบาทของรัฐบาลในทางเศรษฐกิจ
  - ข. บทบาทของรัฐบาลในทางการปกครองประเทศ
  - ค. บทบาทของรัฐบาลและเอกชนในกิจกรรมด้านเศรษฐกิจของประเทศ
  - ง. บทบาทของรัฐบาลในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการค้าต่างประเทศ
3. ระบบเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อประเทศอย่างไร
  - ก. แสดงให้เห็นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ
  - ข. การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด
  - ค. เป็นการแบ่งการจัดการทรัพยากรระหว่างภาครัฐบาลกับภาคเอกชน
  - ง. การกำกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เป็นไปตามทิศทางที่ต้องการของสังคม
4. ระบบเศรษฐกิจแบบผสมดีกว่าระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในเรื่องใด
  - ก. การใช้ทรัพยากร
  - ข. การวางแผนด้านเศรษฐกิจ
  - ค. การกระจายรายได้ที่เป็นธรรม
  - ง. กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและปัจจัยการผลิต
5. ระบบเศรษฐกิจแบบใดที่รัฐคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวม เพื่อการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมมากที่สุด
  - ก. แบบผสม
  - ข. แบบทุนนิยม
  - ค. แบบสังคมนิยม
  - ง. ถูกทุกข้อ
6. ระบบเศรษฐกิจใด ไม่มี เป้าหมายในการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม
  - ก. แบบผสม
  - ข. แบบทุนนิยม
  - ค. แบบสังคมนิยม
  - ง. ถูกทุกข้อ

7. ข้อดีของการเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามาทำการผลิตได้อย่างเสรีในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม คือข้อใด
- ประชาชนเสียภาษีถูกลง
  - ช่วยป้องกันการเอาเปรียบจากผู้ผลิต
  - รายได้ระหว่างครัวเรือนมีความเท่าเทียมกัน
  - ประชาชนได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
8. วัตถุประสงค์ของการที่รัฐบาลเข้าแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของเอกชนบางเรื่องในระบบเศรษฐกิจแบบผสม คือข้อใด
- เพื่อให้บริการด้านสาธารณูปโภค
  - เพื่อให้ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ
  - เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของประชาชน
  - ถูกทุกข้อ
9. สาเหตุใดที่ทำให้ประชาชนในประเทศที่มีระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ขาดแรงจูงใจในการทำงาน
- เพราะประชาชนไม่ได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง
  - เพราะประชาชนมีความแตกต่างระหว่างรายได้
  - เพราะรัฐจัดเก็บภาษีแพงกว่ารายได้ที่ประชาชนได้รับ
  - เพราะประชาชนถูกรัฐจำกัดเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
10. ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นแบบใด
- แบบทุนนิยม
  - แบบสังคมนิยม
  - แบบผสมเน้นด้านทุนนิยม
  - แบบผสมเน้นด้านสังคมนิยม
11. ในระบบเศรษฐกิจแบบผสม เอกชนไม่นิยมลงทุนด้านสาธารณูปโภค เพราะเหตุใด
- ขาดแรงงาน
  - ค่าจ้างแรงงานสูง
  - ลงทุนมากแต่ได้กำไรน้อย
  - ขาดความร่วมมือจากรัฐบาล
12. “เมื่อสินค้าชนิดหนึ่งมีน้อยกว่าความต้องการของผู้ซื้อจนขาดตลาด ผู้ผลิตจะกำหนดราคาสินค้าให้สูงขึ้น” ข้อความดังกล่าว เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจแบบใด
- แบบผสม
  - แบบทุนนิยม
  - แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

- ง. แบบสังคมนิยมประชาธิปไตย
13. ข้อใดต่อไปนี้เป็นกล่าวผิด จากข้อเท็จจริง
- ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม บุคคลมีสิทธิในทรัพย์สิน
  - ระบบเศรษฐกิจแบบผสมเน้นด้านทุนนิยม เอกชนยังคงมีสิทธิในทรัพย์สินต่าง ๆ
  - ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการขยายการผลิตได้อย่างรวดเร็ว
  - ข้อบกพร่องอย่างหนึ่งของการผลิตในระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม คือ จะผลิตสินค้าอะไร และจำนวนเท่าไรจึงจะเหมาะสม
14. ในระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ใครเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- ผู้ผลิต
  - รัฐบาล
  - ต่างประเทศ
  - ธนาคารพาณิชย์
15. ระบบเศรษฐกิจแบบใดที่มีกลไกราคาเป็นตัวกำหนดว่าจะผลิตอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร
- แบบทุนนิยม
  - แบบสังคมนิยม
  - แบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์
  - แบบสังคมนิยมประชาธิปไตย
16. สิ่งที่มีค่าหรือนำมาใช้ประโยชน์ได้ในทางเศรษฐกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ คือ ข้อใด
- วัตถุดิบ
  - ทรัพยากร
  - สินค้าประเภททุน
  - ทรัพยากรธรรมชาติ
17. ข้อใดมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศมากที่สุด
- ทรัพยากร
  - ทรัพยากรมนุษย์
  - ทรัพยากรธรรมชาติ
  - ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น

18. ข้อใดเป็นลักษณะของประชากรที่มีคุณภาพ
- ก. แต่งกินอาหารไขมันมากจนอ้วน
  - ข. แต่งร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อนจนค่ำ
  - ค. แต่งซื้อโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่ล่าสุด
  - ง. แต่งเลิกเรียนรีบกลับไปช่วยงานบ้าน
19. สาเหตุที่ทำให้มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต คือข้อใด
- ก. การลดต้นทุนการผลิต
  - ข. การขาดแคลนทรัพยากร
  - ค. การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง
  - ง. การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร
20. ในอนาคตอีก 50 ปี ข้างหน้าโลกจะขาดแคลนปิโตรเลียม ในฐานะประชากรที่มีคุณภาพจะมีการวางแผนการใช้ทรัพยากรดังกล่าวในข้อใด
- ก. ใช้น้ำมันอย่างประหยัด
  - ข. ปิดไฟฟ้าทุกครั้งเมื่อเลิกใช้
  - ค. ใช้รถขนส่งมวลชนแทนรถส่วนตัว
  - ง. ข้อ ก ข และ ค
21. ข้อใดเป็นผลจากอดีตที่ประเทศไทยนำทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ส่งเป็นสินค้าออกเพื่อนำเงินตราเข้ามาพัฒนาประเทศจนทรัพยากรย่อยหรือ และเสื่อมโทรม
- ก. วิกฤตเศรษฐกิจ
  - ข. ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
  - ค. การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ
  - ง. สภาพสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำ
22. ข้อใดเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาป่าไม้ลดจำนวนลง
- ก. การปลูกป่าทดแทน
  - ข. การใช้วัสดุอื่นทดแทน
  - ค. การนำเข้าไม้จากประเทศเพื่อนบ้าน
  - ง. การออกกฎหมายห้ามตัดไม้ทำลายป่า
23. ข้อใดเป็นแนวโน้มการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตรของไทย
- ก. การสร้างท่อส่งน้ำ
  - ข. การจัดเก็บเงินค่าใช้น้ำ
  - ค. การสร้างเขื่อนขนาดเล็ก
  - ง. การจัดสรรน้ำให้เกษตรกร

24. หากพบเห็นการปล่อยกากของเสียจาก กระบวนการผลิตของโรงงานลงสู่ที่สาธารณะสร้างความเดือดร้อนแก่สังคม ควรแจ้งผู้ใด
- เจ้าหน้าที่ตำรวจ
  - ผู้ว่าราชการจังหวัด
  - อุตสาหกรรมจังหวัด
  - กรมโรงงานอุตสาหกรรม
25. หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต นายสีได้ปรับปรุงพื้นที่เกษตรของตนให้มีประสิทธิภาพ ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การปฏิบัติเช่นนี้ตรงกับข้อใด
- การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
  - การบริหารจัดการทรัพยากรดิน
  - การบริหารจัดการทรัพยากรด้านบุคคล
  - การบริหารจัดการทรัพยากรด้านสังคม
26. การเลิกใช้สาร CFC ในการผลิตเครื่องทำความเย็นส่งผลต่อสังคมอย่างไร
- ลดภาวะเรือนกระจก
  - ลดมลพิษทางอากาศ
  - ลดอุณหภูมิของโลกให้เย็นลง
  - บุคคลในสังคมมีสุขภาพดีขึ้น
27. ในอดีตประชาชนต้องทนใช้บริการโทรศัพท์ของรัฐ ซึ่งค่าติดตั้งและค่าใช้โทรศัพท์มีราคาสูงและมีบริการไม่ประทับใจ เกิดจากสาเหตุใด
- ตลาดมีการผูกขาด
  - ตลาดไม่มีการแข่งขัน
  - กลไกราคาไม่สามารถทำงานได้
  - ข้อ ก ข และ ค
28. ข้อใดไม่ใช่ แนวทางการจัดการทรัพยากร
- ทรัพยากรที่ใช้ทดแทนได้
  - ทรัพยากรที่ใช้แล้วไม่หมด
  - การรักษาทรัพยากรและฟื้นฟู
  - ทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปและทดแทนไม่ได้
29. ข้อใดไม่ใช่ หลักการบริหารการใช้ทรัพยากรน้ำ
- การใช้น้ำอิสระ
  - การใช้น้ำที่มีคุณภาพ
  - การป้องกันมลพิษของน้ำ
  - การใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

30. ข้อใดไม่ใช่หลักการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์
- ก. โครงการใช้สิทธิเลิกงาน
  - ข. โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค
  - ค. โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
  - ง. โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน
31. การที่ประเทศต่าง ๆ รวมตัวกันเพื่อการบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมร่วมกัน จากข้อความนี้หมายถึงอะไร
- ก. ผลประโยชน์
  - ข. การร่วมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจ
  - ค. การรวมกลุ่มกันทางสังคม
  - ง. การรวมกลุ่มกันทางการปกครอง
32. กลุ่มประเทศอาหรับเกิดจากปัจจัยที่ส่งเสริม การรวมกลุ่มประเทศในด้านใด
- ก. สภาพภูมิศาสตร์
  - ข. สภาพความมั่นคง
  - ค. สภาพสังคมและวัฒนธรรม
  - ง. ลัทธิการเมืองและการปกครอง
33. การไม่เรียกเก็บภาษีและไม่จำกัดสินค้าขาเข้าจากประเทศสมาชิก แต่จะปฏิบัติกับประเทศนอกกลุ่มในทางตรงกันข้ามกัน เรียกว่าอะไร
- ก. ตลาดร่วม
  - ข. เขตการค้าเสรี
  - ค. สหภาพศุลกากร
  - ง. สหภาพเศรษฐกิจ
34. ข้อใด ไม่ใช่ สาเหตุสำคัญของการนำไปสู่ความขัดแย้งของประเทศต่าง ๆ
- ก. ความแตกต่างทางภาษา
  - ข. การแข่งขันกันทางอาวุธ
  - ค. ผลประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ
  - ง. ความแตกต่างทางอุดมการณ์
35. ข้อใดเป็นวิธีการระงับความขัดแย้งของประเทศต่าง ๆ
- ก. การร่วมมือกัน
  - ข. การแลกเปลี่ยน
  - ค. การประนีประนอม
  - ง. การประสานประโยชน์

36. ข้อใดเป็นผลจากการที่ไทยเข้าร่วมกับองค์กรทางเศรษฐกิจขององค์การสหประชาชาติมากที่สุด
- การช่วยเหลือด้านการเงิน
  - การช่วยเหลือด้านเทคโนโลยี
  - วิธีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
  - การยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชน
37. กระบวนการพึ่งพากันทางเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับสิ่งใดมากที่สุด
- การค้าระหว่างประเทศ
  - การร่วมมือทางเศรษฐกิจ
  - ความมั่นคงและสวัสดิการ
  - ผลผลิตทางภาคอุตสาหกรรม
38. ข้อใดไม่ใช่ ผลการร่วมมือขององค์กรร่วมมือ ทางเศรษฐกิจ
- เกิดการแข่งขันด้านการค้า
  - เกิดสินค้าและบริการใหม่ๆ
  - เกิดการแลกเปลี่ยนภายนอกองค์กร
  - เกิดการต่อรองการค้ากับประเทศคู่ค้า
39. ข้อใด ไม่ใช่ วัตถุประสงค์ของสหภาพยุโรป
- การรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียว
  - ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากร
  - ขจัดอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศ
  - รวมระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
40. ข้อใด ไม่ใช่ วัตถุประสงค์ขององค์การการค้าโลก
- การจัดเวทีเจรจาการค้า
  - การแข่งขันด้านการค้า
  - การยุติข้อพิพาททางการค้า
  - การพัฒนากระบวนการค้าเสรี
41. การพัฒนาประเทศในอดีตมุ่งเน้นในเรื่องใด
- การพัฒนาเศรษฐกิจ
  - การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
  - การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม
  - การรักษาความมั่นคงและอำนาจอธิปไตย
42. ข้อใดเป็นผลของการพัฒนาประเทศในอดีตที่ผ่านมา
- มีรายได้ประชาชาติสูงขึ้น
  - มีการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ

- ค. มีทรัพยากรธรรมชาติที่ร่อยหรอลง
ง. มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมและรายได้
43. สภาพสังคมของไทยมีลักษณะ “รวยกระจุก จนกระจาย” เป็นผลที่เกิดจากข้อใด
ก. วิฤตเศรษฐกิจ
ข. ความเหลื่อมล้ำของรายได้
ค. การพัฒนาประเทศในอดีต
ง. การเอารัดเอาเปรียบของนายทุน
44. ข้อใดเป็นวิธีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจในปัจจุบัน
ก. Down- Up Process
ข. Up- Down Process
ค. Buttom-Up Process
ง. Top- Down Process
45. ข้อใดเป็นจุดเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนการพัฒนาจากเศรษฐกิจมาเป็นการพัฒนาคน
ก. แผนฯ ฉบับที่ 5
ข. แผนฯ ฉบับที่ 6
ค. แผนฯ ฉบับที่ 7
ง. แผนฯ ฉบับที่ 8
46. สาเหตุของการเปลี่ยนจุดเน้นที่สำคัญที่สุดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจ จากการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นพัฒนาคน คือข้อใด
ก. การขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ
ข. การเกิดปัญหาสังคมเสื่อมโทรม
ค. การกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน
ง. การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ
47. แผนพัฒนาฯ ที่แก้ปัญหาการพัฒนาที่ขาดความสมดุลที่เรียกว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” คือข้อใด
ก. แผนฯ ฉบับที่ 6
ข. แผนฯ ฉบับที่ 7
ค. แผนฯ ฉบับที่ 8
ง. แผนฯ ฉบับที่ 9
48. ข้อใดเป็นการนำเอาแผนเศรษฐกิจและสังคมรวมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบโดยมุ่งพัฒนาคนให้มีประสิทธิภาพ อย่างยั่งยืน
ก. การพัฒนาประชารัฐ
ข. การพัฒนาแบบบูรณาการ

- ค. การพัฒนาศักยภาพของคน
  - ง. การพัฒนาแบบร่วมคิดร่วมทำ
49. การปรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 มีสาเหตุเกิดจากข้อใด
- ก. การเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ
  - ข. การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง
  - ค. การขอรับความช่วยเหลือจาก IMF
  - ง. การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
50. การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามตรวจสอบ เป็นลักษณะของอะไร
- ก. การพัฒนาแบบองค์รวม
  - ข. การพัฒนาแบบแยกส่วน
  - ค. การพัฒนาแบบบูรณาการ
  - ง. การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

*****

แบบสอบถามการวิจัย

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัยซึ่งไม่มีข้อใดถูกหรือผิดเป็นเพียงการศึกษาการปฏิบัติตนของนักเรียนเท่านั้น ดังนั้นคำตอบที่ได้จะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อการเรียนของนักเรียน และคำตอบของนักเรียนจะใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น จึงขอความกรุณาให้นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด
2. แบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 1 ฉบับ คือ
  - แบบสอบถามวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4
3. ขอความกรุณาให้นักเรียนตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ
4. เมื่อนักเรียนตอบแบบสอบถามเสร็จแล้วก่อนส่งขอความร่วมมือให้นักเรียนตรวจสอบแบบสอบถามว่าทำครบทุกข้อหรือไม่ถ้าตอบครบทุกข้อแล้วจึงนำส่ง

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
 นายฐาปกรณ์ แก้วมาเมือง
 นิสิตปริญญาโท
 การมัธยมศึกษา(กลุ่มการสอนสังคมศึกษา)

แบบวัดการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาข้อความแต่ละข้อแล้วเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด ข้อละ 1 คำตอบ

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		บ่อยมาก	บ่อย	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริง
	ด้านทาน					
1	นักเรียนให้เพื่อนยืมอุปกรณ์การเรียนเมื่อเพื่อนไม่มี					
2	นักเรียนให้คำแนะนำที่มีประโยชน์แก่คนอื่น ๆ เมื่อมีโอกาส					
3	ถ้านักเรียนมีเงิน นักเรียนมักซื้อของมาฝากคนในครอบครัวเมื่อกลับจากไปธุระนอกบ้าน					
4	นักเรียนให้เงินบริจาคสิ่งของของผู้มีฐานะยากจน เช่น ขอทาน ผู้ประสบไฟไหม้หรือคนพิการ					
5	นักเรียนบริจาคเงินทำบุญเมื่อมีผู้มาเรียไร					
6	นักเรียนนำของใช้บางอย่างที่มีจำนวนมากมาแบ่งให้กับเพื่อนที่ไม่มีใช้					
7	เมื่อให้ของกับใคร นักเรียนคิดว่าเขาควรให้เรากลับมาบ้าง					
8	นักเรียนยินดีที่จะสอนหนังสือให้กับเพื่อนที่เรียนไม่เก่ง					
9	นักเรียนนำถังขยะที่เต็มไปเทโดยไม่ต้องรอให้ครูใช้					
10	เมื่อนักเรียนเห็นเพื่อนทำงานไม่เสร็จนักเรียนจะเข้าไปช่วย					
	ด้านปิยวาจา					
11	นักเรียนมักกล่าวคำขอโทษแก่ผู้อื่นเมื่อนักเรียนเป็นฝ่ายผิด					
12	นักเรียนพูดห้ามปรามเพื่อนเมื่อเห็นเพื่อนทำในสิ่งที่ผิด					
13	เมื่อเห็นเพื่อนทะเลาะกัน นักเรียนมักจะเข้าไปห้ามปรามหรือไกล่เกลี่ยให้เพื่อนคืนดีกัน					
14	นักเรียนมักจะพูดโน้มน้าวเพื่อนให้ทำงานเพื่อส่วนรวม					
15	นักเรียนมักปลอบใจเพื่อน หรือให้กำลังใจเพื่อน เมื่อเพื่อนมีปัญหาเกิดขึ้น เช่น สอบได้คะแนนต่ำมาก หรือเจ็บป่วยไม่สบาย					
16	นักเรียนกล่าวขอขอบคุณเมื่อได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยมาก	น้อย	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริง
17	นักเรียนจะพูดโน้มน้าวเพื่อนเพื่อให้เพื่อนเข้าข้างนักเรียนเมื่อนักเรียนทำผิด					
18	ในการทำงานกลุ่ม นักเรียนจะพูดให้เพื่อนทุกคนมาช่วยทำงานกลุ่มโดยที่เพื่อนทุกคนเต็มใจ					
19	ถ้านักเรียนไม่ชอบใครนักเรียนจะบอกเพื่อนให้ไม่ชอบคนนั้นด้วย					
20	นักเรียนให้กำลังใจเพื่อนเมื่อเพื่อนรู้สึกท้อแท้					
21	<u>ด้านอัตถจริยา</u> เมื่อเพื่อนของนักเรียนป่วย นักเรียนจะพาเพื่อนไปที่ห้องพยาบาล					
22	นักเรียนช่วยงานบ้านโดยไม่ต้องรอให้พ่อแม่เอ่ยปากขอร้องให้ทำ					
23	เมื่อมีกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เช่น วันกีฬา สัปดาห์ใหม่ วันสำคัญทางศาสนา วันพ่อ วันแม่ วันเอตส์โลก เป็นต้น นักเรียนจะช่วยจัดกิจกรรมตามที่ครูมอบหมาย					
24	ถ้านักเรียนเห็นขยะในบริเวณโรงเรียนนักเรียนจะเก็บใส่ถังขยะ					
25	นักเรียนดูแลความสะอาดของห้องเรียนแม้ไม่ใช่เวรของนักเรียน					
26	นักเรียนตั้งใจเล่นกีฬาให้กับทางโรงเรียน					
27	นักเรียนยินดีให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการทำกิจกรรม					
28	นักเรียนยินดีที่จะร่วมแสดงบนเวทีเมื่อทางโรงเรียนจัดงาน					
29	นักเรียนจะช่วยทางโรงเรียนเตรียมสถานที่จัดงานก่อนถึงแม้นักเรียนจะมีการบ้านมาก					
30	นักเรียนไม่อยากเป็นหัวหน้าห้องเพราะงานมาก					
31	<u>ด้านสมานัตตตา</u> เมื่อมีงานที่ต้องแบ่งกันทำในชั้นเรียน ถ้านักเรียนทำงานของตนเองเสร็จแล้วจะช่วยทำงานที่เหลือด้วย					
32	เมื่อนักเรียนเดินผ่านคุณครูนักเรียนจะทำความเคารพ					
33	นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่ายที่จะต้องทำงานกลุ่ม					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		น้อยมาก	น้อย	เป็นบางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคยเลย
		จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงบ้างไม่จริงบ้าง	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริง
34	นักเรียนยินดีที่ไปเข้าค่ายกับนักเรียนโรงเรียนอื่น					
35	นักเรียนรู้สึกอึดอัดที่จะต้องทำงานกลุ่ม					
36	นักเรียนพยายามทำงานที่ทางกลุ่มมอบหมายถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่มีความถนัด					
37	นักเรียนมักจะไปถึงที่ประชุมก่อนเวลาที่กำหนด					
38	เวลาทำงานกลุ่มนักเรียนจะมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มทุกครั้ง					
39	นักเรียนจะให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าความสำคัญของกลุ่ม					
40	เวลาทำงานกลุ่มนักเรียนจะไม่ยอมออกเงินมากกว่าใคร					

ภาคผนวก ข

- ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา
- ตารางแสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาที่ทดสอบก่อนเรียนและ หลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่ม ทดลองที่ 2
- ตารางแสดงคะแนนการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่วัดก่อนเรียน และ หลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

ตาราง 8 แสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)
1	0.71	0.26	26	0.39	0.23
2	0.41	0.77	27	0.45	0.35
3	0.45	0.74	28	0.51	0.39
4	0.47	0.51	29	0.25	0.40
5	0.51	0.70	30	0.18	0.35
6	0.41	0.54	31	0.31	0.21
7	0.35	0.21	32	0.40	0.30
8	0.50	0.64	33	0.37	0.25
9	0.62	0.64	34	0.28	0.29
10	0.54	0.42	35	0.32	0.30
11	0.56	0.26	36	0.35	0.23
12	0.37	0.77	37	0.63	0.35
13	0.42	0.74	38	0.48	0.39
14	0.42	0.51	39	0.74	0.40
15	0.38	0.70	40	0.64	0.35
16	0.48	0.54	41	0.54	0.21
17	0.54	0.21	42	0.21	0.30
18	0.41	0.64	43	0.28	0.25
19	0.26	0.64	44	0.57	0.29
20	0.37	0.42	45	0.46	0.30
21	0.64	0.35	46	0.85	0.26
22	0.54	0.21	47	0.50	0.64
23	0.32	0.30	48	0.62	0.64
24	0.35	0.23	49	0.42	0.74
25	0.63	0.35	50	0.42	0.51

ค่าความเชื่อมั่น .73

ตาราง 9 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	20	30	10	1	19	42	23
2	20	35	15	2	18	42	24
3	23	36	13	3	17	43	26
4	22	39	17	4	17	41	24
5	20	32	12	5	15	40	25
6	14	40	26	6	20	49	29
7	15	44	29	7	24	37	13
8	10	41	31	8	26	37	11
9	24	25	1	9	24	40	16
10	19	25	6	10	20	43	23
11	20	26	6	11	21	38	17
12	24	35	11	12	20	43	23
13	25	38	13	13	9	49	40
14	18	42	24	14	13	30	17
15	18	44	26	15	14	28	14
16	19	49	30	16	15	32	17
17	10	49	39	17	16	27	11
18	25	47	22	18	18	43	25
19	19	44	25	19	10	41	31
20	22	45	23	20	25	41	16
21	10	44	34	21	22	41	19
22	9	46	37	22	22	41	19
23	20	27	7	23	26	36	10
24	3	41	38	24	20	33	13
25	25	44	19	25	20	42	22
26	24	46	22	26	23	29	6
27	10	37	27	27	24	27	3
28	17	29	12	28	19	26	7
29	17	47	30	29	17	32	15

ตาราง 9 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษา ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
30	17	45	28	30	11	33	22
31	23	42	19	31	16	32	16
32	23	40	17	32	24	42	18
33	24	37	13	33	22	28	6
34	21	39	18	34	13	27	14
35	20	41	21	35	22	26	4
36	7	41	34	36	14	36	22
37	12	45	33	37	14	36	22
38	15	46	31	38	25	48	23
39	19	45	26	39	24	41	17
40	20	39	19	40	23	29	6
$\sum x$	723	1587		$\sum x$	762	1471	
$\bar{X}$	18.08	39.68		$\bar{X}$	19.05	36.78	
$\sum D$	864			$\sum D$	709		
MD 1	21.60			MD 2	16.94		
S.D.	5.53	6.69		S.D.	4.61	6.71	

ตาราง 10 แสดงคะแนนการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่วัดก่อนเรียน และ หลังเรียนของ
กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	26	29	3	1	19	29	10
2	23	30	7	2	25	28	3
3	28	30	2	3	24	30	6
4	24	30	6	4	25	29	4
5	27	32	5	5	25	30	5
6	29	28	-1	6	26	31	5
7	27	29	2	7	23	32	9
8	26	29	3	8	28	29	1
9	25	27	2	9	24	29	5
10	19	30	11	10	24	30	6
11	22	32	10	11	25	31	6
12	28	31	3	12	26	34	8
13	25	32	7	13	25	33	8
14	27	29	2	14	20	29	9
15	25	29	4	15	22	29	7
16	23	28	5	16	22	30	8
17	26	30	4	17	25	31	6
18	32	33	1	18	24	31	7
19	26	31	5	19	26	30	4
20	29	28	-1	20	26	29	3
21	28	29	1	21	24	29	5
22	24	27	3	22	22	30	8
23	24	28	4	23	24	29	5
24	25	28	3	24	25	29	4
25	26	30	4	25	21	29	8
26	29	30	1	26	27	30	3
27	24	30	6	27	28	31	3
28	24	29	5	28	28	30	2
29	27	27	0	29	22	29	7

ตาราง 10 แสดงคะแนนการปฏิบัติตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ที่วัดก่อนเรียน และ หลังเรียนของ
กลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1		ผลต่าง	คนที่	กลุ่มทดลองที่ 2		ผลต่าง
	ก่อนเรียน	หลังเรียน			ก่อนเรียน	หลังเรียน	
30	28	30	2	30	24	28	4
31	34	28	-6	31	22	29	7
32	29	27	-2	32	24	29	5
33	24	26	2	33	23	28	5
34	25	27	2	34	23	30	7
35	25	31	6	35	20	29	9
36	25	29	4	36	20	29	9
37	26	30	4	37	21	29	8
38	24	30	6	38	23	30	7
39	33	29	-4	39	24	30	6
40	23	29	6	40	21	30	9
$\sum x$	1044	1171		$\sum x$	950	1191	
$\bar{X}$	26.10	29.28		$\bar{X}$	23.75	29.78	
$\sum D$	127			$\sum D$	241		
MD 1	2.18			MD 2	60.1		
S.D.	2.92	1.58		S.D.	2.27	1.25	

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การสอนแบบร่วมมือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ระบบเศรษฐกิจ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ

เวลา 2 คาบ

สาระการเรียนรู้ / เนื้อหา

ระบบเศรษฐกิจเป็นวิธีในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่แต่ละสังคมยอมรับร่วมกัน ในการนำมาใช้จัดสรรทรัพยากรที่มีความขาดแคลนในการผลิต การแลกเปลี่ยน และการบริโภค เนื่องจากแต่ละประเทศมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี กฎหมาย รวมทั้งระบบการปกครองต่างกัน ระบบเศรษฐกิจที่เลือกใช้อย่างแตกต่างกันด้วย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

มีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ และเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อนของแต่ละระบบได้

จุดประสงค์การเรียนรู้ : นักเรียนสามารถ

1. บอกความสำคัญของระบบเศรษฐกิจได้
2. บอกประโยชน์ของระบบเศรษฐกิจได้
3. อธิบายความหมายของระบบเศรษฐกิจได้
4. วิเคราะห์รูปแบบของระบบเศรษฐกิจได้
5. อภิปรายร่วมกันในกลุ่ม เสนอรูปแบบและความสำคัญของระบบเศรษฐกิจได้
6. เห็นประโยชน์ของระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศได้

กิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แนะนำบทเรียน
2. ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปราย เรื่อง ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ โดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับที่มาของหลักเศรษฐศาสตร์ มีความสำคัญอย่างไร และครูวาดแผนผังย่อความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของเศรษฐศาสตร์

ขั้นกิจกรรม

3. (ขั้นเตรียม) ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 5 คน โดยใช้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วจัดอันดับเรียนตามระดับความสามารถ สูง ปานกลาง และต่ำ คละกัน โดยให้นักเรียนกำหนดบทบาทและหน้าที่
4. (ขั้นเตรียม) ครูแจกใบความรู้จำนวน 5 เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม, ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์, ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย, ระบบเศรษฐกิจแบบผสม)

5.(ชิ้นงานเป็นกลุ่ม) ครูแจกใบกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมทำงานเป็นทีม สรุปประเด็นสำคัญของระบบเศรษฐกิจแต่ละระบบ ให้ทุกกลุ่ม และให้นักเรียนศึกษาทำกิจกรรม ตามขั้นตอนในใบกิจกรรมที่ 1 ในกลุ่มด้วยกัน

6.(ชิ้นการสอบผลงานและทดสอบ)ครูให้สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายกันในกลุ่ม และช่วยกันตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1

ขั้นสรุป

7.ครู และนักเรียนสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

8.ครูแจกแบบทดสอบความรู้ของนักเรียน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ชาวเศรษฐกิจ เช่น ชาวประเทศเกาหลีใต้ตกลงเปิดทำการค้าเสรีกับประเทศไทย เป็นต้น

2. หนังสือเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์

3. ชาวเศรษฐกิจ เรื่อง การลงนามในปฏิญญาพุกามระหว่างประเทศ พม่า ไทย ลาว และ กัมพูชา

4. แผนภูมิรูปแบบของระบบเศรษฐกิจ

5. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน เศรษฐศาสตร์ ม.5

6. แผนที่โครงสร้างแสดงรูปแบบของระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ

7. ใบงานเรื่อง รูปแบบของระบบเศรษฐกิจ

การวัดและประเมินผล

1 วิธีวัดผลและประเมิน

- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- ตรวจกิจกรรม/ใบงานรายบุคคล
- ตรวจผลงานกลุ่ม
- ตรวจสอบทดสอบก่อนและหลังเรียน

2. เครื่องมือวัดและประเมินผล

- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล
- แบบประเมินกิจกรรม/ใบงาน
- แบบประเมินผลงานกลุ่ม
- แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล ผ่านการประเมินได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป

1. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คะแนน 21 – 30	=	ดี
คะแนน 11 – 20	=	พอใช้
คะแนน 0 - 10	=	ปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินใบงาน

คะแนน 8 – 10	=	ดี
คะแนน 5 – 7	=	พอใช้
คะแนน 1 - 4	=	ปรับปรุง

3. เกณฑ์การประเมินแบบทดสอบ

คะแนน 18 ขึ้นไป	=	ดีมาก
คะแนน 14 – 17	=	ดี
คะแนน 10 – 13	=	ปานกลาง
ต่ำกว่า 10	=	ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....

(นายฐาปกรณ์ แก้วมาเมือง)

ครูผู้สอน

บันทึกหลังการเรียนการสอน

1. ผลการจัดการเรียนรู้ (การใช้แผน พฤติกรรมการเรียน ผลการรู้ของนักเรียน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. สภาพปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แนวทางแก้ไข (วิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายฐานกรณ์ แก้วมาเมือง)

ครูผู้สอน

บัตรคำสั่ง

คำสั่ง : ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. กำหนด ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ของสมาชิกในทีมลงในแบบบันทึกการอภิปราย
2. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ
3. ร่วมกันอภิปรายและสรุปลงในแบบบันทึกการอภิปราย
4. สรุปและเลือกตัวแทนของทีมออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ของสมาชิกในทีม

คำสั่ง : ให้สมาชิกในทีมกำหนดบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้ประธานกลุ่ม ทำหน้าที่วางแผนดำเนินงาน ควบคุมการทำงานให้เป็นระเบียบ รับเอกสารจากครู และรวบรวมงานส่งครู
2. สมาชิกผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่ ขยายความรู้ เพิ่มเติมความคิด
3. สมาชิกผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ ตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียนของสมาชิกทุกคนในทีม
4. เลขานุการ ทำหน้าที่ ให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนเพื่อนในการทำงานให้ทันเวลา
5. ผู้รายงาน ทำหน้าที่ นำเสนอผลงานของกลุ่ม

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ

หน้า

1

ระบบเศรษฐกิจ

ความหมายของระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ หมายถึง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของหน่วยเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหรือสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างในเศรษฐกิจ เพื่อกำหนดว่าผลิตอะไร ผลิตอย่างไร จำนวนมากน้อยเท่าใด เมื่อผลิตแล้วจะจำหน่ายแจกจ่ายให้แก่ใครจึงจะเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งการจัดหน่วยเศรษฐกิจแบบนี้ เป็นการจัดการหน้าที่ของหน่วยเศรษฐกิจนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม บุคคลหนึ่งหรือครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง อาจทำหน้าที่ฐานะหน่วยเศรษฐกิจได้หลายประเภท ยกตัวอย่างเช่น บางคนประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในขณะที่เดียวกันก็หารายได้พิเศษ ด้วยการประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าควบคู่กันไปด้วย เป็นต้น กล่าวคือเป็นทั้งผู้ผลิตและพ่อค้าคนกลางในเวลาเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มีหน้าที่แตกต่างกันไป หน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ก็มักจะทำงานและมีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม เช่น ธุรกิจร้านอาหาร ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตจะต้องอาศัยลูกจ้างและวัตถุดิบต่างๆ เช่น ข้าว เนื้อสัตว์ ผัก และผลไม้ เป็นต้น มาผลิตเป็นอาหาร และนำอาหารที่ปรุงได้มาขายให้แก่ลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภค ซึ่งร้านค้าดังกล่าวก็จะมีรายได้ จนสามารถนำรายได้ส่วนหนึ่งไปจ่ายเป็นภาษีอากรให้แก่รัฐบาล

ความสำคัญของระบบเศรษฐกิจ

1. มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ทราบว่าจะผลิตอะไร ผลิตเพื่อใคร
2. จะกำหนดระเบียบการเป็นเจ้าของทรัพย์สินและปัจจัยการผลิตและควบคุมสถาบันทางเศรษฐกิจให้เป็นระเบียบ
3. เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า

รูปแบบของระบบเศรษฐกิจ

รูปแบบที่ 1. ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม (Laissez-Faire or Capitalism)

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ให้เสรีภาพแก่ภาคเอกชนในการเลือกดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เศรษฐทรัพย์ต่างๆที่ตนหามาได้ มีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งการเลือกอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการต่างๆ แต่ทว่าเสรีภาพดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

กล่าวคือ การดำเนินการใดๆจะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของบุคคลอื่น ใช้ระบบของการแข่งขันโดยมีราคาและระบบตลาดเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากร โดยรัฐบาลจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จะมีหน้าที่เพียงการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและการป้องกันประเทศ

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

1. เอกชนมีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามที่ตนถนัด
2. กำไรและการมีระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นแรงจูงใจทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เอกชนจะทำงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากผลผลิตได้มากน้อยเท่าไรก็จะได้ผลตอบแทนหรือรายได้ไปเท่านั้น ภายใต้ระบบเศรษฐกิจระบบนี้จะมีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์หรือเทคนิคใหม่ๆ อยู่เสมอ ทำให้เกิดการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

1. ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำอันเนื่องมาจากความสามารถที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล โดยพื้นฐาน ทำให้ความสามารถในการหารายได้ไม่เท่ากัน ผู้ที่มีความสามารถสูงกว่าจะเป็นผู้ได้เปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่าในทางเศรษฐกิจ
2. ในหลายกรณี ราคาหรือกลไกตลาดยังไม่ใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการจัดสรรทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น สินค้าและบริการที่มีลักษณะของการผูกขาดโดยธรรมชาติหรือสินค้าและบริการสาธารณะ ซึ่งได้แก่ บริการด้านสาธารณูปโภค (น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ) โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน เขื่อน สะพาน ฯลฯ) จะเห็นได้ว่าสินค้าและบริการดังกล่าวส่วนใหญ่จะต้องใช้เงินลงทุนมาก เทคโนโลยีที่ทันสมัย เสี่ยงกับภาวะการขาดทุน เนื่องจากมีระยะการคืนทุนนาน ไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ ทำให้เอกชนไม่ค่อยกล้าลงทุนที่จะผลิต ส่งผลให้รัฐบาลต้องเข้ามาดำเนินการแทน อันเนื่องจากสินค้าและบริการเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ประชาชนต้องการ จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวราคาไม่สามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรได้
3. การใช้ระบบการแข่งขันหรือกลไกราคาอาจทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างสิ้นเปลือง เช่น ในบางช่วงที่มีการแข่งขันกันสร้างศูนย์การค้าเพราะคิดว่าเป็นกิจการที่ให้ผลตอบแทนหรือกำไรดี ศูนย์การค้าเหล่านี้เมื่อสร้างขึ้นมามากเกินไปก็อาจไม่มีผู้ซื้อเพียงพอ ทำให้ประสบกับการขาดทุน กิจการต้องล้มเลิก เสียทุนที่ใช้ไปในกิจการนั้น เป็นการสูญเสียทรัพยากรทางเศรษฐกิจไปอย่างเปล่าประโยชน์และไม่คุ้มค่า เป็นต้น

รูปแบบที่ 2. ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Socialism)

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะใกล้เคียงกับระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมรัฐจะเป็นผู้ครอบครองทรัพยากรการผลิตพื้นฐาน ไว้เกือบทั้งหมด และเป็นผู้วางแผนเศรษฐกิจ กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาพื้นฐานกิจการหลักที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ เช่น ธุรกิจธนาคาร อุตสาหกรรม

เหมืองแร่ ป่าไม้ น้ำมัน กิจการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆ ฯลฯ รัฐจะเป็นผู้เข้ามาดำเนินการเอง อย่างไรก็ตาม รัฐยังให้เสรีภาพแก่ประชาชนบ้างพอสมควร เอกชนมีเสรีภาพและกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สิน เช่น สามารถทำธุรกิจค้าขายขนาดย่อมระหว่างท้องถิ่นใกล้เคียง สามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน เพื่อการยังชีพ โดยสรุป ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่อาศัยกลไกรัฐเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจ แต่ทว่ากลไกราคาพอจะมีบทบาทอยู่บ้างในระบบเศรษฐกิจนี้

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีส่วนช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางฐานะและรายได้ของบุคคลเช่นเดียวกับระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ นอกจากนั้น ภายใต้ระบบเศรษฐกิจนี้เอกชนมีเสรีภาพและมีกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สินบ้างพอสมควร

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม เนื่องจากปัจจัยการผลิตพื้นฐานอยู่ในการควบคุมของ รัฐบาลทำให้ขาดความคล่องตัว การผลิตถูกจำกัดเพราะต้องผลิตตามที่รัฐกำหนด โอกาสที่จะขยายการผลิตหรือพัฒนาคุณภาพการผลิตเป็นไปค่อนข้างลำบาก ทำให้การใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอาจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ในลักษณะเดียวกับระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์

รูปแบบที่ 3. ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ (Communism)

ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์รัฐบาลเป็นเจ้าของทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งปัจจัยการผลิตทุกชนิด เอกชนไม่มีกรรมสิทธิ์ ตลอดจนเสรีภาพที่จะเลือกใช้ปัจจัยการผลิตได้ รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการและทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรต่างๆ หน่วยธุรกิจและครัวเรือน จะผลิตและบริโภคตามคำสั่งของรัฐ กลไกราคาไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจกระทำโดยรัฐบาล กล่าวคือ รัฐบาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจว่า ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ควรจะนำมาผลิตสินค้าและบริการอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร การตัดสินใจ มักจะทำอยู่ในรูปของการวางแผนแบบบังคับจากส่วนกลาง (central planning) โดยคำนึงถึงสวัสดิการ ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยสรุประบบเศรษฐกิจแบบนี้จะมีลักษณะเด่นอยู่ที่การรวมอำนาจทุกอย่าง ไว้ที่ส่วนกลาง รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนแต่เพียงผู้เดียว เอกชนมีหน้าที่เพียงแต่ทำตามคำสั่งของทางการ เท่านั้น

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์

จุดเด่นของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ก็คือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางฐานะและรายได้ของบุคคลในสังคม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจนี้เอกชนจะทำการผลิตและบริโภคตามคำสั่งของรัฐ ผลผลิตที่ผลิตขึ้นมาจะถูกนำส่งเข้าส่วนกลาง และรัฐจะเป็นผู้จัดสรรหรือ

แบ่งปัน สินค้าและบริการดังกล่าวให้ประชาชนแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มี การ
ได้เปรียบเสียเปรียบ

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์

1. ประชาชนไม่มีเสรีภาพที่จะผลิตหรือบริโภคอะไรได้ตามใจ ถูกบังคับหรือสั่งการจากรัฐ
2. สินค้ามีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ผลิตขาดแรงจูงใจ เพราะไม่ว่าจะผลิตสินค้าได้
มากน้อยเพียงใด คุณภาพเป็นอย่างไร ผู้บริโภคก็ไม่มีทางเลือกจะต้องบริโภคตามการปันส่วนที่รัฐ
จัดให้
3. การใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอาจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากรัฐบาลไม่
สามารถที่จะมีข่าวสารสมบูรณ์ในทุกๆเรื่อง เช่น รัฐไม่รู้จักความต้องการที่แท้จริงของประชาชนทำให้
ผลิต สินค้าที่ไม่ตรงกับความต้องการ ส่งผลให้มีสินค้าเหลือ (ไม่เป็นที่ต้องการ) จะเห็นได้ว่าลักษณะ
ดังกล่าว ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรของประเทศไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นต้น

รูปแบบที่ 4. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

ระบบเศรษฐกิจแบบผสมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างระบบเศรษฐกิจ
แบบทุนนิยม กับระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม กล่าวคือ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบผสมทั้งรัฐบาล
และเอกชนต่างมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิตมีทั้งส่วนที่เป็น
ของรัฐบาลและเอกชน ในส่วนที่เป็นแบบทุนนิยม คือ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินบางอย่าง มี
เสรีภาพในการเลือกผลิตหรือบริโภค ใช้ระบบของการแข่งขัน กลไกราคาเข้ามาทำหน้าที่จัดสรร
ทรัพยากร ส่วนที่เป็นแบบสังคมนิยม คือ รัฐบาลเข้ามาควบคุมหรือเข้ามาดำเนินกิจการที่มี
ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น กิจการสาธารณูปโภค
อุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องมีการลงทุนมากเพราะหาเอกชนลงทุนได้ยาก
เนื่องจากเป็นกิจการที่ต้อง เสี่ยงกับการขาดทุนหรือไม่คุ้มกับการลงทุน แต่กิจการเหล่านี้จำเป็นต้อง
มีเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการดำรงชีพ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การขนส่ง และคมนาคม เหตุที่
รัฐบาลเข้ามาดำเนินการในกิจการดังกล่าวก็เพื่อขจัดปัญหาในเรื่องการผูกขาดหรือเอารัดเอาเปรียบ
ซึ่งมักจะเกิดขึ้นถ้าปล่อยให้เอกชนทำการแข่งขัน โดยสรุปแล้วระบบเศรษฐกิจแบบผสมจึงเป็นระบบ
เศรษฐกิจที่มีการใช้ทั้งระบบกลไกราคา หรือระบบตลาดควบคู่ไปกับระบบกลไกรัฐในการจัดสรร
ทรัพยากร

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบผสม

เป็นระบบเศรษฐกิจที่ค่อนข้างมีความคล่องตัว กล่าวคือ มีการใช้กลไกรัฐร่วมกับกลไกราคา
ในการจัดสรรทรัพยากรของระบบ กิจการใดที่กลไกราคาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
รัฐก็จะปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ (ใช้ระบบของการแข่งขัน) แต่ถ้ากิจการใดที่กลไกราคาไม่

สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพรัฐก็จะเข้ามาดำเนินการแทน จะเห็นได้ว่าระบบเศรษฐกิจแบบผสมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ผสมผสาน กล่าวคือ รวมข้อดีของทั้งระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและสังคมนิยมเข้าไว้ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ระบบเศรษฐกิจดังกล่าวก็มีข้อเสียด้วยเช่นกัน

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบผสม

1. การมีกำไรและระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอาจก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางฐานะและรายได้เช่นเดียวกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม
2. การที่รัฐสามารถเข้ามาแทรกแซงตลาดโดยใช้กลไกรัฐอาจก่อให้เกิด
3. ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ทำให้เกิดการบิดเบือน การใช้ทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
4. ปัญหาเอกชนไม่กล้าลงทุนอย่างเต็มที่เนื่องจากไม่แน่ใจในสถานการณ์ทางการเมือง และนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีความผันผวนและแปรเปลี่ยนได้ง่าย อาจทำให้เศรษฐกิจเกิดการหยุดชะงัก การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง

แบบบันทึกการอภิปรายรายกลุ่ม
เรื่อง ความสำคัญของระบบเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ

รายชื่อสมาชิกในกลุ่มที่.....

- 1.....เลขที่.....ชั้น.....หน้าที่.....
 2.....เลขที่.....ชั้น.....หน้าที่.....
 3.....เลขที่.....ชั้น.....หน้าที่.....
 4.....เลขที่.....ชั้น.....หน้าที่.....
 5.....เลขที่.....ชั้น.....หน้าที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนอธิบายความหมายและความสำคัญของระบบเศรษฐกิจ

.....
 .....

2. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

.....
 .....

3. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

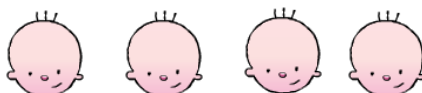
.....
 .....

4. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

.....
 .....

5. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบผสม ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

.....
 .....

แบบประเมินงานกลุ่ม

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก ให้ 9 - 10 คะแนน ดี ให้ 7 - 8 คะแนน

ปานกลาง ให้ 5 - 6 คะแนน ควรปรับปรุง ให้ 1 - 4 คะแนน

ชื่อ - สกุล		รายการประเมิน		
		การวางแผนการทำงาน (10)	ความถูกต้อง (10)	การนำเสนอผลงาน (10)
กลุ่มที่	1			
	2			
	3			
	4			
	5			
กลุ่มที่	1			
	2			
	3			
	4			
	5			
กลุ่มที่	1			
	2			
	3			
	4			
	5			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบสังเกตการทำงานกลุ่ม

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก   ให้ 9 - 10 คะแนน   ดี   ให้ 7 - 8 คะแนน
ปานกลาง   ให้ 5 - 6 คะแนน   ควรปรับปรุง   ให้ 1 - 4 คะแนน

กลุ่มที่	สรุปผลการอภิปราย	ผลการประเมิน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การสอนแบบซิปปา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ระบบเศรษฐกิจ

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ

เวลา 2 คาบ

สาระการเรียนรู้/ เนื้อหา

ระบบเศรษฐกิจเป็นวิธีในการแก้ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่แต่ละสังคมยอมรับร่วมกัน ในการนำมาใช้จัดสรรทรัพยากรที่มีความขาดแคลนในการผลิต การแลกเปลี่ยน และการบริโภค เนื่องจากแต่ละประเทศมีวัฒนธรรม จารีตประเพณี กฎหมาย รวมทั้งระบบการปกครองต่างกัน ระบบเศรษฐกิจที่เลือกใช้อย่อมแตกต่างกันด้วย

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

มีความรู้ความเข้าใจเรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ และเปรียบเทียบจุดแข็งจุดอ่อนของแต่ละระบบได้

จุดประสงค์การเรียนรู้ : นักเรียนสามารถ

1. บอกความสำคัญของระบบเศรษฐกิจได้
2. บอกประโยชน์ของระบบเศรษฐกิจได้
3. อธิบายความหมายของระบบเศรษฐกิจได้
4. วิเคราะห์รูปแบบของระบบเศรษฐกิจได้
5. อภิปรายร่วมกันในกลุ่ม เสนอรูปแบบและความสำคัญของระบบเศรษฐกิจได้
6. เห็นประโยชน์ของระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศได้

กิจกรรม / กระบวนการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน(ขั้นทบทวนความรู้เดิม)

1. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ แนะนำบทเรียน
2. ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปราย และทบทวนความรู้เรื่อง ความสำคัญของเศรษฐศาสตร์ โดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับที่มาของหลักเศรษฐศาสตร์ มีความสำคัญอย่างไร และครูวาดแผนผังย่อความหมาย ความสำคัญ และประโยชน์ของเศรษฐศาสตร์ เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิม

ขั้นกิจกรรม

(ขั้นสร้างความรู้ การสร้างความรู้ด้วยตนเอง(Construct))

3. ครูนำภาพข่าว พร้อมอ่านข่าวเศรษฐกิจ แล้วซักถามนักเรียนว่าเป็นข่าวประเภทใด มีเนื้อหาสาระอะไรบ้าง และมีความสำคัญต่อ เศรษฐกิจของโลกอย่างไร

4. ครูแจกใบความรู้ (ความหมาย และความสำคัญของระบบเศรษฐกิจ, ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม, ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์, ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย, ระบบเศรษฐกิจแบบผสม) ให้นักเรียนทุกคน ซึ่งมีหมายเลขกลุ่ม อยู่ในใบความรู้ โดยมีการแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5 คน (8 กลุ่ม) ให้นักเรียนเข้าไปในกลุ่มตามหมายเลขที่ได้รับ ในใบความรู้ของตนเอง และศึกษาใบความรู้ด้วยกัน โดยใช้เวลา 10 นาที

(**ขั้นไตร่ตรองระดับกลุ่ม การมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction)** ช่วยเหลือกันเรียนรู้ และมี **ส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (Participation)**)

5. ครูสุ่มให้แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนออกมาสรุปเนื้อหาในหัวเรื่อง ที่ครูเลือกให้กลุ่มละ 1 เรื่อง ใ้เวลากลุ่มละ 3 นาที

6.ครูแจกใบกิจกรรมที่ 1 กิจกรรม สรุปประเด็นสำคัญของระบบเศรษฐกิจแต่ละระบบ ให้ทุกกลุ่ม และให้นักเรียนศึกษาทำกิจกรรม ตามขั้นตอนในใบกิจกรรมที่ 1 ในกลุ่มด้วยกัน

7. ครูให้สมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันอภิปรายกันในกลุ่ม และช่วยกันตอบคำถามในใบกิจกรรมที่ 1

(**ขั้นการเรียนรู้กระบวนการ ผลงานและความรู้ (Process and Product)**)

8. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปเนื้อหาทั้งหมดจากการศึกษาใบความรู้ โดยช่วยกันสร้างชิ้นงานร่วมกัน โดยเขียนเป็นผังความคิด (Mind Map) เพื่อนำมาแสดงหน้าชั้น

9.ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาแสดงชิ้นงานของกลุ่ม และอธิบายจนครบทุกกลุ่ม

(**ขั้นประยุกต์นำความรู้ไปใช้ (Application)**)

10. ครูเขียนคำใบ้ ให้นักเรียนศึกษา พร้อมทั้งถามคำถามที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้นำความรู้ไปประยุกต์ โดยให้นักเรียนจำแนกคำใบ้ เป็นประเภทของระบบเศรษฐกิจ แต่ละระบบ

ขั้นวิเคราะห์

11. ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผลงาน วิเคราะห์ข้อความที่สรุปได้จากกิจกรรม

ขั้นสรุปและประเมินผล

12.ครู และนักเรียนสรุปและประเมินผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

- 1.ข่าวเศรษฐกิจ เช่น ข่าวประเทศเกาหลีใต้ตกลงเปิดทำการค้าเสรีกับประเทศไทย เป็นต้น
- 2.หนังสือเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์
- 3.ข่าวเศรษฐกิจ เรื่อง การลงนามในปฏิญญาพุกามระหว่างประเทศ พม่า ไทย ลาว และ

กัมพูชา

- 4.แผนภูมิรูปแบบของระบบเศรษฐกิจ
- 5.หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน เศรษฐศาสตร์ ม.5
6. แผนที่โครงสร้างแสดงรูปแบบของระบบเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ
7. ใบงานเรื่อง รูปแบบของระบบเศรษฐกิจ

การวัดและประเมินผล

1 วิธีวัดผลและประเมิน

- สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- สังเกตพฤติกรรมรายบุคคล
- ตรวจกิจกรรม/ใบงานรายบุคคล
- ตรวจผลงานกลุ่ม
- ตรวจสอบทสอบก่อนและหลังเรียน

2. เครื่องมือวัดและประเมินผล

- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
- แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล
- แบบประเมินกิจกรรม/ใบงาน
- แบบประเมินผลงานกลุ่ม
- แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

3. เกณฑ์การวัดและประเมินผล ผ่านการประเมินได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป

1. เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

คะแนน 21 – 30	=	ดี
คะแนน 11 – 20	=	พอใช้
คะแนน 0 - 10	=	ปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินใบงาน

คะแนน 8 – 10	=	ดี
คะแนน 5 – 7	=	พอใช้
คะแนน 1 - 4	=	ปรับปรุง

3. เกณฑ์การประเมินแบบทดสอบ

คะแนน 18 ขึ้นไป	=	ดีมาก
คะแนน 14 – 17	=	ดี
คะแนน 10 – 13	=	ปานกลาง
ต่ำกว่า 10	=	ไม่ผ่าน

ลงชื่อ.....

(นายฐาปกรณ์ แก้วมาเมือง)

ครูผู้สอน

บันทึกหลังการเรียนการสอน

1. ผลการจัดการเรียนรู้ (การใช้แผน พฤติกรรมการเรียน ผลการรู้ของนักเรียน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. สภาพปัญหา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. แนวทางแก้ไข (วิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายฐานกรณ์ แก้วมาเมือง)

ครูผู้สอน

บัตรคำสั่ง

การสอนแบบซิปปา

คำชี้แจง : ให้นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารประกอบการเรียน เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ
2. ตอบคำถามใบแบบทดสอบ
3. กำหนด ตำแหน่ง บทบาท หน้าที่ของสมาชิกกลุ่มลงในแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
4. ร่วมกันอภิปราย และสรุปลงในแบบบันทึกการอภิปรายกลุ่ม
5. สรุป และเลือกตัวแทนกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ

ความหมายของระบบเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจ หมายถึง การรวมตัวกันเป็นกลุ่มของหน่วยเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วย บุคคลหรือสถาบันที่ทำหน้าที่เฉพาะอย่างในเศรษฐกิจ เพื่อกำหนดว่าผลิตอะไร ผลิตอย่างไร จำนวนมากน้อยเท่าใด เมื่อผลิตแล้วจะจำหน่ายแจกจ่ายให้แก่ใครจึงจะเกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งการจัดหน่วยเศรษฐกิจแบบนี้ เป็นการจัดการหน้าที่ของหน่วยเศรษฐกิจนั้นๆ

อย่างไรก็ตาม บุคคลหนึ่งหรือครอบครัวใดครอบครัวหนึ่ง อาจทำหน้าที่ฐานะหน่วยเศรษฐกิจได้หลายประเภท ยกตัวอย่างเช่น บางคนประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่ในขณะเดียวกันก็หารายได้พิเศษ ด้วยการประกอบอาชีพพ่อค้าแม่ค้าควบคู่กันไปด้วย เป็นต้น กล่าวคือเป็นทั้งผู้ผลิตและพ่อค้าคนกลางในเวลาเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มีหน้าที่แตกต่างกันไป หน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ก็มักจะทำงานและมีความสัมพันธ์ต่อกัน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือทางอ้อม เช่น ธุรกิจร้านอาหาร ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตจะต้องอาศัยลูกจ้างและวัตถุดิบต่างๆ เช่น ข้าว เนื้อสัตว์ ผัก และผลไม้ เป็นต้น มาผลิตเป็นอาหาร และนำอาหารที่ปรุงได้มาขายให้แก่ลูกค้าซึ่งเป็นผู้บริโภค ซึ่งร้านค้าดังกล่าวก็จะมีรายได้จนสามารถนำรายได้ส่วนหนึ่งไปจ่ายเป็นภาษีอากรให้แก่รัฐบาล

ความสำคัญของระบบเศรษฐกิจ

1. มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้ทราบว่าจะผลิตอะไร ผลิตเพื่อใคร
2. จะกำหนดระเบียบการเป็นเจ้าของทรัพย์สินและปัจจัยการผลิตและควบคุมสถาบันทางเศรษฐกิจให้เป็นระเบียบ
3. เป็นแนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า

รูปแบบของระบบเศรษฐกิจ

รูปแบบที่ 1. ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม (Laissez-Faire or Capitalism)

ระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ให้เสรีภาพแก่ภาคเอกชนในการเลือกดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน สามารถเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เศรษฐทรัพย์ต่างๆ ที่ตนหามาได้ มีเสรีภาพในการประกอบธุรกิจ รวมทั้งการเลือกอุปโภค

บริโภคสินค้าและบริการต่างๆ แต่ทว่าเสรีภาพดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย กล่าวคือ การดำเนินการใดๆ จะต้องไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของบุคคลอื่น ใช้ระบบของการแข่งขันโดยมีราคาและระบบตลาดเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากร โดยรัฐบาลจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จะมีหน้าที่เพียงการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและการป้องกันประเทศ

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

1. เอกชนมีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามที่ตนถนัด
2. กำไรและการมีระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นแรงจูงใจทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ เอกชนจะทำงานอย่างเต็มที่ เนื่องจากผลิตได้มากน้อยเท่าไรก็จะได้ผลตอบแทนหรือรายได้ไปเท่านั้น ภายใต้ระบบเศรษฐกิจระบบนี้จะมีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์หรือเทคนิคใหม่ๆ อยู่เสมอ ทำให้เกิดการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

1. ก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำอันเนื่องมาจากความสามารถที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล โดยพื้นฐาน ทำให้ความสามารถในการหารายได้ไม่เท่ากัน ผู้ที่มีความสามารถสูงกว่าจะเป็นผู้ได้เปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่าในทางเศรษฐกิจ
2. ในหลายๆ กรณี ราคาหรือกลไกตลาดยังไม่ใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพียงพอสำหรับการจัดสรรทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจ ตัวอย่างเช่น สินค้าและบริการที่มีลักษณะของการผูกขาดโดยธรรมชาติหรือสินค้าและบริการสาธารณะ ซึ่งได้แก่ บริการด้านสาธารณสุข (น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ฯลฯ) โครงสร้างพื้นฐาน (ถนน เขื่อน สะพาน ฯลฯ) จะเห็นได้ว่าสินค้าและบริการดังกล่าวส่วนใหญ่จะต้องใช้เงินลงทุนมาก เทคโนโลยีที่ทันสมัย เสี่ยงกับภาวะการขาดทุน เนื่องจากมีระยะการคืนทุนนาน ไม่คุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ ทำให้เอกชนไม่ค่อยกล้าลงทุนที่จะผลิต ส่งผลให้รัฐบาลต้องเข้ามาดำเนินการแทน อันเนื่องจากสินค้าและบริการเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ประชาชนต้องการ จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวราคาไม่สามารถเข้ามาทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรได้
3. การใช้ระบบการแข่งขันหรือกลไกราคาอาจทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างสิ้นเปลือง เช่น ในบางช่วงที่มีการแข่งขันกันสร้างศูนย์การค้าเพราะคิดว่าเป็นกิจการที่ให้ผลตอบแทนหรือกำไรดี ศูนย์การค้าเหล่านี้เมื่อสร้างขึ้นมากเกินไปก็อาจไม่มีผู้ซื้อเพียงพอ ทำให้ประสบกับการขาดทุน กิจการต้องล้มเลิก เสียทุนที่ใช้ไปในกิจการนั้น เป็นการสูญเสียทรัพยากรทางเศรษฐกิจไปอย่างเปล่าประโยชน์และไม่คุ้มค่า เป็นต้น

รูปแบบที่ 2. ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม (Socialism)

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะใกล้เคียงกับระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมรัฐจะเป็นผู้ครอบครองทรัพยากรการผลิตพื้นฐาน ไว้เกือบทั้งหมด และเป็นผู้อวางแผนเศรษฐกิจ กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาพื้นฐาน

กิจการหลักที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศ เช่น ธุรกิจธนาคาร อุตสาหกรรมเหมืองแร่ ป่าไม้ น้ำมัน กิจการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆ ฯลฯ รัฐจะเป็นผู้เข้ามาดำเนินการเอง อย่างไรก็ตาม รัฐยังให้เสรีภาพแก่ประชาชนบ้างพอสมควร เอกชนมีเสรีภาพและกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สิน เช่น สามารถทำธุรกิจค้าขายขนาดย่อมระหว่างท้องถิ่นใกล้เคียง สามารถถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน เพื่อการยังชีพ โดยสรุป ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่อาศัยกลไกรัฐเป็นกลไกสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจ แต่ทว่ากลไกราคาพอจะมีบทบาทอยู่บ้างในระบบเศรษฐกิจนี้

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีส่วนช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางฐานะและรายได้ของบุคคลเช่นเดียวกับระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ นอกจากนั้น ภายใต้ระบบเศรษฐกิจนี้เอกชนมีเสรีภาพและมีกรรมสิทธิ์ในการถือครองทรัพย์สินบ้างพอสมควร

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม

ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม เนื่องจากปัจจัยการผลิตพื้นฐานอยู่ในการควบคุมของรัฐบาลทำให้ขาดความคล่องตัว การผลิตถูกจำกัดเพราะต้องผลิตตามที่รัฐกำหนด โอกาสที่จะขยายการผลิตหรือพัฒนาคุณภาพการผลิตเป็นไปค่อนข้างลำบาก ทำให้การใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอาจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ในลักษณะเดียวกับระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์

รูปแบบที่ 3. ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ (Communism)

ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะตรงกันข้ามกับระบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือทุนนิยม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์รัฐบาลเป็นเจ้าของทรัพยากรต่างๆ รวมทั้งปัจจัยการผลิตทุกชนิด เอกชนไม่มีกรรมสิทธิ์ ตลอดจนเสรีภาพที่จะเลือกใช้ปัจจัยการผลิตได้ รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการและทำหน้าที่จัดสรรทรัพยากรต่างๆ หน่วยธุรกิจและครัวเรือน จะผลิตและบริโภคตามคำสั่งของรัฐ กลไกราคาไม่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจกระทำโดยรัฐบาล กล่าวคือ รัฐบาลจะเป็นผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจว่า ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ควรจะนำมาผลิตสินค้าและบริการอะไร ผลิตอย่างไร และผลิตเพื่อใคร การตัดสินใจ มักจะทำอยู่ในรูปของการวางแผนแบบบังคับจากส่วนกลาง (central planning) โดยคำนึงถึงสวัสดิการ ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยสรุประบบเศรษฐกิจแบบนี้จะมีลักษณะเด่นอยู่ที่การรวมอำนาจทุกอย่าง ไว้ที่ส่วนกลาง รัฐบาลจะเป็นผู้วางแผนแต่เพียงผู้เดียว เอกชนมีหน้าที่เพียงแต่ทำตามคำสั่งของทางการ เท่านั้น

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์

จุดเด่นของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ก็คือ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางฐานะและรายได้ของบุคคลในสังคม ภายใต้ระบบเศรษฐกิจนี้เอกชนจะทำการผลิตและบริการตามคำสั่งของรัฐ ผลผลิตที่ผลิตขึ้นมาจะถูกนำส่งเข้าส่วนกลาง และรัฐจะเป็นผู้จัดสรรหรือ

แบ่งปัน สินค้าและบริการดังกล่าวให้ประชาชนแต่ละคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีรายได้เปรียบ
เสียเปรียบ

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์

1. ประชาชนไม่มีเสรีภาพที่จะผลิตหรือบริโภคอะไรได้ตามใจ ถูกบังคับหรือสั่งการจากรัฐ
2. สินค้ามีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ผลิตขาดแรงจูงใจ เพราะไม่ว่าจะผลิตสินค้าได้
มากน้อยเพียงใด คุณภาพเป็นอย่างไร ผู้บริโภคก็ไม่มีทางเลือกจะต้องบริโภคตามการปันส่วนที่รัฐ
จัดให้
3. การใช้ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอาจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากรัฐบาลไม่
สามารถที่จะมีข่าวสารสมบูรณ์ในทุกๆเรื่อง เช่น รัฐไม่รู้จักความต้องการที่แท้จริงของประชาชนทำให้
ผลิต สินค้าที่ไม่ตรงกับความต้องการ ส่งผลให้มีสินค้าเหลือ (ไม่เป็นที่ต้องการ) จะเห็นได้ว่าลักษณะ
ดังกล่าว ก่อให้เกิดการสูญเสียทรัพยากรของประเทศไปโดยเปล่าประโยชน์ เป็นต้น

รูปแบบที่ 4. ระบบเศรษฐกิจแบบผสม (Mixed Economy)

ระบบเศรษฐกิจแบบผสมเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างระบบเศรษฐกิจ
แบบทุนนิยม กับระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม กล่าวคือ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบผสมทั้งรัฐบาล
และเอกชนต่างมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิตมีทั้งส่วนที่เป็น
ของรัฐบาลและเอกชน ในส่วนที่เป็นแบบทุนนิยม คือ เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินบางอย่าง มี
เสรีภาพในการเลือกผลิตหรือบริโภค ใช้ระบบของการแข่งขัน กลไกราคาเข้ามาทำหน้าที่จัดสรร
ทรัพยากร ส่วนที่เป็นแบบสังคมนิยม คือ รัฐบาลเข้ามาควบคุมหรือเข้ามาดำเนินกิจการที่มี
ความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น กิจการสาธารณูปโภค
อุตสาหกรรมหลัก และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ต้องมีการลงทุนมากเพราะหาเอกชนลงทุนได้ยาก
เนื่องจากเป็นกิจการที่ต้องเสี่ยงกับการขาดทุนหรือไม่คุ้มกับการลงทุน แต่กิจการเหล่านี้จำเป็นต้อง
มีเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานต่อการดำรงชีพ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การขนส่ง และคมนาคม เหตุที่
รัฐบาลเข้ามาดำเนินการในกิจการดังกล่าวก็เพื่อขจัดปัญหาในเรื่องการผูกขาดหรือเอาเปรียบ
ซึ่งมักจะเกิดขึ้นถ้าปล่อยให้เอกชนทำการแข่งขัน โดยสรุปแล้วระบบเศรษฐกิจแบบผสมจึงเป็นระบบ
เศรษฐกิจที่มีการใช้ทั้งระบบกลไกราคา หรือระบบตลาดควบคู่ไปกับระบบกลไกรัฐในการจัดสรร
ทรัพยากร

ข้อดีของระบบเศรษฐกิจแบบผสม

เป็นระบบเศรษฐกิจที่ค่อนข้างมีความคล่องตัว กล่าวคือ มีการใช้กลไกรัฐร่วมกับกลไกราคา
ในการจัดสรรทรัพยากรของระบบ กิจการใดที่กลไกราคาสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
รัฐก็จะปล่อยให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ (ใช้ระบบของการแข่งขัน) แต่ถ้ากิจการใดที่กลไกราคาไม่
สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพรัฐก็จะเข้ามาดำเนินการแทน จะเห็นได้ว่าระบบเศรษฐกิจ

แบบผสมเป็นระบบเศรษฐกิจที่ผสมผสาน กล่าวคือ รวมข้อดีของทั้งระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและสังคมนิยมเข้าไว้ด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ระบบเศรษฐกิจดังกล่าวก็มีข้อเสียด้วยเช่นกัน

ข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบผสม

1. การมีกำไรและระบบกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอาจก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางฐานะและรายได้เช่นเดียวกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม
2. การที่รัฐสามารถเข้ามาแทรกแซงตลาดโดยใช้กลไกของรัฐอาจก่อให้เกิด
3. ปัญหาการฉ้อราษฎร์บังหลวง ทำให้เกิดการบิดเบือน การใช้ทรัพยากรของระบบเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร
4. ปัญหาเอกชนไม่กล้าลงทุนอย่างเต็มที่เนื่องจากไม่แน่ใจในสถานการณ์ทางการเมือง และนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีความผันผวนและแปรเปลี่ยนได้ง่าย อาจทำให้เศรษฐกิจเกิดการหยุดชะงัก การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง

แบบบันทึกการรายบุคคล
เรื่อง ความสำคัญของระบบเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....กลุ่มที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนบอกความหมายของระบบเศรษฐกิจ

.....
.....
.....

2. ให้นักเรียนบอกความหมาย ข้อดีและข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

.....
.....
.....

3. ให้นักเรียนบอกความหมาย ข้อดีและข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

.....
.....
.....

4. ให้นักเรียนบอกความหมาย ข้อดีและข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย

.....
.....
.....

5. ให้นักเรียนบอกความหมาย ข้อดีและข้อเสียของระบบเศรษฐกิจแบบผสม

.....
.....
.....

แบบบันทึกการอภิปรายรายกลุ่ม
เรื่อง ความสำคัญของระบบเศรษฐกิจประเภทต่าง ๆ

รายชื่อสมาชิกในกลุ่มที่.....

1.....	เลขที่.....	ชั้น.....	หน้าที่.....
2.....	เลขที่.....	ชั้น.....	หน้าที่.....
3.....	เลขที่.....	ชั้น.....	หน้าที่.....
4.....	เลขที่.....	ชั้น.....	หน้าที่.....
5.....	เลขที่.....	ชั้น.....	หน้าที่.....

คำชี้แจง : ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย และตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนอธิบายความหมายและความสำคัญของระบบเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

2. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

3. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตย ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

5. ให้นักเรียนอธิบายความสำคัญของระบบเศรษฐกิจแบบผสม ควรนำมาใช้หรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

เกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรม

ดีมากให้ 9 - 10 คะแนน ดี ให้ 7 - 8 คะแนน
ปานกลางให้ 5 - 6 คะแนน ควรปรับปรุง ให้ 1 - 4 คะแนน

ชื่อ - สกุล	พฤติกรรมที่สังเกต				
	ความสนใจ (10)	การตอบ คำถาม (10)	การแสดง ความคิดเห็น (10)	การมีส่วนร่วม (10)	ยอมรับฟัง ความคิดเห็น ผู้อื่น (10)
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน
...../...../.....

แบบประเมินงานกลุ่ม

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก ให้ 9 - 10 คะแนน ดี ให้ 7 - 8 คะแนน

ปานกลาง ให้ 5 - 6 คะแนน ควรปรับปรุง ให้ 1 - 4 คะแนน

ชื่อ - สกุล		รายการประเมิน		
		การวางแผนการทำงาน (10)	ความถูกต้อง (10)	การนำเสนอผลงาน (10)
กลุ่มที่	1			
	2			
	3			
	4			
	5			
กลุ่มที่	1			
	2			
	3			
	4			
	5			
กลุ่มที่	1			
	2			
	3			
	4			
	5			

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

แบบสังเกตการทำงานกลุ่ม

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก   ให้ 9 - 10 คะแนน   ดี   ให้ 7 - 8 คะแนน
ปานกลาง   ให้ 5 - 6 คะแนน   ควรปรับปรุง   ให้ 1 - 4 คะแนน

กลุ่มที่	สรุปผลการอภิปราย	ผลการประเมิน

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

...../...../.....

ภาคผนวก ง

- ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษา และตรวจปฏิญานិพนธ์ (2 ท่าน)
- รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย (3 ท่าน)

ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ปรึกษา และตรวจปริญญาโท

1. รศ.ดร.ชุตินา วัฒนาศรี อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
2. รศ.ดร.เนตร อัจฉรสวัสดิ์ กศ.บ. (มัธยมศึกษา), M.S. in Ed. (Sec. Ed)
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร.ราชันย์ บุญธิมา อาจารย์สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย

1. ดร.รณิดา เชยชุ่ม อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ วรณี พานำมา อาจารย์ ค.ศ.2
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง
3. นายธีระพงษ์ คุ้มราษี นักวิชาการศึกษา หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยมหิดล
4. นายวิมล มิระสิงห์ เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
5. นายนพรัตน์ นาชาสิงห์ นักวิเคราะห์นโยบาย สำนักงานอธิการบดี
กองแผนงาน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายฐาปกรณ์ แก้วมาเมือง
วันเดือนปีเกิด	12 กรกฎาคม 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	184/11 หมู่บ้านสัมมากร ถนนรามคำแหง เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร 10240
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนศรีวิกรม์ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2540	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2543	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2547	ศศ.บ. (บริหารรัฐกิจ) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2554	กศ.ม. การมัธยมศึกษา(กลุ่มการสอนสังคมศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร